

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ



Διαδραστικό Βοήθημα

Θεωρία - VideoΜαθήματα - Ασκήσεις



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1η ΕΝΟΤΗΤΑ

Οι πρώτες μέρες σε ένα νέο σχολείο

Επικοινωνία

Είδη προτάσεων

2η ΕΝΟΤΗΤΑ

Επικοινωνία στο σχολείο

Είδη προφορικού και γραπτού λόγου

Η παράγραφος

3η ΕΝΟΤΗΤΑ

Ταξίδι στον κόσμο της φύσης

Περίληψη

Περιγραφή

Αφήγηση

Αφηγηματικά είδη, το ύφος και ο σκοπός τους

Επιχειρηματολογία

Πολυτροπικότητα

4η ΕΝΟΤΗΤΑ

Φροντίζω για τη διατροφή και την υγεία μου

Κλίση ουσιαστικών

Παραγωγή και σύνθεση

Ονοματική φράση - επιθετικός προσδιορισμός

Κατηγορίες και Κλίση επιθέτων

5η ΕΝΟΤΗΤΑ

Γνωρίζω τον μαγικό κόσμο του θεάτρου και του κινηματογράφου

Το ρήμα

Παράγωγα ρήματα

6η ΕΝΟΤΗΤΑ

Οι δημιουργικές δραστηριότητες στη ζωή μου

Ομοιόπρωτοι και ετερόπρωτοι προσδιορισμοί με ουσιαστικά

Παράγωγα ουσιαστικά

Λειτουργίες – Χρήσεις των πτώσεων του ουσιαστικού

Ομοιόπρωτοι και ετερόπρωτοι προσδιορισμοί

7η ΕΝΟΤΗΤΑ

Ο κόσμος μέσα από την οθόνη-εικόνα

Περιγραφή

Παράγωγα επίθετα

Οριστικό και αόριστο άρθρο

8η ΕΝΟΤΗΤΑ

Αθλητισμός και Ολυμπιακοί Αγώνες: Παρακολουθώ και συμμετέχω

Παρατακτική σύνδεση – Ασύνδετο σχήμα

Η αφήγηση

9η ΕΝΟΤΗΤΑ

Ανακαλύπτω τη μαγεία της γνώσης

Ο Συνταγματικός και ο Παραδειγματικός άξονας

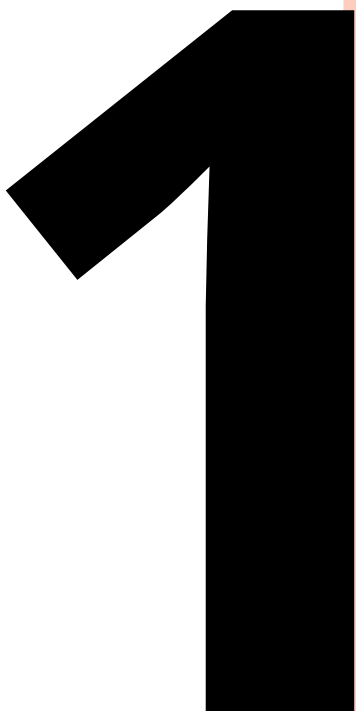
10η ΕΝΟΤΗΤΑ

Γνωρίζω τον τόπο μου και τον πολιτισμό του

Υποτακτική σύνδεση προτάσεων

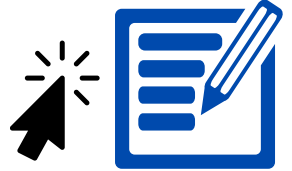
Σημεία στίξης







Οι πρώτες μέρες σε ένα σχολείο



Το σχολείο

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Το σχολείο είναι βασικός θεσμός της κοινωνίας, μέσω του οποίου μορφώνονται και διαπαιδαγωγούνται οι νέοι, προκειμένου να μετατραπούν σε ώριμους, υπεύθυνους και δημιουργικούς πολίτες. Η φοίτησή μας στα σχολεία ξεκινά από το νηπιαγωγείο και το Δημοτικό (**Βασική εκπαίδευση**), συνεχίζεται στο Γυμνάσιο και το λύκειο (**Μέση εκπαίδευση**) και ολοκληρώνεται (για όσους το επιδιώκουν) σε κάποια ανώτερη ή ανώτατη σχολή (**Ανώτερη και Ανώτατη εκπαίδευση**).

Γεγονός πάντως είναι ότι η φοίτησή μας στο σχολείο είναι από τις σημαντικότερες περιόδους της ζωής μας. Οι πλούσιες εμπειρίες και τα ποικίλα εφόδια που μας προσφέρει το σχολείο είναι καθοριστικά για την ανάπτυξη της προσωπικότητάς μας και την περαιτέρω εξέλιξή μας ως ενηλίκων.

Η σχολική ζωή κρύβει όμορφες στιγμές αλλά και δυσκολίες. Η χαρά της μάθησης, το παιχνίδι, οι νέες γνωριμίες και φιλίες, οι ποικίλες δραστηριότητες που μας ανοίγουν νέους ορίζοντες και προοπτικές συγκρούονται πολλές φορές με την πίεση του διαβάσματος και των μαθημάτων, την ανάγκη πειθαρχίας σε κανόνες και αρχές που ορίζουν τη σχολική μας ζωή, ακόμα και με την ύπαρξη δύστροπων ή υπερβολικά απαιτητικών δασκάλων που δεν κατανοούν τις αδυναμίες μας. Χρειάζεται λοιπόν θάρρος, αποφασιστικότητα, υπομονή και επιμονή για να τα καταφέρουμε.

Άλλωστε, πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι το σχολείο αποτελεί για μας ένα δεύτερο σπίτι, ένα σπίτι πνευματικό, μια μεγάλη δηλαδή οικογένεια, μέσα στην οποία όχι μόνο αποκτάμε γνώσεις και εφόδια πνευματικά, αλλά καλλιεργούμε το χαρακτήρα μας και ωριμάζουμε ως άνθρωποι, ώστε να ανταποκριθούμε στη συνέχεια στις ποικίλες δυσκολίες και απαιτήσεις της ζωής.

Η μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο:

Η μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο είναι μια ιδιαίτερη δύσκολη περίοδος για το μαθητή, κατά την οποία βιώνει αντιφατικά συναισθήματα. Από τη μια νιώθει ενθουσιασμό για τις προκλήσεις που του επιφυλάσσει το νέο σχολείο (καινούρια ενδιαφέροντα, περισσότερες και πιο σύνθετες γνώσεις, νέες γνωριμίες κ.λπ.) αλλά και αυτοπεποίθηση καθώς ο ίδιος αισθάνεται πιο ώριμος, ενώ και οι μεγάλοι παύουν να τον αντιμετωπίζουν ως παιδί.

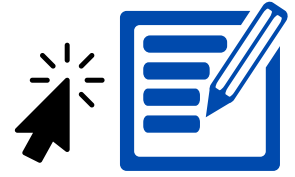
Από την άλλη όμως πρέπει να προσαρμοστεί σε μια νέα πραγματικότητα που κρύβει αρκετές δυσκολίες, όπως:

- Οι απαιτήσεις γονιών και καθηγητών είναι υψηλότερες.
- Τα μαθήματα είναι περισσότερα και δυσκολότερα.
- Ο ελεύθερος χρόνος του είναι περιορισμένος καθώς θα πρέπει να μελετά περισσότερο.
- Έρχεται αντιμέτωπος με πολλά και καινούρια πρόσωπα (καθηγητές και μαθητές) με τα οποία πρέπει να οικοδομήσει σχέσεις συνεργασίας, σεβασμού και φιλίας.

Όλα αυτά γεμίζουν φόβο και ανασφάλεια το μαθητή. Γι' αυτό είναι αναγκαίο οι γονείς και οι καθηγητές να αντιμετωπίζουν με κατανόηση τον νέο, ενώ ο ίδιος πρέπει να οπλιστεί με ισχυρή θέληση και αποφασιστικότητα για να τα καταφέρει.



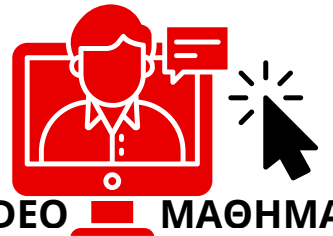
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

α. Παράγοντες της επικοινωνίας

Με τον όρο **επικοινωνία** εννοούμε την ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ δύο ή περισσότερων ανθρώπων. Βασικά συστατικά της επικοινωνίας είναι:



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

- Ο **πομπός**: αυτός που στέλνει το μήνυμα.
- Ο **δέκτης**: αυτός που δέχεται το μήνυμα.
- Ο **κώδικας**: ένα σύστημα σημείων ή σημάτων ή συμβόλων με αρχές και κανόνες (π.χ. γλωσσικός κώδικας).
- Το **μήνυμα**: οποιαδήποτε πληροφορία, ερώτηση, διατυπωμένη σκέψη, επιθυμία κ.λπ.
- Ο **δίαυλος**: ο φυσικός ή τεχνητός τρόπος μετάδοσης του μηνύματος (π.χ. τηλέφωνο, Η/Υ, επιστολή, κινητό τηλέφωνο, επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο κ.λπ.).
- Οι **λειτουργίες κωδικοποίησης** και **αποκωδικοποίησης** του μηνύματος.
- Οι **συνθήκες επικοινωνίας**.

Όταν η ανταλλαγή μηνυμάτων γίνεται με τη χρήση γλωσσικών σημείων, δηλαδή με λέξεις, τότε έχουμε να κάνουμε με τη **γλωσσική επικοινωνία**.

Στη γλωσσική επικοινωνία ο πομπός χρησιμοποιεί το γλωσσικό κώδικα για να κωδικοποιήσει ένα μήνυμα, να εκφράσει δηλαδή μια επιθυμία, να διατυπώσει μια ερώτηση, να δώσει ή να ζητήσει μια πληροφορία, να πει κάτι που σκέφτεται ή που νιώθει κ.λπ. Η μορφή και το ύφος ωστόσο του μηνύματος επηρεάζονται από τις λεγόμενες **συνθήκες επικοινωνίας**: σε ποιον απευθύνεται ο πομπός (π.χ. σε κάποιο οικείο πρόσωπο, σε έναν ανώτερο κ.λπ.), σε τι περιβάλλον βρίσκεται (π.χ. φιλικό, εργασιακό κ.λπ.), ποιος είναι ο δίαυλος που χρησιμοποιεί (π.χ. αν επικοινωνεί πρόσωπο με πρόσωπο με το συνομιλητή του ή μέσω τηλεφώνου ή μέσω Διαδικτύου κ.λπ.) και ποιο στόχο επιδιώκει (τι θέλει να πετύχει με το μήνυμά του).

Ο δέκτης που λαμβάνει το μήνυμα προσπαθεί να το αποκωδικοποιήσει. Προϋπόθεση για να αποκωδικοποιήσει ορθά το μήνυμα ο δέκτης είναι να γνωρίζει το γλωσσικό κώδικα του πομπού.

Σημείωση:

Η επικοινωνία είναι επιτυχής όταν η πληροφορία που προσλαμβάνεται είναι ίδια με αυτή που στάλθηκε. Ωστόσο είναι πιθανό ο δέκτης να μην κατανοήσει πλήρως το μήνυμα ή και να ερμηνεύσει διαφορετικά αυτά που λέει ο πομπός. Παράγοντες που επηρεάζουν την ορθή λειτουργία της επικοινωνίας είναι το διαφορετικό μορφωτικό επίπεδο πομπού και δέκτη, οι διαφορετικές τους αντιλήψεις, η ηλικία, η διαφορετική τους καταγωγή κ.λπ.

Υπάρχουν δύο είδη γλωσσικής επικοινωνίας:

α. Προφορική (οι λέξεις ως ηχητικά σημεία).

β. Γραπτή (οι λέξεις αποδίδονται με γραπτά σύμβολα, μετατρέπονται σε οπτικά σημεία).

Ο προφορικός λόγος αποτελεί ακόμα και σήμερα το βασικό τρόπο επικοινωνίας των ανθρώπων, αφού αυτόν χρησιμοποιούν στις καθημερινές τους συναλλαγές. Ωστόσο ανάλογα με την περίπτωση άλλοτε προτιμούν τον προφορικό λόγο και άλλοτε το γραπτό λόγο.

Συγκεκριμένα:

- Τον **προφορικό λόγο** τον χρησιμοποιούν στην καθημερινή ομιλία, σε διάφορες συζητήσεις, σε ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εκπομπές κ.λπ.

- Το **γραπτό λόγο** τον χρησιμοποιούν σε οποιοδήποτε κείμενο (επιστολή, άρθρο εφημερίδας, αίτηση, επιγραφή, γραπτό μήνυμα στο κινητό τηλέφωνο ή στο Διαδίκτυο κ.λπ.).

Σημείωση:

Στη σύγχρονη εποχή συχνά ο άνθρωπος χρησιμοποιεί στην επικοινωνία του και την εικόνα. Η εικόνα κυριαρχεί στα ΜΜΕ: εφημερίδες, περιοδικά, τηλεόραση, Διαδίκτυο.

β. Κώδικες επικοινωνίας

Με τον όρο **κώδικα** εννοούμε κάθε σύστημα σημείων ή συμβόλων ή σημάτων που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να μεταδοθεί ένα μήνυμα. Τα σημεία ή τα σύμβολα αυτά λειτουργούν και ερμηνεύονται με βάση συγκεκριμένους κανόνες, όπως π.χ. συμβαίνει στο γλωσσικό κώδικα, τον κώδικα των μαθηματικών κ.λπ. Μερικοί κώδικες είναι:

- **Ο γραπτός λόγος:** σημεία του είναι οι λέξεις.
- **Ο μαθηματικός κώδικας:** σημεία του είναι οι αριθμοί και τα διάφορα σύμβολα.
- **Ο κώδικας της χημείας:** σημεία του είναι σύμβολα και ειδικοί όροι.
- **Ο κώδικας της μουσικής:** σημεία του είναι οι νότες.
- **Ο κώδικας της ζωγραφικής:** σημεία του είναι τα χρώματα, τα σχήματα κ.λπ.
- **Ο κώδικας των Η/Υ:** σημεία του είναι ειδικοί όροι, εικονίδια κ.λπ.
- **Ο ΚΟΚ:** σημεία του είναι τα σήματα.
- **Τα σήματα Μορς:** σημεία του κώδικα αυτού είναι τα ηχητικά σήματα.
- **Η νοηματική γλώσσα:** σημεία αυτού του κώδικα είναι οι χειρονομίες και οι εκφράσεις.

Η ανθρώπινη επικοινωνία στηρίζεται κυρίως στη γλώσσα. **Ο γλωσσικός κώδικας** είναι το πιο αναπτυγμένο σύστημα σημείων που έχει επινοήσει ο άνθρωπος για να ικανοποιήσει τη θεμελιώδη ανάγκη του για επικοινωνία και υπερέχει έναντι των άλλων κωδίκων στα εξής:

α. Είναι **δημιουργικός:** ενώ οι άλλοι κώδικες χρησιμοποιούν περιορισμένο αριθμό σημείων, στο γλωσσικό κώδικα καινούρια σημεία δημιουργούνται και γίνονται κατανοητά διαρκώς.

β. Είναι **ευέλικτος:** μέσω αυτού μπορούμε να εκφράσουμε ποικίλα συναισθήματα, ιδέες, αφηρημένες έννοιες, να μιλήσουμε για το παρόν, το παρελθόν και το μέλλον, για πράγματα που υπάρχουν αλλά και δεν υπάρχουν.

γ. Μεταδίδεται γραπτά και προφορικά: ωστόσο αυτό που γράφεται μπορεί να διαβαστεί (ο γραπτός λόγος μεταδίδεται και ακουστικά) και αυτό που λέγεται μπορεί να γραφτεί (ο προφορικός λόγος μεταδίδεται και οπτικά).

δ. Κατακτάται **φυσικά** και χωρίς ιδιαίτερη εκπαίδευση (μαθαίνουμε να μιλάμε προτού πάμε σχολείο).

Ο γλωσσικός κώδικας ωστόσο παρουσιάζει και ορισμένες ομοιότητες με τους άλλους κώδικες:

α. Εξυπηρετεί την ανθρώπινη ανάγκη για επικοινωνία, τη μετάδοση δηλαδή μηνυμάτων.

β. Χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη συμβόλων ή σημείων, τα οποία λειτουργούν και ερμηνεύονται με βάση συγκεκριμένους κανόνες.

Σημείωση:

Ο γλωσσικός κώδικας δεν έχει τα ίδια σημεία για όλους τους λαούς. Κάθε λαός έχει τα δικά του γλωσσικά σημεία, μιλάει τη δική του γλώσσα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο γλωσσικός κώδικας περιλαμβάνει πολλούς επιμέρους κώδικες, όπως την ελληνική γλώσσα, την ιταλική, την αγγλική, τη γερμανική κ.λπ.

Διαφορές μπορεί να υπάρχουν ακόμα και μέσα στον ίδιο επιμέρους κώδικα. Αυτό σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στο γεγονός ότι μια ζωντανή γλώσσα εξελίσσεται διαρκώς, περνάει από διάφορα στάδια, εμπλουτίζεται με νέες λέξεις κ.λπ. Έτσι, για παράδειγμα, η αρχαία ελληνική ή η καθαρεύουσα, που αποτελούν παλαιότερες μορφές της νεοελληνικής, είναι διαφορετικοί κώδικες που περιλαμβάνονται ωστόσο στη δημοτική γλώσσα, την οποία μιλάμε σήμερα.

γ. Πολυτροπικά κείμενα

Πολλά κείμενα δε χρησιμοποιούν μόνο το γλωσσικό κώδικα για να μεταδώσουν το μήνυμά τους αλλά και άλλα σήματα από άλλους κώδικες. Τα κείμενα αυτά λέγονται **πολυτροπικά**.

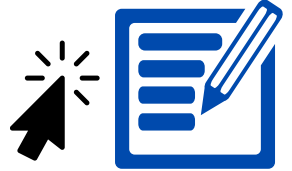
Κατά την προσέγγιση αυτών των κειμένων δε θα πρέπει να περιοριστούμε μόνο στην ερμηνεία των σημείων του γλωσσικού κώδικα, αλλά πρέπει να λάβουμε υπόψη μας και το νόημα των σημάτων των άλλων κωδίκων. Διαφορετικά δε θα έχουμε κατανοήσει πλήρως το κείμενο.



ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Ι. ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥΣ

Η πρόταση ανάλογα με τη δομή της, δηλ. ανάλογα με τους όρους που περιέχει, υποδιαιρείται σε τέσσερις κατηγορίες:



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Απλή 2. Επαυξημένη 3. Σύνθετη 4. Ελλειπτική

1. Απλή λέγεται η πρόταση που περιέχει μόνο τους κύριους όρους, δηλ. το υποκείμενο και το κατηγορήμα (**P, P + A (A), P + K**). Η απλή πρόταση εκφράζει μόνο ένα απλό νόημα.

Π.χ. Ο μαθητής παίζει
Ο Γιώργος είναι γιατρός

2. Επαυξημένη (ή αναπτυγμένη ή συμπληρωμένη) λέγεται η πρόταση που περιέχει, εκτός από τους κυρίους όρους, και **άλλους δευτερεύοντες όρους (προσδιορισμούς)**.

Π.χ. Οι άριστοι μαθητές διαβάζουν πολύ.
Ο υπάλληλος του ταχυδρομικού γραφείου είναι πάντα εξυπηρετικός.

3. Σύνθετη λέγεται η πρόταση που έχει **περισσότερα από ένα υποκείμενα, αντικείμενα ή κατηγορούμενα**. Αυτά συνδέονται μεταξύ τους με σύνδεσμο ή χωρίζονται με κόμμα. Γενικά μια πρόταση μπορεί να έχει άπειρα υποκείμενα, αντικείμενα ή κατηγορούμενα. Μόνο ρήματα δε μπορεί να έχει μία πρόταση περισσότερα από ένα. Στις σύνθετες προτάσεις το ρήμα συνήθως τίθεται στον πληθυντικό.

Π.χ. Ο πατέρας και η μητέρα έλειπαν χθες από το σπίτι.
Η Μαρία είναι ευγενική και ευαίσθητη.

4. Ελλειπτική (ή ελλιπής) λέγεται η πρόταση στην οποία λείπει κάποιος όρος που εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα. Από μια ελλειπτική πρόταση μπορεί να λείπει: **α. το υποκείμενο, β. το ρήμα και γ. το κατηγορούμενο**.

Π.χ. Δεν πεινάω
Ο Σπύρος είναι επιμελής, ο Γιάννης δεν είναι (ενν. επιμελής).

II. ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥΣ



Η πρόταση ανάλογα με το περιεχόμενό της υποδιαιρείται σε τέσσερις κατηγορίες:

1. Προτάσεις αποφαντικές (ή κρίσης)
2. Προτάσεις προστακτικές (ή επιθυμίας)
3. Ερωτηματικές προτάσεις
4. Επιφωνηματικές προτάσεις

1. Προτάσεις αποφαντικές (ή κρίσης)

Με τις **αποφαντικές προτάσεις εκφράζεται μία κρίση ή διατυπώνεται ή γίνεται κάποια ανακοίνωση**. Οι αποφαντικές προτάσεις συνήθως εκφράζουν τις περισσότερες φορές βεβαιότητα και λείπει από αυτές το συναισθηματικό στοιχείο· γενικά κυριαρχούνται από το αντικειμενικό στοιχείο. Εκφέρονται με ρήμα πάντα στην οριστική και η άρνησή τους είναι δε(ν).

Π.χ. Ο μαθητής προσέχει στο μάθημα.
Η θάλασσα είναι ήρεμη.

2. Προτάσεις προστακτικές (ή επιθυμίας)

Με τις **προστακτικές προτάσεις εκφράζουμε εκείνο που επιθυμούμε ή θέλουμε να γίνει**. Ακόμη με τις προτάσεις αυτές δίνουμε συμβουλές, διατάζουμε, απαγορεύουμε ή δε θέλουμε να γίνει κάτι.

Γενικά οι προστακτικές προτάσεις κυριαρχούνται από το υποκειμενικό στοιχείο, αντίθετα από τις αποφαντικές προτάσεις που κυριαρχούνται από το αντικειμενικό στοιχείο.

Ακόμη οι προστακτικές προτάσεις μπορούν να εκφράζουν και αμφιβολία.

Π.χ. Να σε ρωτήσω θέλω.

Να έρθεις μαζί μας στην εκδρομή.

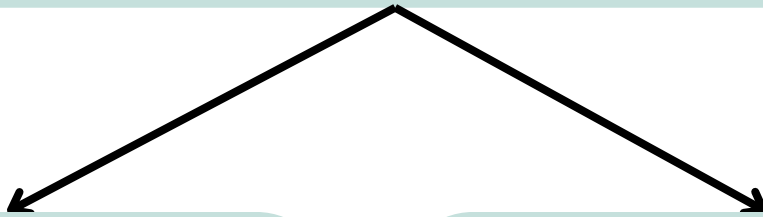
3. Ερωτηματικές προτάσεις

Οι ερωτηματικές προτάσεις είναι ευθείες ερωτήσεις και με αυτές προβάλλουμε μια συγκεκριμένη απορία ή ερώτηση και ζητούμε συγκεκριμένη απάντηση.

Από τις ερωτηματικές προτάσεις λείπει κυρίως το υποκειμενικό στοιχείο.

Ακόμη στις προτάσεις αυτές, εκείνο που φανερώνει το ρήμα δεν είναι γνωστό και ζητούμε γι' αυτό πληροφορίες.

Οι ερωτηματικές προτάσεις χωρίζονται σε δύο κατηγορίες.



α. Γενικής άγνοιας, όταν αυτός που ερωτά, αγνοεί τελείως αυτό για το οποίο ερωτά (ολική άγνοια).

π.χ. Έγραψες το μάθημα;

Θέλεις να σε πάρω μαζί μου;

β. Μερικής άγνοιας, όταν αυτός που ρωτά αγνοεί κάποια ειδική περίπτωση ή κάτι το ιδιαίτερο.

Π.χ. Ποιος είναι ο μεγαλύτερος ιστορικός της αρχαιότητας;

Ποιος έγραψε τον Εθνικό Ύμνο;

4. Επιφωνηματικές προτάσεις

Οι επιφωνηματικές προτάσεις διαφέρουν από τις προηγούμενες τις ερωτηματικές και τις άλλες γιατί δεν είναι ολοκληρωμένες παρ' ότι και αυτές **εκφράζουν συναίσθημα**. Είναι ημιτελείς προτάσεις και από την άποψη των λέξεων που περιέχουν και από την άποψη των νοημάτων που εκφράζουν.

Εκφράζουν έντονη ψυχική κατάσταση όπως π.χ. λύπη, χαρά, θαυμασμό, οργή, θυμό, έκπληξη, ευχή, στενοχώρια, απορία, αποτροπιασμό, αηδία κ.λπ. Εκφέρονται με επιφωνήματα και πολλές φορές με αντωνυμίες και επιρρήματα, ιδιαίτερα δε με ερωτηματικές αντωνυμίες και ερωτηματικά επιρρήματα. Στο τέλος της επιφωνηματικής πρότασης τίθεται θαυμαστικό και στην αρχή μετά το επιφώνημα τίθεται κόμμα (,).

Π.χ. Τι ωραία μέρα!

Εύγε τους, μπράβο τους!

III. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ (χωρίς άρνηση ή με άρνηση)

1. Καταφατικές προτάσεις



Καταφατικές λέγονται οι προτάσεις στις οποίες αυτός που μιλάει, το υποκείμενο, συμφωνεί με κάτι ή εγκρίνει αυτό. Γενικά οι καταφατικές προτάσεις **δεν περιέχουν άρνηση.**

Π.χ.

Δέχομαι να έλθω αύριο στο σπίτι σου.
Ο Πέτρος διαβάζει τα μαθήματά του.

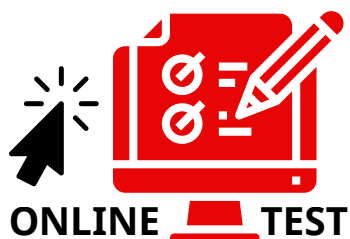
2. Αρνητικές ή αποφαιτικές προτάσεις



Αρνητικές ή αποφαιτικές λέγονται οι προτάσεις στις οποίες το ρήμα και το κατηγορούμενο δεν αποδίδονται στο υποκείμενο. Γενικά οι αρνητικές προτάσεις **περιέχουν άρνηση.**

Π.χ.

Να μη φύγει κανείς.
Μάστορα μην πικραίνεσαι.



ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ - ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

- I. Με βάση τη δομή τους:
- 1. Απλή
 - 2. Επαυξημένη
 - 3. Σύνθετη
 - 4. Ελλειπτική
- II. Με βάση το περιεχόμενό τους:
- 1. Αποφαντική ή κρίσης
 - 2. Προστακτική ή επιθυμίας
 - 3. Ερωτηματική
 - 4. Επιφωνηματική
- III. Ως προς την ποιότητά τους (χωρίς άρνηση ή με άρνηση):
- 1. Καταφατική
 - 2. Αρνητική ή αποφατική



2



Επικοινωνία στο σχολείο



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ο προφορικός λόγος

Ο **προφορικός λόγος** είναι ένα από τα δύο είδη της γλωσσικής επικοινωνίας. Βασικά χαρακτηριστικά του είναι τα εξής:

1. Είναι **αυθόρμητος, απροσχεδιάστος** και χαρακτηρίζεται από **αμεσότητα** και φυσικότητα.
2. Εξυπηρετεί κυρίως **καθημερινές ανάγκες** του ανθρώπου.
3. Στον προφορικό λόγο βρισκόμαστε συνήθως στον ίδιο χώρο με το συνομιλητή μας και συζητάμε την ίδια χρονική στιγμή. Επειδή ο προφορικός λόγος πλάθεται την ίδια στιγμή, έχει πολλές **διακοπές, επαναλήψεις, διορθώσεις** κ.λπ.
4. Στον προφορικό λόγο χρησιμοποιούμε εκτός από τις λέξεις **και άλλα συμπληρωματικά στοιχεία** (χειρονομίες, κινήσεις, έκφραση του προσώπου, βλέμμα, επιτονισμός, παύσεις, ένταση της φωνής κ.λπ.) που συμπληρώνουν και χρωματίζουν τα λεγόμενά μας και βοηθούν το συνομιλητή μας να τα ερμηνεύσει κατάλληλα. Τα στοιχεία αυτά είναι δύσκολο να αποδοθούν γραπτά (εν μέρει μόνο βοηθούν τα σημεία στίξης).
5. Τον διακρίνει η **απλότητα** στην έκφραση και τη διατύπωση. Η **παρατακτική σύνδεση** των προτάσεων, οι απλές, σύντομες προτάσεις και η **ενεργητική σύνταξη** είναι στοιχεία που τον χαρακτηρίζουν. Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, η έκφραση και η διατύπωση στον προφορικό λόγο δεν είναι επιμελημένες. Κύρια χαρακτηριστικά τους είναι:

- Οι ελλειπτικές προτάσεις και οι ανολοκλήρωτες εκφράσεις.
- Η προχειρότητα.
- Το όχι ιδιαίτερα επεξεργασμένο λεξιλόγιο.
- Οι ασυνταξίες.
- Η όχι ιδιαίτερα φροντισμένη οργάνωση· ο χρόνος είναι αντίπαλος του ομιλητή, καθώς πρέπει μέσα σε συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια να οργανώσει το μήνυμά του, να παρουσιάσει με λογική σειρά τις ιδέες του και να φροντίσει να φτάσουν με τον κατάλληλο τρόπο στο δέκτη.
- Τα γεμίσματα και οι παύσεις που επηρεάζουν την ομαλή ροή του λόγου.

6. **Χρησιμοποιείται από όλους**, ακόμα και από ανθρώπους που δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση.
7. Τέλος είναι **εφήμερος**, χάνεται γρήγορα. Διατηρείται μόνο όσο το επιτρέπει η μνήμη των ανθρώπων.

Στο παρελθόν η σημασία του προφορικού λόγου είχε υποβαθμιστεί, ενώ είχε δοθεί προτεραιότητα στο γραπτό λόγο, που είχε θεωρηθεί ως ανώτερη μορφή λόγου. Σήμερα όμως πολλοί γλωσσολόγοι επισημαίνουν ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στη διδασκαλία του προφορικού λόγου τονίζοντας ότι:

α. Ο προφορικός λόγος προηγείται ιστορικά του γραπτού, αφού οι άνθρωποι πρώτα μίλησαν και στη συνέχεια επινόησαν τη γραφή.

β. Ο προφορικός λόγος προηγείται βιολογικά του γραπτού, αφού ο άνθρωπος πρώτα μαθαίνει να μιλάει και ύστερα να γράφει.

γ. Υπάρχουν άνθρωποι που δε γνωρίζουν γραφή, αλλά δεν υπάρχει άνθρωπος που δε μιλάει (εκτός από παθολογικές περιπτώσεις): τέλος υπάρχουν πολιτισμοί χωρίς γραφή, αλλά δεν υπάρχουν πολιτισμοί χωρίς προφορικό λόγο.

Ο γραπτός λόγος

Ο **γραπτός λόγος** αποτελεί το δεύτερο είδος της γλωσσικής επικοινωνίας. Βασικά χαρακτηριστικά του είναι τα εξής:

1. Είναι **προσχεδιασμένος**, γι' αυτό η έκφραση και η διατύπωση είναι πιο επιμελημένες. Έτσι, ο γραπτός λόγος διακρίνεται:

- Για τη σαφήνεια και την ακρίβειά του.
- Για την πυκνότητά του (σε αντίθεση με τον προφορικό λόγο, που είναι πιο αναλυτικός).
- Για το επεξεργασμένο λεξιλόγιο.
- Για τη φροντισμένη σύνταξη, όπου κυριαρχεί η υποτακτική σύνδεση των προτάσεων, ο μακροπερίοδος λόγος και η παθητική σύνταξη.
- Για την οργανωμένη παρουσίαση του μηνύματος, καθώς ο συγγραφέας έχει αρκετό χρόνο για να συγκροτήσει σωστά το κείμενό του (αφού απευθύνεται σε δέκτη απόντα που θα διαβάσει το κείμενο ύστερα από ένα χρονικό διάστημα).

2. Μέσω του γραπτού λόγου **διασώζεται και ο προφορικός**.

3. Με το γραπτό λόγο **οι γνώσεις μεταβιβάζονται στις επόμενες γενιές**. Το γεγονός αυτό συνέβαλε στην ανύψωση του πνευματικού επιπέδου των ανθρώπων και επιτάχυνε την ανάπτυξη των επιστημών, των γραμμάτων και των τεχνών.

4. Ο γραπτός λόγος είναι ωστόσο συχνά **τυπικός** και **απρόσωπος**, χωρίς τη ζωντάνια και την αμεσότητα του προφορικού λόγου.
5. Δεν μπορούν να τον χρησιμοποιήσουν οι άνθρωποι που δεν ξέρουν γράμματα.
6. Δεν μπορεί να αποδώσει την ποικιλία των σημασιών που εκφράζονται στον προφορικό λόγο.

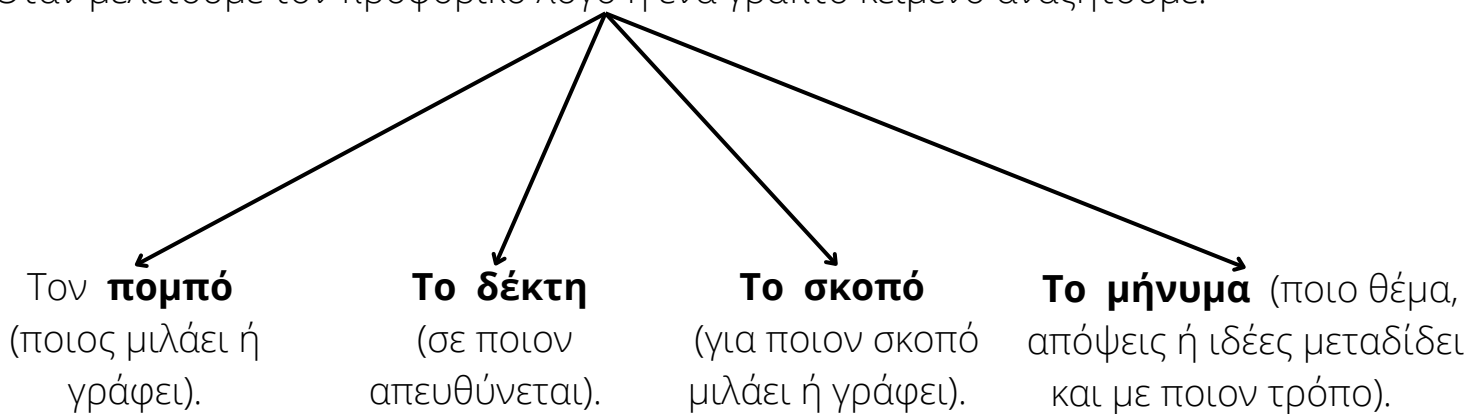
Από την εξέταση του προφορικού και του γραπτού λόγου παρατηρούμε ότι τα δύο είδη γλωσσικής επικοινωνίας παρουσιάζουν αρκετές **διαφορές**, οι κυριότερες μπορούν να συνοψιστούν στις εξής:

- Ο προφορικός λόγος είναι αυθόρμητος και άμεσος.
- Στον προφορικό λόγο απευθυνόμαστε σε κάποιον δέκτη - συνομιλητή που βρίσκεται συνήθως στον ίδιο χώρο με μας γι' αυτό δεν έχουμε το χρόνο να οργανώσουμε τα λεγόμενά μας. Έτσι ο προφορικός λόγος χαρακτηρίζεται από διακοπές, επαναλήψεις, παύσεις κ.λπ.
- Στον προφορικό λόγο χρησιμοποιούνται εκτός από τις λέξεις και συμπληρωματικά στοιχεία (επιτονισμός, χειρονομίες κ.λπ.).
- Ο γραπτός λόγος είναι τυπικός και έχει πιο επίσημο χαρακτήρα.
- Στο γραπτό λόγο ο πομπός - συγγραφέας απευθύνεται σε κάποιον δέκτη απόντα. Έτσι έχει το χρόνο να οργανώσει καλύτερα το κείμενό του και να του δώσει πιο ολοκληρωμένη μορφή.
- Στο γραπτό λόγο τα στοιχεία αυτά δεν μπορούν να αποδοθούν παρά μόνο εν μέρει με τη βοήθεια των σημείων στίξης.

✓ **Παρατήρηση:**

Οι διαφορές ωστόσο ανάμεσα στο γραπτό και τον προφορικό λόγο δεν είναι απόλυτες. Από την εξέταση διαφόρων κειμένων και συνομιλιών προκύπτει ότι συχνά τα όρια ανάμεσα στο γραπτό και τον προφορικό λόγο είναι δύσκολο να διακριθούν. Αυτό συμβαίνει κυρίως στα κείμενα της ηλεκτρονικής επικοινωνίας (e-mail, μηνύματα στο κινητό κ.λπ.) που συνδυάζουν στοιχεία και από τα δύο είδη γλωσσικής επικοινωνίας.

Όταν μελετούμε τον προφορικό λόγο ή ένα γραπτό κείμενο αναζητούμε:

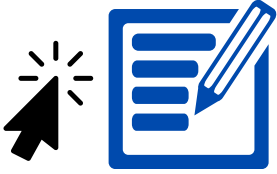


Ο τρόπος με τον οποίο ο πομπός διαμορφώνει κάθε φορά το λόγο του, προφορικό ή γραπτό, εξαρτάται από πολλούς **παράγοντες**, όπως:

- Τις **κοινωνικές του σχέσεις**, σε ποιον δηλαδή απευθύνεται και τι σχέση έχει μαζί του· π.χ. όταν απευθύνεται σ' ένα φιλικό ή συγγενικό πρόσωπο, ο λόγος του είναι λιγότερο τυπικός και περισσότερο αυθόρμητος, ενώ όταν απευθύνεται σε κάποιον μεγάλο που δε γνωρίζει καλά χρησιμοποιεί πληθυντικό αριθμό. Επομένως, το ύφος του μηνύματος εξαρτάται από τη σχέση πομπού-δέκτη που κινείται στον άξονα ισοτιμίας - αλληλεγγύης είτε στον άξονα της εξουσίας. Όμως και μια σχέση ισοτιμίας μπορεί να είναι από πολύ οικεία έως τυπική και απρόσωπη.
- Το **σκοπό** που επιδιώκει· π.χ. να συγκινήσει, να πείσει, να πληροφορήσει κ.λπ.
- Το **μέσο - δίαυλο επικοινωνίας**· το μέσο επηρεάζει τη μορφή του μηνύματος (το λεξιλόγιο, το ύφος, την οργάνωση της πρότασης ή της παραγράφου).
- Τις **συνθήκες - περιστάσεις** κάτω από τις οποίες επικοινωνούμε.



ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ



VIDEO  ΜΑΘΗΜΑ

Ο ΛΟΓΟΣ
(η ροή των λέξεων)

ΠΑΡΑΓΛΩΣΣΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ
(ό,τι ακούμε)

- επιτονισμός
(ανεβοκατέβασμα
της φωνής)
- παύσεις
- προφορά
- ένταση φωνής

**ΕΞΩΓΛΩΣΣΙΚΑ
ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ**
(ό,τι βλέπουμε)

- χειρονομίες
- κινήσεις
- έκφραση προσώπου
- βλέμμα
- διάθεση

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΓΡΑΠΤΟ

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

- αυθόρμητος και απροσχεδίαστος
- πιο πρόχειρο λεξιλόγιο
- λιγότερο σαφής και ακριβής
- πιο αναλυτικός
- συντακτικά λάθη
- παρατακτική σύνταξη
- μικρές προτάσεις
- «γεμίσματα» και παύσεις
- πρόχειρη οργάνωση και δομή

≠
≠
≠
≠
≠
≠
≠
≠
≠

ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

- σχεδιασμένος και επιμελημένος
- πιο επεξεργασμένο λεξιλόγιο
- πιο σαφής και ακριβής
- πιο πυκνός
- πιο φροντισμένη σύνταξη
- υποτακτική σύνταξη
- μακροπερίοδος λόγος
- συνοχή και συνεκτικότητα
- καλύτερη οργάνωση και δομή



Ενότητα 2η - Γλώσσα Α' Γυμνασίου - ΘΕΩΡΙΑ



Η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

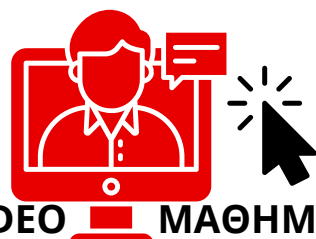


ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τι είναι παράγραφος

Κάθε κείμενο αποτελείται από παραγράφους. Οι παράγραφοι δηλαδή αποτελούν τμήματα του κειμένου, σε καθένα από τα οποία αναπτύσσεται μια ιδέα ή μια πλευρά ενός θέματος.

Κάθε παράγραφος είναι κι αυτή ένα ενιαίο κείμενο με αρχή, ανάπτυξη και τέλος, που διαθέτει μεν **αυτονομία**, αφού αναλύει όπως είπαμε μια πλευρά ενός θέματος, ταυτόχρονα όμως συνδέεται νοηματικά με τις προηγούμενες και τις επόμενες παραγράφους που αποτελούν ένα κείμενο.



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

Τα μέρη της παραγράφου

Η παράγραφος αποτελείται από **τρία μέρη**:

- α. Τη θεματική πρόταση/περίοδο:**
είναι η πρώτη πρόταση/περίοδος της παραγράφου και σ' αυτήν παρουσιάζεται το θέμα, η κύρια ιδέα της παραγράφου.
- β. Τις λεπτομέρειες ή σχόλια:** είναι οι προτάσεις/περίοδοι που ακολουθούν τη θεματική πρόταση και την αναλύουν και την επεξηγούν (αναπτύσσουν δηλαδή το θέμα της παραγράφου).
- γ. Την κατακλείδα:**
είναι η τελευταία πρόταση/περίοδος της παραγράφου και αποτελεί το συμπέρασμά της.

Παρατηρήσεις

- **Η θεματική περίοδος** συνήθως βρίσκεται στην αρχή της παραγράφου, αλλά μπορεί να τοποθετείται και σ' άλλα σημεία της, ακόμα και στο τέλος. Μπορεί επίσης να μη δηλώνεται σαφώς αλλά να συνάγεται από τα σχόλια της παραγράφου.
- **Η κατακλείδα** δεν είναι πάντα απαραίτητη σε μια παράγραφο, μπορεί δηλαδή και να παραλείπεται.
- **Οι λεπτομέρειες** πρέπει να αναπτύσσουν το θέμα που δίνεται στη θεματική πρόταση και να μην ξεφεύγουν απ' αυτό και να είναι επαρκείς ώστε το θέμα να αναλύεται απ' όλες τις πλευρές.
- Με την παράγραφο εκφράζουμε ένα κύριο νόημα, που μπορεί να δηλωθεί με έναν πλαγιότιτλο. Ο πλαγιότιτλος διευκολύνει τον αναγνώστη στην αρχική κατανόηση του κειμένου καθώς και στην τελική ανακεφαλαίωσή του.

Οι συνδετικές λέξεις στο εσωτερικό των παραγράφων

Οι προτάσεις στο εσωτερικό των παραγράφων συνδέονται με κατάλληλες λέξεις ή φράσεις που λέγονται **συνδετικές**. Αυτές είναι όσες λέξεις ή φράσεις δηλώνουν:

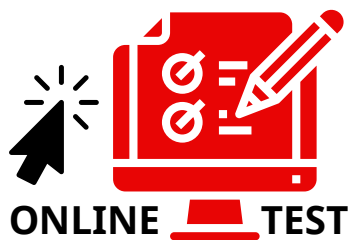
1.Αιτιολόγηση:	εξαιτίας, επειδή, γιατί, διότι, αφού, μια και, μια που, που, ένας ακόμη λόγος, καθώς, αυτό οφείλεται, έτσι κ.λπ.
2.Αποτέλεσμα:	γι' αυτό το λόγο, ως επακόλουθο, κατά συνέπεια, αποτέλεσμα/απόρροια/απότοκο όλων αυτών, και γι' αυτό, ώστε, έτσι που, λοιπόν κ.λπ.
3. Αντίθεση - εναντίωση:	αλλά, μα όμως, και όμως, παρά, μόνο, παρόλο, ωστόσο, εντούτοις, μάλιστα, έπειτα, μολοταύτα, εξάλλου, αντίθετα, σε αντίθεση, διαφορετικά, ειδάλλως, ειδική, αλλιώς, από την άλλη πλευρά, πάλι, ενώ, αν και, και να, μολονότι, αντίστροφα, ακόμη κι αν, παρ' όλα αυτά, όχι μόνο...αλλά και, όχι μόνο...αλλά και να, και που, όχι μόνο δεν...μα ούτε, όχι μόνο...παρά, όχι μόνο να μην...αλλά ούτε και να, όχι μόνο να μην...αλλά να κ.λπ.
4.Χρονική σχέση	αρχικά, προηγουμένως, στη συνέχεια, πρώτα, ύστερα, πριν, εντωμεταξύ, έπειτα, τέλος, όταν, καθώς, όποτε, μόλις, αργότερα κ.λπ.
5. Ένας όρος, προϋπόθεση:	αν, εκτός αν, σε περίπτωση που, με την προϋπόθεση κ.λπ.
6. Επεξήγηση:	δηλαδή, αυτό σημαίνει, ειδικότερα, με άλλα λόγια, ήτοι, συγκεκριμένα, με όσα είπα προηγουμένως εννοούσα, για να γίνω πιο σαφής, θα σας το παρουσιάσω με άλλο τρόπο κ.λπ.
7. Έμφαση:	το σημαντικότερο απ' όλα, το κυριότερο, είναι αξιοσημείωτο ότι, αξίζει να σημειωθεί πως, εκείνο που προέχει, θα έπρεπε να τονιστεί ότι, αξιοπρόσεκτο είναι πως, ιδιαίτερα σημαντικό είναι, πρέπει ακόμη να σημειωθεί, θα ήθελα να τονίσω το εξής κ.λπ.

8. Παράδειγμα-διευκρίνιση:	λόγου χάρη, π.χ., για παράδειγμα κ.λπ.
9. Απαρίθμηση επιχειρημάτων:	πρώτο...δεύτερο, καταρχήν, τελικά, το επόμενο επιχείρημα / θέμα που θα μας απασχολήσει κ.λπ.
10. Διάρθρωση του κειμένου:	το άρθρο / η μελέτη / η εισήγηση / η ομιλία μου χωρίζεται σε... μέρη: στο πρώτο κ.λπ.
11. Συμπέρασμα, συγκεφαλαίωση:	για να συνοψίσουμε, συγκεφαλαιώνοντας, συμπερασματικά θα λέγαμε ότι, λοιπόν, τελικά, συνάγεται το συμπέρασμα, ανακεφαλαιώνοντας κ.λπ.
12. Γενίκευση:	γενικά, τις περισσότερες φορές, ευρύτερα κ.λπ.
13. Προσθήκη:	ακόμη, επίσης, πρόσθετα, έπειτα, εκτός απ' αυτό, επιπλέον κ.λπ.
14. Ταξινόμηση / διαίρεση:	αφενός-αφετέρου, απ' τη μια-απ' την άλλη κ.λπ.
15. Τοπική σχέση:	εδώ, εκεί, μέσα, έξω, κοντά, μακριά, επάνω, κάτω κ.λπ.
16. Αναλογία / ομοιότητα:	όπως...έτσι, σαν, ομοίως, ανάλογη είναι η περίπτωση, κάτι ανάλογο συμβαίνει και με κ.λπ.

Τι άλλο πρέπει να γνωρίζουμε για την παράγραφο

- Η μια παράγραφος πρέπει να ξεχωρίζει από την άλλη, γι' αυτό αφήνουμε **περιθώριο** στην αρχή κάθε παραγράφου.
- Οι παράγραφοι που αποτελούν ένα κείμενο συνδέονται νοηματικά μεταξύ τους. Η νοηματική αλληλουχία των παραγράφων επιτυγχάνεται με τις συνδετικές λέξεις ή φράσεις ή τους άλλους τρόπους που χρησιμοποιούνται για τη σύνδεση των λεπτομερειών μέσα στην παράγραφο.
- Η δομή της παραγράφου θυμίζει τη δομή της έκθεσης. Η θεματική περίοδος, οι λεπτομέρειες και η κατακλείδα αντιστοιχούν στον πρόλογο, το κύριο μέρος και τον επίλογο της έκθεσης. Τα μέρη αυτά λειτουργούν κατά ανάλογο τρόπο: η θεματική περίοδος και ο πρόλογος παρουσιάζουν το θέμα, οι λεπτομέρειες και το κύριο μέρος το αναπτύσσουν και το αναλύουν, ενώ η κατακλείδα και ο επίλογος το συνοψίζουν, το κλείνουν. Γι' αυτό θα λέγαμε ότι η παράγραφος είναι μια **μικρογραφία της έκθεσης**.

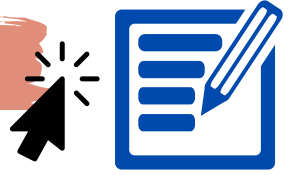
Παράγραφος	Έκθεση
• Θεματική περίοδος	• Πρόλογος
• Λεπτομέρειες	• Κύριο μέρος
• Κατακλείδα	• Επίλογος



3



ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ



Άνθρωποι και φύση :

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ο άνθρωπος είναι κομμάτι αναπόσπαστο της φύσης. Μέσα σ' αυτήν παίρνει υπόσταση, απ' αυτή γεννιέται κι απ' αυτή συντηρείται και επιβιώνει. Γέννημα και θρέμμα της φύσης. Όσο υπάρχει σαν μονάδα και για να επιζήσει συνδέεται μ' αυτήν ισόβια μ' έναν πολύτιμο ζωοδότη «ομφάλιο λώρο», μέσα από τον οποίο «τροφοδοτείται». Ό,τι είναι σαν ύλη απ' αυτή το αντλεί. Η δημιουργία του, η τροφή του, η υγεία του, η κατοικία του ξεκινούν πάντα απ' το φυσικό περιβάλλον.

Αλλά η σχέση του αυτή δε σταματάει στον υλικό τομέα της ζωής του. Και ό,τι ακόμη δημιούργησε «μόνος του» στον κοινωνικό, στον πνευματικό και στον ηθικό του βίο, σ' αυτό, το φυσικό περιβάλλον, το οφείλει. Αυτό είναι το πρότυπο και ο μοναδικός εμπνευστής του. Η θαυμαστή τάξη που κυριαρχεί στη φύση και στα όντα της του δίδαξε τους κανόνες της κοινωνικής ζωής. Αυτή τον δίδαξε, με τη δική της ομορφιά και αρμονία, το αισθητικά ωραίο, που το μετουσίωσε αυτός στις Τέχνες που καλλιέργησε, αντιγράφοντας το φυσικό του περιβάλλον. Η φύση, αποκαλύπτοντάς του τα μυστικά της, του ακόνισε το πνεύμα. Κι αυτή του μαλάκωσε την ψυχή και του ενέπνευσε τους ηθικούς κανόνες που διαμόρφωσαν τον ψυχικό του κόσμο...

Ο άνθρωπος από τα σπλάχνα της φύσης γεννήθηκε, στους κόρφους της γαλουχήθηκε και διαμόρφωσε την ηθική και πνευματική προσωπικότητα για την οποία περηφανεύεται σήμερα

Η στάση του ανθρώπου απέναντι στο περιβάλλον :

Ο υψηλός πολιτισμός που δημιούργησε ο άνθρωπος αναμφισβήτητα του έδωσε τη δυνατότητα να διευκολύνει και να βελτιώσει τη ζωή του. Με τις γνώσεις και τα τεχνικά μέσα που απέκτησε μπόρεσε να κατανοήσει το περιβάλλον του, να ερμηνεύσει τα φυσικά φαινόμενα, που κάποτε του προκαλούσαν δέος, και να απελευθερωθεί από τους καταναγκασμούς της φύσης.

Ταυτόχρονα όμως αυτή η τεχνολογική ανάπτυξη οδήγησε τον άνθρωπο στην αλαζονεία. Γιατί όχι μόνο θέλησε να κατανοήσει τη φύση, αλλά προσπάθησε να την υποτάξει και την εκμεταλλευθεί στο έπακρο.

Αυτή η παράλογη στάση τού δημιούργησε σήμερα ανυπέρβλητα προβλήματα. Το φυσικό περιβάλλον μολύνεται, εξοντώνεται, καταστρέφεται με ραγδαίους ρυθμούς από την ανθρώπινη δραστηριότητα. Φαίνεται πως ο άνθρωπος, αυτό το ευφυές ον, έχει λησμονήσει ότι αποτελεί κι αυτός μέρος της φύσης και ότι χωρίς αυτή είναι αδύνατον να επιβιώσει και συμπεριφέρεται με τον πιο ανόητο τρόπο. Παρασυρμένος από την απληστία του, απομυζά τα αγαθά της φύσης προκαλώντας ανυπολόγιστου μεγέθους καταστροφές και θέτοντας σε κίνδυνο ακόμα και την ίδια του τη ζωή.

Οικολογικά προβλήματα :

Η αλόγιστη επέμβαση του ανθρώπου στη φύση έχει προκαλέσει ένα σημαντικό αριθμό οικολογικών προβλημάτων που απειλούν κάθε μορφή ζωής στον πλανήτη Γη. Τα σημαντικότερα από αυτά τα προβλήματα μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

α. Μόλυνση της ατμόσφαιρας : **Τέσσερα φαινόμενα** συνδέονται με τη μόλυνση της ατμόσφαιρας: το νέφος, το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η τρύπα του όζοντος και η όξινη βροχή.

- 1. Το νέφος :** Το αποπνικτικό και γκριζωπό αυτό νεφέλωμα που σκεπάζει τον ουρανό πάνω από τις περισσότερες πόλεις του κόσμου προκαλείται από τα καυσαέρια των αυτοκινήτων, τις βιομηχανίες και τις κεντρικές θερμάνσεις που εκπέμπουν ρύπους, όπως το μονοξείδιο και διοξείδιο του άνθρακα, διοξείδιο του θείου, μονοξείδια του αζώτου και υδρογονάνθρακες. Η δηλητηριασμένη ατμόσφαιρα κάνει αφόρητη τη ζωή στις πόλεις και έχει σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία των κατοίκων. Όπως έχει διαπιστωθεί, το νέφος προκαλεί αναπνευστικά προβλήματα (π.χ. δύσπνοια), καρκίνο, φυματίωση και προσβάλλει την καρδιά και το συκώτι.
- 2. Το φαινόμενο του θερμοκηπίου :** Η μόλυνση της ατμόσφαιρας με τα δηλητηριώδη αέρια δημιουργεί ένα στρώμα αερίων που, ενώ επιτρέπει την είσοδο της ηλιακής ακτινοβολίας στη Γη, συγχρόνως εμποδίζει την έξοδο της θερμότητας που πλεονάζει στο διάστημα. Το φαινόμενο αυτό λειτουργεί όπως τα θερμοκήπια (από εκεί πήρε άλλωστε και το όνομά του) με τα τζάμια που κατακρατούν τη θερμότητα του ήλιου. Συνέπεια του φαινομένου είναι η αύξηση της μέσης ετήσιας θερμοκρασίας της Γης. Υπολογίζεται ότι, αν δε ληφθούν αμέσως δραστικά μέτρα, η θερμοκρασία στον πλανήτη θα αυξηθεί κατά 2 βαθμούς μέχρι το 2030. Αν συμβεί κάτι τέτοιο, είναι πιθανό να ανέβει η στάθμη της θάλασσας (κυρίως από το λιώσιμο των πάγων στους πόλους) και να προκαλέσει πλημμύρες σε παράκτιες περιοχές και ζημιές στα γλυκά νερά, με αποτέλεσμα να εξαφανιστούν πολλά είδη ζώων και φυτών. Επιπλέον μπορεί να σημειωθούν αλλαγές στις κλιματολογικές συνθήκες (σε ορισμένες περιοχές μπορεί να έχουμε καύσωνα και ξηρασία και σε άλλες κατακλυσμούς) με κίνδυνο να ανατραπεί η ισορροπία του οικοσυστήματος.

3. **Η τρύπα του όζοντος** : Το όζον είναι ένα αέριο που βρίσκεται στο ανώτερο στρώμα της ατμόσφαιρας, τη στρατόσφαιρα. Εκεί σχηματίζει ένα σωσίβιο στρώμα που λειτουργεί ως φίλτρο στις υπεριώδεις ακτίνες του ήλιου. Αν δεν υπήρχε το όζον, θα εξαφανιζόταν κάθε μορφή ζωής στον πλανήτη μας. Το στρώμα του όζοντος καταστρέφεται από μια κατηγορία χημικών ουσιών, τους χλωροφθοράνθρακες, που απελευθερώνονται στην ατμόσφαιρα από τα κλιματιστικά, τα ψυγεία, τα σπρέι και τα υπερηχητικά αεροπλάνα. Έτσι δημιουργούνται οι διάφορες «τρύπες» του όζοντος, μειώνεται δηλαδή το στρώμα του όζοντος σε κάποια σημεία. Η μεγαλύτερη τρύπα του όζοντος βρίσκεται πάνω από το Νότιο Πόλο και έχει έκταση ίση με τις ΗΠΑ. Η καταστροφή του όζοντος απειλεί την υγεία του ανθρώπου (η υπεριώδης ακτινοβολία προκαλεί καρκίνο του δέρματος αλλά και τύφλωση σε πολλούς ανθρώπους) και θέτει σε κίνδυνο και πολλούς άλλους οργανισμούς του πλανήτη μας.

4. **Η όξινη βροχή** : Η όξινη βροχή προκαλείται από τα καυσαέρια των αυτοκινήτων και τα δηλητηριώδη αέρια που εκπέμπουν τα εργοστάσια και τα καλοριφέρ. Η καύση υψηλής περιεκτικότητας θείου άνθρακα παράγει διοξείδιο του θείου. Όταν αυτό το αέριο ενώνεται με την υγρασία, παράγει βροχή που περιέχει θειικό οξύ, που είναι όπως ένα διάλυμα ξιδιού. Αυτή είναι η όξινη βροχή. Όταν πέφτει στη γη, προκαλεί το θάνατο στα ψάρια των λιμνών, καταστρέφει τα εδάφη και τα δάση και διαβρώνει τα κτίρια. Στη δυτική Γερμανία η όξινη βροχή έχει προσβάλει 4 εκατομμύρια στρέμματα δασών, από τα οποία τα 500.000 έχουν καταστραφεί τελείως. Στη Σουηδία 20.000 λίμνες από τις 90.000 που υπάρχουν στη χώρα είναι οξιτισμένες σε κάποιο ποσοστό. Από αυτές, στις 4.000 δεν μπορούν να ζήσουν ψάρια. Παρόμοια προβλήματα αντιμετωπίζουν επίσης οι ΗΠΑ και ο Καναδάς και άλλες βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες. Γι' αυτό οι περιβαλλοντολόγοι προειδοποιούν ότι οι εκπομπές του διοξειδίου του θείου θα πρέπει να περιοριστούν κατά 90% αν θέλουμε να εκλείψει το φαινόμενο της όξινης βροχής.

β. Μόλυνση των υδάτων (θάλασσες, λίμνες, ποτάμια) :

Οι θάλασσες, τα ποτάμια και οι λίμνες έχουν μετατραπεί από τον άνθρωπο σε τεράστιους σκουπιδότοπους. Εκεί καταλήγουν τα λύματα των ανθρώπων και των ζώων, τα βιομηχανικά απόβλητα, τα απορρυπαντικά, τα λιπάσματα και πλήθος άλλων βλαβερών ουσιών. Πολύ συχνά, τεράστιες θαλάσσιες εκτάσεις και ακτές μολύνονται από πετρελαιοκηλίδες ύστερα από κάποιο ατύχημα σε πλοίο που μετέφερε πετρέλαιο. Δεν πάνε επίσης πολλά χρόνια που στους ωκεανούς κατέληγαν και τα ραδιενεργά απόβλητα, κάτι που απαγορεύτηκε με διεθνείς συμβάσεις.

Η ζημιά από τη μόλυνση των υδάτων είναι τεράστια. Πολλά είδη φυτών και ζώων απειλούνται με εξαφάνιση, ενώ κινδυνεύει και η υγεία των ανθρώπων. Αν στα παραπάνω προσθέσουμε και άλλες μορφές ανθρώπινης επέμβασης όπως η υπεραλιεία, η εκτροπή των ποταμών, η αποξήρανση των λιμνών, η άντληση τεράστιων ποσοτήτων νερού για την άρδευση των καλλιεργειών, συνειδητοποιούμε ότι η υδρόσφαιρα απειλείται σοβαρά από τον άνθρωπο, με ανυπολόγιστες συνέπειες για την οικολογική ισορροπία.

γ. Καταστροφή των δασών : Τα δάση είναι «οι πνεύμονες της Γης». Καθαρίζουν την ατμόσφαιρα από τη μόλυνση, συγκρατούν τα νερά και δημιουργούν τις πηγές και τα υπόγεια νερά, εμποδίζουν τη διάβρωση του εδάφους και προσφέρουν στον άνθρωπο το οξυγόνο. Δυστυχώς όμως, αυτός δε φαίνεται να συνειδητοποιεί την αξία των δασών και τα καταστρέφει αλόγιστα. Κάθε χρόνο η Γη χάνει δασική έκταση 125.000 τετρ. χλμ., δηλαδή έκταση περίπου ίση με την Ελλάδα. Η μεγαλύτερη καταστροφή σημειώνεται στις τροπικές ζώνες, όπου υπάρχει το 50% των δασών. Το βασικότερο απ' αυτά είναι το δάσος του Αμαζονίου, το οποίο όμως κινδυνεύει σοβαρά από την ανθρώπινη επέμβαση. Τα δάση καταστρέφονται είτε για να καλυφθούν οι ανάγκες σε ξυλεία είτε για να μετατραπούν σε βοσκοτόπια ή καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Στη χώρα μας, όπου κάθε χρόνο καταστρέφονται χιλιάδες στρέμματα δάσους κυρίως από πυρκαγιές, ένας πρόσθετος λόγος είναι η οικοπεδοποίηση. Δυστυχώς όμως οι αναδασώσεις που θα μπορούσαν να εξισορροπήσουν το πρόβλημα της καταστροφής δε γίνονται με εντατικό ρυθμό και οι απώλειες δεν αποκαθίστανται. Πρέπει λοιπόν να πάψουμε να αδιαφορούμε και όλοι μας να κινηθούμε άμεσα για να προστατέψουμε τους πνεύμονες του πλανήτη μας.

δ. Επεμβάσεις στο έδαφος και το υπέδαφος : Εδώ πρέπει να σημειώσουμε τη συνεχή μόλυνση των εδαφών από τα φυτοφάρμακα, τα εντομοκτόνα, τα ραδιενεργά κατάλοιπα και τους όγκους των απορριμμάτων. Επιπλέον ο άνθρωπος εκμεταλλεύεται χωρίς μέτρο τους φυσικούς πόρους, προκειμένου να κινήσει τις βιομηχανίες και να ικανοποιήσει ποικίλες ανάγκες του. Οι συνέπειες βέβαια είναι πολλές: οι καλλιεργείες δηλητηριάζονται, πολλά ζωικά και φυτικά είδη δεν μπορούν να επιβιώσουν και ο φυσικός πλούτος κινδυνεύει να εξαντληθεί.

ε. Ηχορύπανση: Δεν είναι ευχάριστοι στην ακοή μας όλοι οι ήχοι που παράγονται γύρω μας. Συχνά είναι θόρυβοι, δηλαδή δυνατοί και ενοχλητικοί ήχοι που μας ταλαιπωρούν και μας εκνευρίζουν. Σ' αυτή την περίπτωση κάνουμε λόγο για ηχορύπανση, που αποτελεί ένα σοβαρό οικολογικό πρόβλημα. Η ηχορύπανση παρατηρείται κυρίως στις μεγάλες πόλεις και διαταράσσει την ηρεμία και τη γαλήνη του ανθρώπου. Οι θόρυβοι από τις μηχανές και τα κορναρίσματα των τροχοφόρων, από τις πτήσεις των αεροπλάνων, από τα μηχανήματα στις οικοδομές, τις βιοτεχνίες ή τα εργοστάσια, η φασαρία των πολυσύχναστων δρόμων ή πλατειών, όπου υπάρχουν μαγαζιά ή χώροι διασκέδασης (καφετέριες, μπαράκια κ.λπ.), αλλά και οι θόρυβοι στις πολυκατοικίες, όπου ο καθένας αδιαφορεί για τον διπλανό του, αποτελούν σημαντικές αιτίες της ηχορύπανσης. Όταν η ένταση του ήχου είναι μεγαλύτερη από αυτή που μπορεί να αντέξει το ανθρώπινο αυτί, τότε αποτελεί σοβαρό κίνδυνο για την υγεία του ανθρώπου, καθώς μπορεί να προκληθούν σ' αυτόν σοβαρά προβλήματα ακοής, ενώ ταυτόχρονα μπορεί το άτομο να αισθάνεται συνεχή εκνευρισμό και κούραση, με αποτέλεσμα να γίνεται πιο επιθετικό απέναντι στους άλλους αλλά και πιο αγχώδες. Έτσι, η ηχορύπανση γίνεται πραγματικός εφιάλτης για το σύγχρονο άνθρωπο. Ωστόσο, ο θόρυβος έχει ένα στοιχείο που τον διαφοροποιεί έναντι των άλλων ρυπαντών: εξαφανίζεται χωρίς να αφήνει κατάλοιπα στο περιβάλλον μόλις εξαφανιστεί η αιτία που τον προκαλεί.

στ. Ατομική ενέργεια : Η χρήση της πυρηνικής ενέργειας από τον άνθρωπο αποτελεί μια από τις σοβαρότερες απειλές για το περιβάλλον. Αν και στο παρελθόν πολλοί υποστήριξαν ότι η πυρηνική ενέργεια θα δώσει μια λύση στο ενεργειακό πρόβλημα και θα εξασφαλίσει στον άνθρωπο με φθηνό και ασφαλή τρόπο την ενέργεια που χρειάζεται για τις βιομηχανίες και τα εργοστάσιά του, η αλήθεια είναι πολύ διαφορετική. Τα ραδιενεργά κατάλοιπα των πυρηνικών εργοστασίων καθώς και τα ατυχήματα που έχουν σημειωθεί σε κάποια από αυτά (όπως στο Τσερνομπίλ το 1986) έχουν μολύνει το περιβάλλον με ραδιενέργεια σε σημαντικό βαθμό. Σ' αυτά μπορούμε να προσθέσουμε τις δοκιμές πυρηνικών όπλων και τη χρήση ορισμένων απ' αυτά σε πρόσφατους πολέμους. Οι ραδιενεργές ουσίες που μένουν στο περιβάλλον θέλουν χιλιάδες χρόνια για να εξαφανιστούν και εντωμεταξύ δηλητηριάζουν τους ζωντανούς οργανισμούς. Όχι μόνο ζώα και φυτά πεθαίνουν, αλλά και ο άνθρωπος κινδυνεύει, καθώς προσβάλλεται από καρκίνο ή υφίσταται επιδράσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε γενετικές ανωμαλίες. Αυτή η πραγματικότητα όμως δε φαίνεται να πτοεί κυβερνήσεις και επιστήμονες που συνεχίζουν να εργάζονται για την παραγωγή της ατομικής ενέργειας.

Μερικές προτάσεις για την αντιμετώπιση του οικολογικού προβλήματος :

Ο άνθρωπος δεν πρέπει να μένει αδιάφορος απέναντι στην οικολογική καταστροφή που συντελείται στον πλανήτη Γη. Έχει χρέος να συμφιλιωθεί με τη φύση και να αγωνιστεί να την προστατέψει. Λύσεις υπάρχουν, αλλά ταυτόχρονα πρέπει να υπάρξει και η ανάλογη βούληση. Μόνο όταν όλοι μας συνειδητοποιήσουμε την αξία της φύσης και το πόσο εξαρτάται η επιβίωση και η ευημερία του ανθρώπου απ' αυτή θα μπορέσουμε να κινηθούμε ανάλογα για να αντιμετωπίσουμε την οικολογική κρίση.

Τι μπορεί λοιπόν να γίνει; Μερικές προτάσεις είναι οι εξής:

α. Να αξιοποιηθούν ήπιες μορφές ενέργειας (π.χ. η ηλιακή, η αιολική, η γεωθερμική κ.λπ.), που δεν παράγουν επικίνδυνα για το περιβάλλον απόβλητα.

β. Να γίνεται με πιο συστηματικό τρόπο η ανακύκλωση υλικών όπως το γυαλί, το χαρτί, το πλαστικό κ.λπ.

γ. Να εφαρμοστεί σ' όλες τις περιοχές που υπάρχει ανάγκη **ο βιολογικός καθαρισμός** των αποβλήτων (αστικών και βιομηχανικών).

δ. Να δημιουργηθούν κίνητρα για αποκέντρωση, προκειμένου να ανακουφιστούν τα μεγάλα αστικά κέντρα από τα προβλήματα που τα ταλαιπωρούν.

ε. Να χρησιμοποιηθούν μέθοδοι καλλιέργειας της γης λιγότερο βλαπτικές για τη φύση.

στ. Να προστατευθούν οι βιότοποι και οι εθνικοί δρυμοί, που αποτελούν πολύτιμη κληρονομιά για κάθε χώρα.

ζ. Να εφαρμοστεί αυστηρή νομοθεσία που θα υποχρεώνει πολίτες και επιχειρήσεις να μη ρυπαίνουν το περιβάλλον, ενώ οι παραβάτες θα πρέπει να τιμωρούνται ανάλογα.

η. Να προωθηθεί η διεθνής συνεργασία για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κοινών οικολογικών προβλημάτων.

θ. Να διαμορφώσει κάθε πολίτης ισχυρή οικολογική συνείδηση. Να ενημερώνεται για τις αιτίες καταστροφής του περιβάλλοντος, να παίρνει πρωτοβουλίες και να δραστηριοποιείται, προκειμένου να προστατέψει το δικαίωμά του να ζει σ' ένα καθαρό, υγιές περιβάλλον. Όλοι μας θα πρέπει να επαναϊεραρχήσουμε τις αξίες μας και να θέσουμε τη φύση και το γενικό καλό πάνω από το κέρδος και το προσωπικό συμφέρον.

ι. Να εφαρμοστεί η περιβαλλοντική εκπαίδευση στα σχολεία, ώστε όλοι οι άνθρωποι από μικρή ηλικία να συνειδητοποιήσουν το πρόβλημα και να κατανοήσουν τις ευθύνες τους.

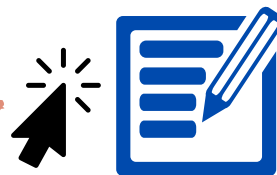
Οι **στόχοι** της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι:

α. Να ευαισθητοποιηθεί και να ενεργοποιηθεί το άτομο μέσα από την ενημέρωση και την άμεσα επαφή με τα οικολογικά προβλήματα.

β. Να κατανοήσει το άτομο σε βάθος την αξία του περιβάλλοντος και τη στενή σχέση ανθρώπου-φύσης.



ΠΕΡΙΛΗΨΗ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τι είναι περίληψη

Περίληψη είναι η συμπύκνωση (η απόδοση με σύντομο τρόπο) του βασικού περιεχομένου ενός ευρύτερου κειμένου.

Στην περίληψη στόχος μας είναι να συγκρατήσουμε όλες τις βασικές πληροφορίες διαχωρίζοντας τα ουσιώδη (σημαντικά) στοιχεία από τα επουσιώδη (τα λιγότερο σημαντικά).

Η περίληψη μπορεί να λάβει πολλές μορφές. Μπορεί να είναι ο τίτλος ενός κειμένου, όπως επίσης και η σύντομη απόδοση του περιεχομένου ενός βιβλίου. Επίσης συναντάται σε ποικίλες περιπτώσεις της καθημερινής ζωής: σε τίτλους ειδήσεων, σε μικρές αγγελίες, σε διαφημίσεις, στα οπισθόφυλλα των βιβλίων, στη σύντομη απόδοση της υπόθεσης ενός θεατρικού έργου ή μιας κινηματογραφικής ταινίας κ.λπ.

Η σημασία της περίληψης

Με την περίληψη:	Οξύνουμε την κριτική μας σκέψη, αφού, για να αποδώσουμε συνοπτικά ένα κείμενο, πρέπει να κατανοήσουμε το θέμα του (το νοηματικό του κέντρο) και να διαχωρίσουμε το αναγκαίο από το περιττό · αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε μια εποχή στην οποία καταιγιζόμαστε από πληροφορίες.
	Εθιζόμαστε στη σύνταξη κειμένων που διακρίνονται από συνοχή και αλληλουχία νοημάτων.
	Μαθαίνουμε να πληροφορούμε τους άλλους με λιτό και περιεκτικό τρόπο για το περιεχόμενο ενός κειμένου, γεγονός που ευνοεί τη μεταξύ μας επικοινωνία.

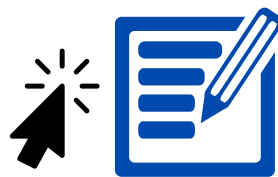
Τα βασικά βήματα για τη συγγραφή περίληψης είναι:

- α.** Η προσεκτική ανάγνωση του κειμένου.
- β.** Ο εντοπισμός του θεματικού του κέντρου.
- γ.** Η μελέτη της δομής της παραγράφου του κειμένου και η υπογράμμιση των λέξεων-κλειδιών.
- δ.** Η γραφή σύντομων πλαγιότιτλων σε κάθε παράγραφο.
- ε.** Η γραφή της περίληψης, κατά την οποία πρέπει να δώσουμε προσοχή **στα εξής σημεία:**

- Να ξεκινάμε με αναφορά στο κείμενο/συγγραφέα ή απευθείας.
- Να χρησιμοποιούμε τις κατάλληλες συνδετικές λέξεις ή φράσεις.
- Να αναφέρουμε την κύρια θέση και τις βασικές ιδέες του κειμένου.
- Να μη μιμούμαστε τη γλώσσα και το ύφος του συγγραφέα, αλλά να προσπαθούμε να εκφραστούμε πρωτότυπα.
- Να χρησιμοποιούμε το κατάλληλο πληροφοριακό ύφος (τυπικό, απρόσωπο) και να μη σχολιάζουμε το κείμενο.
- Να εφαρμόζουμε σωστά τους γλωσσικούς κανόνες (ορθογραφία, σύνταξη, λεξιλόγιο κ.λπ.).
- Να μην υπερβαίνουμε τον αριθμό των λέξεων που έχει οριστεί.



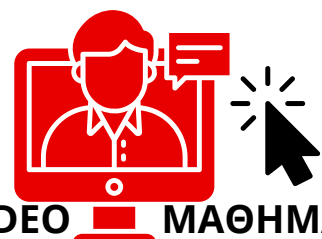
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Στοιχεία περιγραφής

Με τον όρο **περιγραφή** εννοούμε την αναπαράσταση μέσω του λόγου χώρων, προσώπων, αντικειμένων, φαινομένων κ.λπ. Η περιγραφή ως είδος κειμένου συνδέεται με το **χώρο**.



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

Η περιγραφή τοπίου :

Ακολουθεί πορεία από το γενικό στο ειδικό, από γενικές εικόνες σε λεπτομερειακές.

Οργανώνεται:

α. Με βάση ένα σταθερό σημείο περιγραφής, όταν ο συγγραφέας μένει ακίνητος και αποκεί περιγράφει το χώρο.

β. Με βάση την κίνηση προς ένα τέρμα (το σημείο περιγραφής δεν είναι σταθερό):

- Από μακριά πάμε κοντά
- Από βόρεια πάμε νότια
- Από πάνω πάνω κάτω και το αντίστροφο

Σημείωση:

Σε άλλα είδη περιγραφής (**προσώπου, ζώου, αντικειμένου κ.λπ.**), η οργάνωση της περιγραφής ακολουθεί μια πορεία από τα **απλά** στα **σύνθετα** ή από τα **δευτερεύοντα** στα **κύρια-σημαντικά** στοιχεία κ.λπ.

Η επιλογή του υλικού μιας περιγραφής εξαρτάται:

α. Από την οπτική γωνία, τη θέση δηλαδή αυτού που περιγράφει στο χώρο.

β. Από την ιδιαίτερη προσωπικότητα, το χαρακτήρα του.

γ. Από τη σκοπιά που αντιμετωπίζει τα γεγονότα.

Η γλώσσα της περιγραφής

Η γλώσσα της περιγραφής χαρακτηρίζεται από:	Σαφήνεια, ακρίβεια.
	Χρήση επιθέτων (για σταθερές ιδιότητες) που προσδίδουν ζωντάνια και παραστατικότητα.
	Κυριαρχία του ενεστώτα και εξακολουθητικών ρημάτων που δηλώνουν τη διάρκεια, τη μονιμότητα του αντικειμένου που περιγράφεται.
	Συχνή χρήση βοηθητικών ρημάτων (είμαι, έχω).
	Χρήση επιρρημάτων για προσωρινές ιδιότητες των περιγραφόμενων στοιχείων.

Σημείωση:

Η χρήση των **επιθέτων** προσδίδει μεγαλύτερη ζωντάνια, παραστατικότητα αλλά και σαφήνεια στην περιγραφή και μας βοηθά να φανταστούμε πιο εύκολα και πιο λεπτομερειακά το αντικείμενο που περιγράφεται. Αντίθετα, η απουσία τους κάνει την περιγραφή όχι μόνο λιγότερο ανάγλυφη και παραστατική, αλλά και αόριστη και ασαφή, γεγονός που μπορεί να προκαλέσει σύγχυση στον αναγνώστη. Επομένως, τα επίθετα δεν έχουν διακοσμητικό ρόλο, αλλά δίνουν ουσιαστικές πληροφορίες στον αναγνώστη.

Είδη περιγραφής

Περιγραφικά κείμενα **συναντάμε** σε διάφορους τομείς:

- Στη λογοτεχνία.
- Στην επιστήμη.
- Στα σχολικά εγχειρίδια.
- Στις εφημερίδες.
- Σε πρακτικούς οδηγούς.
- Σε διαφημίσεις.
- Σε ενημερωτικά φυλλάδια.
- Σε μικρές αγγελίες κ.λπ.

Υπάρχουν **διάφορα είδη περιγραφής**, όπως:

- Τοπίου.
- Προσώπου.
- Αντικειμένου.
- Κτιρίου.
- Φυσικού φαινομένου.
- Έργου τέχνης.
- Συναισθηματικών καταστάσεων κ.λπ.

➤ Η περιγραφή διακρίνεται επίσης σε **αντικειμενική** και **υποκειμενική**.

α. Η αντικειμενική περιγραφή χρησιμοποιείται σε κείμενα πληροφοριακά (π.χ. εγκυκλοπαίδειες, τεχνικά εγχειρίδια, ρεπορτάζ, δελτία καιρού κ.ά.). Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της είναι:

1. Αυτός που περιγράφει αποφεύγει να αναμειχθεί προσωπικά ή να δηλώσει τη στάση του απέναντι σ' αυτό που περιγράφεται· γι' αυτό απ' αυτό το είδος της περιγραφής απουσιάζουν τα σχόλια, η διατύπωση κάποιας γνώμης ή η έκφραση συναισθημάτων.
2. Η κυριαρχία του γ' προσώπου.
3. Η απουσία μεταφορικής (ποιητικής) γλώσσας.
4. Η παθητική σύνταξη.

β. Η υποκειμενική περιγραφή χρησιμοποιείται κυρίως στη λογοτεχνία. Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της είναι:

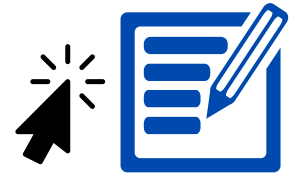
1. Η παρουσία του α' προσώπου.
2. Η χρήση ποιητικής γλώσσας.
3. Το έντονο προσωπικό-βιωματικό στοιχείο.
4. Η έκφραση συναισθημάτων ή η διατύπωση προσωπικών κρίσεων και σχολίων.

Σημείωση:

Τις περισσότερες φορές δε συναντάμε την περιγραφή μόνη της στο λόγο. Συνήθως αποτελεί μέρος μιας αφήγησης, που, όπως θα δούμε, οργανώνεται με άξονα το χρόνο.



ΑΦΗΓΗΣΗ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Στοιχεία της αφήγησης

Με τον όρο **αφήγηση** εννοούμε την προφορική ή γραπτή παρουσίαση ενός γεγονότος ή μιας σειράς γεγονότων είτε πραγματικών είτε φανταστικών.

Η αφήγηση οργανώνεται με άξονα το **χρόνο**, αλλά τα γεγονότα ή οι καταστάσεις που εξιστορούνται συνδέονται **αιτιολογικά** μεταξύ τους.



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

Η αφήγηση στηρίζεται στην ακόλουθη δομή:

α. Πληροφορίες για τους «ήρωες», το χώρο, το χρόνο, την κατάσταση από την οποία ξεκινά η αφήγηση.

β. Η εξέλιξη της αφήγησης και η έκβασή της.

γ. Η λύση (το τέλος της ιστορίας) και η κρίση του αφηγητή για το νόημα της ιστορίας. Πολλές φορές η κρίση του αφηγητή μπορεί να συμπίπτει με τη λύση.

Κύριος χρόνος της αφήγησης είναι ο **αόριστος**, που ως συνοπτικός χρόνος είναι κατάλληλος για να δηλωθεί η εξέλιξη, η αλλαγή που αναπαριστά η αφήγηση, αλλά χρησιμοποιείται και ο **παρατατικός**. Επίσης συχνά χρησιμοποιείται και ο **ιστορικός ενεστώτας** στη θέση του αορίστου, για να δοθεί ζωντάνια στην αφήγηση.

Στην αφήγηση χρησιμοποιούνται συνδετικές λέξεις ή φράσεις που δείχνουν:

α. Τη **χρονική σειρά** των γεγονότων (π.χ. ύστερα, μετά, στη συνέχεια κ.λπ.).

β. Την **αιτιολογική σχέση** μεταξύ τους (π.χ. επειδή, καθώς, αφού, ενώ, έτσι κ.λπ.).

Είδη αφήγησης

Υπάρχουν τρία είδη αφήγησης:

α. Η **μυθοπλαστική αφήγηση**, στην οποία κυριαρχεί ο κόσμος της φαντασίας και του μύθου.

β. Η **ιστορική αφήγηση**, η οποία συνδέεται με την παρουσίαση γεγονότων του πρόσφατου ή απώτερου παρελθόντος και συναντάται στην ιστορία.

γ. Η **ρεαλιστική αφήγηση**, η οποία συνδέεται με την παρουσίαση με σαφή και πειστικό τρόπο γεγονότων του παρόντος και η οποία συναντάται στις καθημερινές συζητήσεις, στα ρεπορτάζ των ειδήσεων κ.λπ.



ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΑ ΕΙΔΗ, ΤΟ ΥΦΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥΣ



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

Είδη αφήγησης	Ο σκοπός κάθε είδους
1.Λογοτεχνική αφήγηση	Υπηρετεί τους στόχους της λογοτεχνίας.
2.Ιστορική αφήγηση	Υπηρετεί τους μορφωτικούς στόχους της ιστορίας.
3.Δημοσιογραφική είδηση	Ενημέρωση κοινού.
4.Ημερολόγιο	Προσωπικές μνήμες.
5.Αυτοβιογραφικό σημείωμα	Παρουσίαση βιογραφούμενου προσώπου.
6.Υπηρεσιακή αναφορά	Υπεύθυνη πληροφόρηση.
7.Μαρτυρική κατάθεση	Υποβοήθηση της δικαιοσύνης.



Γενικότερα, οι αφηγήσεις διακρίνονται:

α. Στις αφηγήσεις **πραγματικών γεγονότων** (ιστοριογραφία, βιογραφία, ημερολόγιο, απομνημονεύματα, υπηρεσιακή αναφορά, επιστολή).

β. Στις αφηγήσεις **πλασματικών γεγονότων** (λογοτεχνία). Η μυθιστορηματική βιογραφία και το ιστορικό μυθιστόρημα είναι μεικτά είδη.

Το αφηγηματικό κείμενο είναι μια γραπτή αφήγηση με κύρια γνωρίσματα :

α. Ως προς τη **δομή** παρουσιάζει το σχήμα: έκθεση - πλοκή - λύση - (αρχή - μέση - τέλος).

β. Ως προς το **περιεχόμενο** είναι: πραγματική, πλαστή ή μεικτή.

γ. Ως προς το **σκοπό** είναι: διδακτική, διασκεδαστική, ηθογραφική, πληροφοριακή κ.λπ.

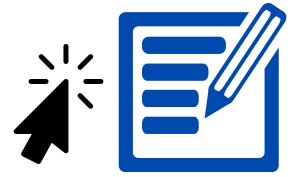
δ. Ως προς το **ύφος** είναι: σοβαρή, εύθυμη, σατιρική κ.λπ. .

Συνοπτικά μπορούμε να πούμε ότι τα αφηγηματικά κείμενα έχουν βασικά γνωρίσματα:

1. Το μύθο. 2. Το χρόνο. 3. Το χώρο. 4. Τα πρόσωπα.



ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Στοιχεία του επιχειρήματος και μελέτη των επιχειρημάτων

Σε μια συζήτηση ή σ' ένα κείμενο, για να υποστηρίξουμε τις θέσεις ή για να αντικρούσουμε τις απόψεις των άλλων, χρησιμοποιούμε τα **επιχειρήματα**.



Η χρήση των επιχειρημάτων μάς βοηθάει:

α. Να κατανοήσουμε ποιες θέσεις είναι ορθότερες ή πιο σημαντικές από άλλες.

β. Να πείσουμε τους άλλους για την ορθότητα των θέσεών μας (στόχος μας δηλαδή είναι να μεταβάλουμε τη γνώμη και τη στάση του συνομιλητή μας απέναντι στο θέμα που συζητάμε).

Δύο είδη επιχειρημάτων είναι:

α. Τα επιχειρήματα διά μέσου παραδειγμάτων (για τη στήριξη της θέσης μας χρησιμοποιούνται παραδείγματα, π.χ. από την ιστορία, την επιστήμη κ.λπ.).

β. Τα επιχειρήματα με αιτίες.

Τα είδη αυτών των επιχειρημάτων χρησιμοποιούνται τόσο στις καθημερινές συζητήσεις όσο και σε επίσημα κείμενα, κυρίως στο χώρο των επιστημών.

Δομή των επιχειρηματολογικών κειμένων

Τα κείμενα στα οποία χρησιμοποιούνται επιχειρήματα μπορεί να έχουν την εξής δομή:

α. Εισαγωγή: παρουσίαση της θέσης πάνω σ' ένα θέμα.

β. Δεδομένα: χρήση επιχειρημάτων για τη στήριξη της θέσης.

γ. Ανασκευή: αντίκρουση αντίθετων θέσεων - επιχειρημάτων.

δ. Κατάληξη: τελική θέση - συμπέρασμα και προϋποθέσεις - συνθήκες για να ισχύσει η θέση αυτή.

Γλώσσα των επιχειρηματολογικών κειμένων

Όσον αφορά τη γλώσσα των επιχειρηματολογικών κειμένων παρατηρούμε:

α. Τη χρήση ρητορικών ερωτήσεων.

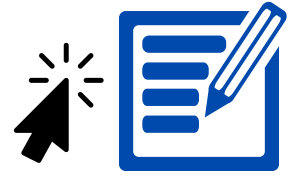
β. Την επανάληψη στοιχείων δομής ή περιεχομένου.

γ. Τη χρήση συνδετικών λέξεων ή φράσεων που:

- Δηλώνουν ανάλογη σημασία: επίσης, συνεπώς, φυσικά, με αποτέλεσμα κ.ά.
- Εκφράζουν πιθανότητα: μπορεί, ενδέχεται, είναι δυνατόν, πιστεύω, υποθέτω κ.ά.
- Που εκφράζουν δεοντολογία (κάτι που πρέπει να γίνει): πρέπει, χρειάζεται, κρίνεται απαραίτητο, επιτρέπεται κ.ά.



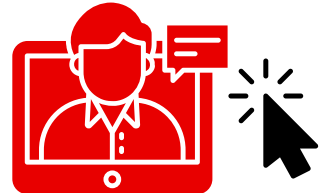
ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΟΤΗΤΑ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τι είναι τα πολυτροπικά κείμενα

Στην εποχή μας λόγω της τεχνολογικής ανάπτυξης χρησιμοποιούνται ευρέως **πολυτροπικά κείμενα**, κείμενα δηλαδή που εκτός από το λόγο χρησιμοποιούν και άλλους τρόπους έκφρασης και μεταφοράς ενός μηνύματος, όπως **πίνακες, σχεδιαγράμματα, χάρτες** και κυρίως **εικόνες**. Χωρίς αυτά τα στοιχεία τα κείμενα μερικές φορές δεν έχουν νόημα ή δε μεταφέρουν αποτελεσματικά το μήνυμά τους.



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος της εικόνας, καθώς:

Άλλοτε συμπληρώνει το νόημα των λέξεων (ιδιαίτερα όταν το κείμενο μας δίνει πληροφορίες) κάνοντας έτσι πιο κατανοητό το μήνυμα για τον αναγνώστη.

Άλλοτε ενισχύει το μήνυμα που επιδιώκει να μεταφέρει το κείμενο επηρεάζοντας συναισθηματικά το δέκτη (συνήθως σε διαφημίσεις ή αφίσες ευαισθητοποίησης σε κοινωνικά ζητήματα).

Άλλοτε κάνει απλώς πιο ελκυστικό το κείμενο.

Προσοχή!

Υπάρχει περίπτωση οι λέξεις απλώς να επεξηγούν την εικόνα, οπότε η εικόνα να παίζει τον κύριο ρόλο, ενώ το κείμενο βοηθητικό.

Παρατήρηση:

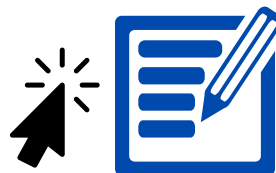
Η κατανόηση της πολυτροπικότητας μπορεί να μας βοηθήσει να χειριζόμαστε ικανοποιητικά την πληθώρα κειμένων που προσλαμβάνουμε καθημερινά από τον Τύπο, το Διαδίκτυο, τη διαφήμιση, την τηλεόραση, τις αφίσες αλλά και τα σχολικά βιβλία. Όλα αυτά τα κείμενα είναι πολύσημα (έχουν πολλά και όχι μόνο ένα νόημα) και, για να τα μελετήσουμε και να τα κατανοήσουμε σε βάθος, πρέπει να μάθουμε να εστιάζουμε όχι μόνο στα γλωσσικά του στοιχεία αλλά και στα μη γλωσσικά.



4



ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΜΟΥ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Η σημασία του φαγητού

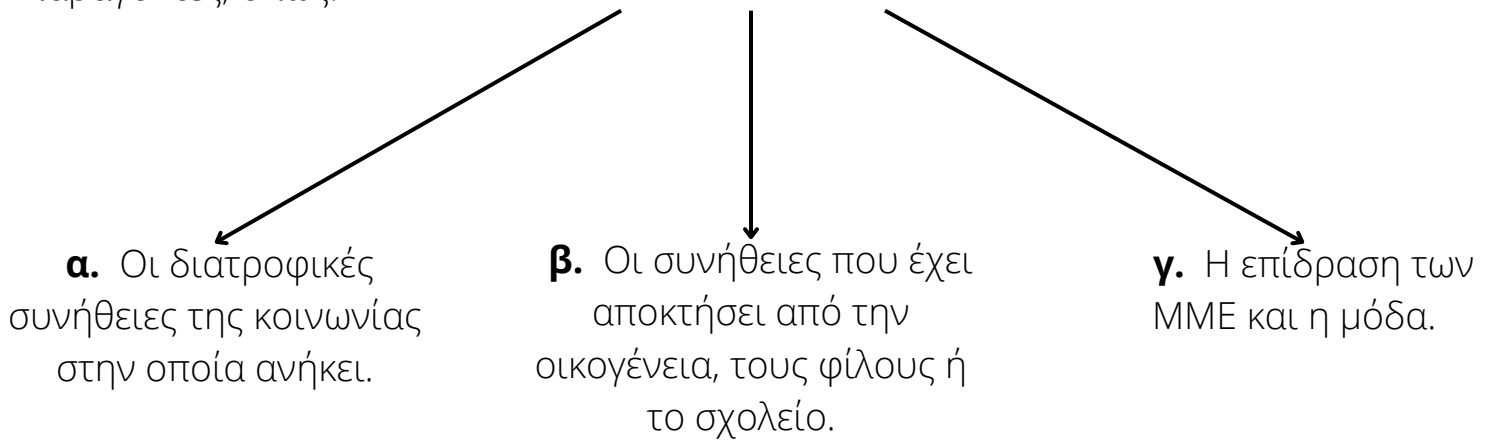
1. Η πρωταρχική σημασία του φαγητού είναι η **επιβίωση του ανθρώπου**. Μέσω των διαφόρων τροφίμων που καταναλώνουμε καθημερινά παίρνουμε τα θρεπτικά συστατικά που χρειάζεται ο οργανισμός μας για να συντηρηθεί και να αναπτυχθεί ομαλά. Καθώς όμως από το φαγητό εξαρτάται η υγεία μας και η φυσική μας κατάσταση, πρέπει να τρεφόμαστε σωστά. Δεν αρκεί δηλαδή να τρώμε οτιδήποτε, αλλά πρέπει να φροντίζουμε η διατροφή μας να είναι **ισορροπημένη**, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να τρώμε ποικιλία τροφίμων (κανένα τρόφιμο δεν περιέχει όλα τα θρεπτικά συστατικά, γι' αυτό πρέπει να τα συνδυάζουμε μεταξύ τους) και να τηρούμε το μέτρο, να μην οδηγούμαστε δηλαδή σε υπερβολές (το υπερβολικό φαγητό ή η εμμονή σ' ένα είδος τροφίμων, π.χ. κρέας, μπορεί να βλάψει την υγεία μας σημαντικά).

2. Το φαγητό επίσης **υπηρετεί κοινωνικές ανάγκες** του ανθρώπου, όπως την ανάγκη για επικοινωνία και ψυχαγωγία. Γύρω από το τραπέζι συγκεντρώνεται η οικογένεια καθημερινά ή σε περιόδους γιορτών, κι αυτό είναι μια ευκαιρία για τα μέλη της να έρθουν πιο κοντά. Αλλά και ως διασκέδαση το φαγητό έχει πρωταρχική θέση στη ζωή μας, αφού συχνά οι άνθρωποι συναντιούνται με φίλους τους για να φάνε και να πιουν, αλλά ταυτόχρονα και να επικοινωνήσουν, να ανταλλάξουν απόψεις και να χαρούν ο ένας τη συντροφιά του άλλου. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι οι περισσότεροι άνθρωποι δε θέλουν να τρώνε μόνοι.

3. Το φαγητό τέλος είναι **απόλαυση**. Η μαγειρική στην εποχή μας έχει εξελιχθεί σε πραγματική τέχνη και τα ποικίλα εδέσματα και οι λιχουδιές που έχει δημιουργήσει η ανθρώπινη φαντασία ερεθίζουν ευχάριστα τις αισθήσεις μας (γεύση, όσφρηση, όραση) προσφέροντάς μας ιδιαίτερη ικανοποίηση.

Οι διατροφικές συνήθειες ανθρώπων και λαών

1. Κάθε άνθρωπος προτιμάει κάποια φαγητά και αποστρέφεται κάποια άλλα. Αναπτύσσει δηλαδή ιδιαίτερες **διατροφικές συνήθειες**, οι οποίες εξαρτώνται από παράγοντες, όπως:



Συχνά βέβαια η αποστροφή για κάποια φαγητά μπορεί να συνδέεται με κάποια αρνητική εμπειρία που είχε το άτομο ή μπορεί να το απωθούν η μυρωδιά τους ή υφή τους. Ωστόσο πολλές φορές οι διατροφικές μας συνήθειες αλλάζουν και φαγητά που ως παιδιά μάς απωθούσαν μεγαλώνοντας είναι πιθανόν να μας αρέσουν, ώστε να τα συμπεριλάβουμε στη διατροφή μας.

2. Το φαγητό αποτελεί επίσης και μέρος της **κουλτούρας των λαών**, δηλαδή κομμάτι του πολιτισμού τους. Γι' αυτό παρατηρούμε ότι κάθε λαός έχει τη δική του ιδιαίτερη κουζίνα και απολαμβάνει εδέσματα που για κάποιον άλλο μπορεί να θεωρηθούν αδιανόητα ως τροφή (π.χ. ορισμένοι λαοί τρώνε ορισμένα είδη εντόμων, όπως ακρίδες και φίδια). Παρ' όλα αυτά, οι διατροφικές συνήθειες των λαών με την πάροδο του χρόνου αλλάζουν. Οι Έλληνες, για παράδειγμα, τρώνε σήμερα πολύ περισσότερο κρέας και πίνουν περισσότερο γάλα απ' ότι πριν από 40 χρόνια. Επιπλέον, σήμερα καταναλώνουν πολλά είδη που ήταν άγνωστα στην αρχαιότητα... όπως οι πατάτες, το ρύζι, οι ντομάτες και τα αναψυκτικά. Μερικές από τις αλλαγές της διατροφής των πληθυσμών έχουν θετικές επιπτώσεις, ενώ άλλες έχουν αρνητικές.

Η υγεία

Με τον όρο **υγεία** εννοούμε την καλή φυσική κατάσταση, την ομαλή και αρμονική λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού. Η υγεία είναι το πολυτιμότερο αγαθό του ανθρώπου και καθένας μας οφείλει να την προσέχει όσο γίνεται περισσότερο. Ο άνθρωπος που δε θα εκτιμήσει και δε θα εφαρμόσει αυτή την αρχή στη ζωή του θα θέσει σε κίνδυνο την υγεία του και θα γίνει δυστυχισμένος.

Παράγοντες που μπορεί να κλονίσουν την υγεία μας

1. Η κακή διατροφή : Πολλά από τα τρόφιμα που καταναλώνουμε σήμερα είναι ανθυγιεινά και περιέχουν βλαβερές ουσίες για τον οργανισμό μας (χημικές ουσίες, ορμόνες κ.λπ.). Επίσης, η μόδα, η διαφήμιση, ο γρήγορος ρυθμός ζωής μάς έχουν οδηγήσει στο να προτιμούμε το έτοιμο φαγητό και όχι το σπιτικό, που συχνά δεν προσφέρει καμιά από τις θρεπτικές ουσίες που χρειάζεται ο οργανισμός μας.

2. Η μόλυνση του περιβάλλοντος : Τα καυσαέρια, τα σκουπίδια, η έλλειψη πράσινου κ.λπ., κυρίως στις μεγαλουπόλεις, δημιουργούν ένα ρυπαρό περιβάλλον που απειλεί την υγεία του ανθρώπου.

4. Κακές συνήθειες : Το κάπνισμα, η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ, τα ναρκωτικά καταστρέφουν την υγεία του ανθρώπου και τον οδηγούν αναπόφευκτα στο θάνατο.

3. Οι έντονοι ρυθμοί ζωής και το άγχος : Ο αγχώδης ρυθμός ζωής κάνει το σύγχρονο άνθρωπο να ασφυκτιά, με συνέπειες στη σωματική αλλά κυρίως στην ψυχική του υγεία.

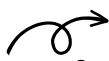
5. Τα διάφορα ατυχήματα : (ατυχήματα στον εργασιακό χώρο, τροχαία ατυχήματα κ.λπ.) : Οι αιτίες γι' αυτά μπορεί να είναι ποικίλες, όπως η απροσεξία, η επιπολαιότητα, η έλλειψη ενημέρωσης, η αδιαφορία των αρμόδιων να λάβουν μέτρα προστασίας για τον άνθρωπο κ.λπ.

6. Η καθιστική ζωή : Ο σύγχρονος άνθρωπος, αν και μετακινείται πολύ και συχνά, ωστόσο πάσχει από σωματική ακινησία και δυσκαμψία. Ακόμη και για τις πολύ κοντινές αποστάσεις προτιμάει την άνεση και την ταχύτητα του αυτοκινήτου από την πεζοπορία. Σπάνια γυμνάζεται και η ψυχαγωγία του είναι μάλλον παθητική. Στην ακινησία συντελεί και η φύση της σύγχρονης εργασίας, η οποία είτε καθλώνει τον εργαζόμενο για πολλές ώρες σε ένα κάθισμα ή περιορίζει τις κινήσεις του στις διαστάσεις ενός γραφείου είτε τον περιορίζει σε μηχανικές, σταθερά επαναλαμβανόμενες κινήσεις. Για όλους αυτούς τους λόγους, οι περισσότεροι άνθρωποι δεν έχουν την ευκαιρία ή δεν μπορούν να κινηθούν και να γυμναστούν. Το γεγονός αυτό έχει σοβαρές επιπτώσεις στην σωματική και ψυχική τους ευεξία, αν ληφθεί υπόψη ότι η κίνηση βοηθά σημαντικά στη διάπλαση και την ενδυνάμωση του σώματος, στη φυσιολογική λειτουργία του οργανισμού και την ψυχική εκτόνωση.

Πώς μπορούμε να προστατέψουμε την υγεία μας

Η υγεία μας κλονίζεται, όπως είδαμε, άλλοτε από τον κακό τρόπο ζωής και άλλοτε από απρόβλεπτες αιτίες. Αν ωστόσο ακολουθήσουμε έναν υγιεινό τρόπο ζωής, τότε μπορούμε να περιορίσουμε σημαντικά πολλές από τις αιτίες που βλάπτουν την ομαλή λειτουργία του οργανισμού μας. Έτσι χρειάζεται:

1. Υγιεινή διατροφή (τροφή πλούσια σε θρεπτικές ουσίες).
2. Συχνή σωματική άσκηση και γυμναστική.
3. Επαφή με τη φύση (εκδρομές στο βουνό ή τη θάλασσα).
4. Διαφύλαξη του ελεύθερου χρόνου μας κατά τον οποίο μπορούμε να ασχοληθούμε με τα ενδιαφέροντά μας, να διασκεδάσουμε και να επικοινωνήσουμε με τους συνανθρώπους μας. Έτσι, θα διαφυλάξουμε και την ψυχική μας υγεία.

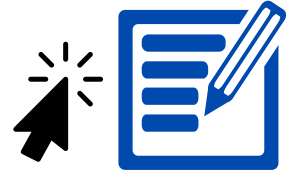
 Με όλους αυτούς τους τρόπους ουσιαστικά στοχεύουμε στην **πρόληψη**. Μαθαίνουμε δηλαδή να προλαμβάνουμε το κακό πριν να είναι πολύ αργά.



Ενότητα 4η - Γλώσσα Α' Γυμνασίου - ΘΕΩΡΙΑ



ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Τονισμός αρσενικών, θηλυκών, ουδετέρων

Α. Ο τονισμός των αρσενικών (ισοσύλλαβων)

Από τα ισοσύλλαβα αρσενικά κατεβάζουν κατά μία συλλαβή τον τόνο τους:

1. Στη γενική πληθυντικού :

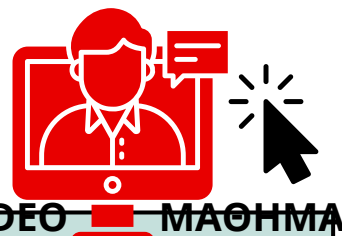
α. Τα παροξύτονα δισύλλαβα σε -ας:	π.χ. άντρας - αντρών
β. Τα παροξύτονα σε -ίας:	π.χ. επαγγελματίες - επαγγελματιών
γ. Τα παροξύτονα σε -ης:	π.χ. ναύτης - ναυτών
δ. Τα προπαροξύτονα σε -ας:	π.χ. γείτονας - γειτόνων

2. Στη γενική ενικού - πληθυντικού και αιτιατική πληθυντικού :

α. Τα τρισύλλαβα προπαροξύτονα σε -ος:	π.χ. άνεμος - ανέμου κίνδυνος - κινδύνου.
↪ Εξαιρούνται μερικά κύρια ονόματα και άλλα ουσιαστικά λαϊκής προέλευσης: π.χ. Θόδωρος - Θόδωρου, κόπανος - κόπανου.	
β. Σπάνια, μερικά πολυσύλλαβα με λόγια ή αρχαία προέλευση:	π.χ. απόστολος - αποστόλου, Αλέξανδρος - Αλεξάνδρου.
↪ Γενικά τα πολυσύλλαβα δε μετακινούν τον τόνο τους: π.χ. ανήφορος - ανήφορου, Χαράλαμπος - Χαράλαμπου. Τέτοια είναι πολλά σύνθετα, λαϊκές λέξεις, ονόματα κύρια και οικογενειακά κ.ά.	

Β. Ο τονισμός των θηλυκών (ισοσύλλαβων)

Από τα ισοσύλλαβα θηλυκά κατεβάζουν τον τόνο τους:



1. Στη λήγουσα της γενικής πληθυντικού :

α. Τα παροξύτονα σε -α:	π.χ. γυναίκα - γυναικών
β. Τα προπαροξύτονα σε -α:	π.χ. θάλασσα - θαλασσών
γ. Τα παροξύτονα σε -η:	π.χ. νίκη - νικών
→ Εξαιρούνται και τονίζονται στην παραλήγουσα της γενικής του πληθυντικού: σαλπίγγων, ορνίθων, διωρύγων και όσα λήγουν σε -ότητα: κοινοτήτων, ιδιοτήτων κ.ά	

2. Σε όλες τις πτώσεις του πληθυντικού, κατά μία συλλαβή :

Τα αρχαιοκλίτα προπαροξύτονα σε -η:	π.χ. δύναμη - δυνάμεις - δυνάμεων
-------------------------------------	-----------------------------------

3. Κατά μία συλλαβή στη γενική ενικού - πληθυντικού και στην αιτιατική πληθυντικού :

Τα αρχαιοκλίτα παροξύτονα σε -ος:	π.χ. διαγώνιος - διαγωνίων - διαγωνίους
-----------------------------------	---

Γ. Ο τονισμός των ουδετέρων

1. Κρατούν τον τόνο τους στην ίδια συλλαβή παντού όσα κλίνονται σύμφωνα με το σίδερο (είναι όλα σχεδόν νεότερες λαϊκές λέξεις): π.χ. αμύγδαλο, δάχτυλο, σύννεφο, τριαντάφυλλο, βασιλόπουλο, αντρόγυνο, βατόμουρο, τραπεζομάντιλο, χαμόκλαδο κ.ά.π.

2. Τα άλλα ουδέτερα τονίζονται σύμφωνα με τους κανόνες της αρχαιοελληνικής.

Ανώμαλα ουσιαστικά

Υπάρχουν πολλά ουσιαστικά που δεν ακολουθούν τους κανόνες των τριών κλίσεων και παρουσιάζουν κάποιες ιδιομορφίες στην κλίση τους («ανώμαλα ουσιαστικά»). Αυτά ανήκουν στα ακόλουθες κατηγορίες:

α. Άκλιτα

Άκλιτα λέγονται μερικά ουσιαστικά που φυλάγουν σε όλες τις πτώσεις την ίδια κατάληξη. Η πτώση τους φαίνεται από το άρθρο που τα συνοδεύει.

Π.χ. ταξί, φαξ, ζενίθ...

καπετάν Βαγγέλης, γερο-Θανάσης,
κυρα-Μαρία...

Πάσχα, Αδάμ, Γιβραλτάρ...

ο κ. Ιωάννου, η κ. Παπαδοπούλου...

β. Ελλειπτικά

Ελλειπτικά λέγονται μερικά ουσιαστικά που συνηθίζονται μόνο σε ορισμένες πτώσεις του ενικού ή πληθυντικού, τα περισσότερα στην ονομαστική και την αιτιατική.

Π.χ. τα ήπατα, τις προάλλες,
του κάκου...

γ. Ιδιόκλιτα

Ιδιόκλιτα λέγονται τα ουσιαστικά που δεν κλίνονται σύμφωνα με μια από τις κλίσεις των ουσιαστικών αλλά ακολουθούν δικό τους σχηματισμό.

Π.χ. ο δεκανέας - οι δεκανείς

το καθήκον - του καθήκοντος

το σύμπαν - του σύμπαντος

το δόρυ - του δόρατος

δ. Διπλόκλιτα

Διπλόκλιτα λέγονται μερικά ουσιαστικά αρσενικού γένους που σχηματίζουν τον πληθυντικό στο ουδέτερο γένος.

Π.χ. η νιότη - τα νιάτα

ο βράχος - οι βράχοι και τα βράχια

ο δεσμός - οι δεσμοί και τα δεσμά

ο λόγος - οι λόγοι και τα λόγια

ε. Διπλόμορφα

Διπλόμορφα λέγονται μερικά ουσιαστικά που έχουν δύο τύπους, τον ένα με μία συλλαβή λιγότερη, είτε και στους δύο αριθμούς είτε στον έναν από τους δύο.

Π.χ. γέροντας και γέρος - γέροντες και γέροι

γίγαντας και γίγας

στ. Διπλοκατάληκτα

Διπλοκατάληκτα λέγονται μερικά ουσιαστικά που σχηματίζουν δύο τύπους, είτε στον ενικό είτε στον πληθυντικό, με διαφορετικές καταλήξεις:

Π.χ. μάστορας και μάστορης

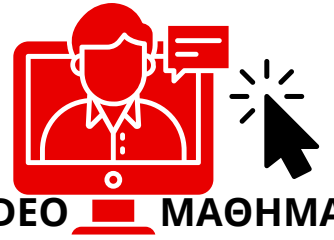
γονιοί και γονείς

κάμαρα και κάμαρη

φουρνάρηδες και φουρναράιοι



ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ



Παραγωγή

Παραγωγή ονομάζεται η διαδικασία με την οποία σχηματίζεται νέα λέξη με την προσθήκη μιας παραγωγικής κατάληξης στο θέμα άλλης λέξης.

Παράγωγη λέξη ή παράγωγο ονομάζεται η λέξη που προκύπτει από τη διαδικασία παραγωγής.

Παραγωγική κατάληξη ονομάζεται η κατάληξη που με την προσθήκη της σχηματίζεται παράγωγη λέξη.



Σύνθεση. Απλές και σύνθετες λέξεις

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Σύνθεση ονομάζεται η διαδικασία με την οποία σχηματίζεται νέα λέξη με την ένωση δύο άλλων λέξεων.

Απλή ονομάζεται μια λέξη που έχει ένα θέμα (το δικό της) και μία γραμματική κατάληξη.

Σύνθετη ονομάζεται μια λέξη που προέρχεται από δύο άλλες λέξεις με την ένωση των θεμάτων τους.

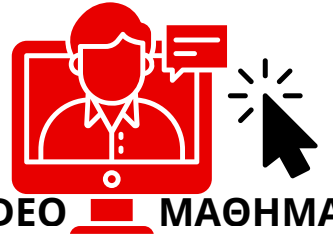
Πρώτο και δεύτερο συνθετικό ονομάζονται αντίστοιχα η πρώτη και η δεύτερη λέξη από τις οποίες προέρχεται μια σύνθεση.

Ριζικές ονομάζονται οι λέξεις που δεν προέρχονται από άλλη λέξη αλλά σχηματίζονται από ένα αρχικό θέμα (από μια «ρίζα») με την προσθήκη σ' αυτό της γραμματικής κατάληξης.



ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ - ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

1. Ονοματική και Ρηματική φράση



Κάθε πρόταση αποτελείται από δύο μέρη:

α. Η ονοματική φράση: το μέρος της πρότασης με βασική λέξη ένα όνομα.

β. Η ρηματική φράση: το μέρος της πρότασης με βασική λέξη το ρήμα.

Η ονοματική φράση μπορεί να έχει:

α. Απλή μορφή, δηλ. να αποτελείται από ένα απλό ονοματικό σύνολο (ΟΣ).

Π.χ. **Το πλοίο** αναχωρεί.

β. Αναπτυγμένη μορφή, δηλ. να αποτελείται από ένα απλό ονοματικό σύνολο (ΟΣ) συμπληρωμένο και με άλλες λέξεις.

Π.χ. **Το πλοίο της γραμμής** αναχωρεί.

Σε όποια μορφή και αν βρίσκεται το ονοματικό μέρος της πρότασης, μέσα σ' αυτό περιέχεται το υποκείμενο του ρήματος. **Υποκείμενο** μιας πρότασης ονομάζουμε το πρόσωπο, το ζώο ή το πράγμα το οποίο ενεργεί ή δέχεται μια ενέργεια ή βρίσκεται σε μια κατάσταση. Το υποκείμενο βρίσκεται πάντοτε σε πτώση **ονομαστική** (ενικού ή πληθυντικού αριθμού) και το βρίσκουμε απαντώντας στην ερώτηση «ποιος; ποια; ποιο; (ποιοι; ποιες; ποια;);» κάνει αυτό που λέει το ρήμα της πρότασης.

Η ρηματική φράση

α. Απλές μορφές της ρηματικής φράσης.

Το αντικείμενο / Το κατηγορούμενο / Το κατηγορήμα



Η κάθε πρόταση έχει δύο κύριους όρους: το **υποκείμενο** και το **ρηματικό σύνολο ή κατηγορημα** (P, P + A, Ρσυνδ. + Κ). Η έννοια του ρήματος συμπληρώνεται αφενός με το υποκείμενο και αφετέρου με το αντικείμενο. Τα ρήματα που φανερώνουν ότι το υποκείμενό τους ενεργεί λέγονται **ενεργητικά**.

α. Υπάρχουν ενεργητικά ρήματα, που δείχνουν ότι το υποκείμενο τους ενεργεί, αλλά η ενέργεια του δε μεταβαίνει σε άλλο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα και λέγονται **αμετάβατα**.

Π.χ. Οι μαθητές γέλασαν.

β. Υπάρχουν και άλλα ενεργητικά ρήματα που δείχνουν ότι το υποκείμενο τους ενεργεί και η ενέργεια του μεταβαίνει σε άλλο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα και λέγονται **μεταβατικά**.

Π.χ. Ο Γιώργος κτυπά την πόρτα.
Δε μου είπες την αλήθεια.

Το πρόσωπο, ζώο ή πράγμα στο οποίο μεταβαίνει η ενέργεια του υποκειμένου του μεταβατικού ρήματος λέγεται **αντικείμενο**. Το αντικείμενο βρίσκεται σε **πλάγια πτώση** (γενική ή αιτιατική).

Π.χ. Ο διαιτητής τιμωρεί τους ποδοσφαιριστές.

Κατηγορούμενο είναι το όνομα (επίθετο ή ουσιαστικό) που αποδίδει στο υποκείμενο μια ιδιότητα ή ένα γνώρισμα.

Π.χ. Ο Γιάννης είναι **μαθητής**.

Το ρήμα που μεσολαβεί μεταξύ του υποκειμένου και του κατηγορουμένου λέγεται **συνδετικό ρήμα**.

Οι απλές μορφές της ρηματικής φράσης είναι οι ακόλουθες τρεις :

α. Μόνο ένα ρήμα: **P**
π.χ. Οι μαθητές παίζουν.

β. Ρήμα ενεργητικό μεταβατικό + αντικείμενο (ή + δύο αντικείμενα):
P + A ή P + A (A)
π.χ. Ο Νίκος διαβάζει εφημερίδα.
/ Ο παππούς δώρισε στον εγγονό αυτοκίνητο.

γ. Ρήμα συνδετικό + κατηγορούμενο: **P + K**
π.χ. Το σπίτι είναι μεγάλο

Η καθεμιά από τις τρεις απλές μορφές της ΡΦ ονομάζεται και **κατηγορημα**.

α. Ανεπτυγμένες μορφές της ρηματικής φράσης.

Το αντικείμενο / Το κατηγορούμενο / Το κατηγορήμα

Αναπτυγμένη μορφή της ρηματικής φράσης έχουμε, όταν οι απλές μορφές του (P, P + A (A), P + K) συνοδεύονται και από άλλες λέξεις.

Απλές μορφές	Αναπτυγμένες μορφές
P Οι μαθητές παίζουν	Οι μαθητές παίζουν στην αυλή κάθε πρωί.
P + A Ο Νίκος διαβάζει εφημερίδα	Ο Νίκος, ο φίλος μου , διαβάζει την κυριακάτικη εφημερίδα.
P + A Ο παππούς δώρισε στον εγγονό + A αυτοκίνητο	Ο παππούς δώρισε στον μικρότερο εγγονό του ένα σπορ αυτοκίνητο.
P + K Το σπίτι είναι μεγάλο.	Το σπίτι της γιαγιάς μου στο χωριό είναι μεγάλο

2. Επιθετικός προσδιορισμός

Επίθετα λέγονται οι λέξεις που αναφέρονται στα ουσιαστικά και δίνουν σ' αυτά ένα γνώρισμα, δηλαδή λένε τι λογής είναι.

Π.χ. **Αγαθό** παιδί, **κόκκινο** τριαντάφυλλο, **καθαρός** ουρανός ...

Το επίθετο που αποτελεί μέρος του ΟΣ και προσδιορίζει το ουσιαστικό, δίνοντάς του μια ιδιότητα, λέγεται **επιθετικός προσδιορισμός** του. **Ο επιθετικός προσδιορισμός συμφωνεί** με το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό στο **γένος**, στον **αριθμό** και την **πτώση**.

Π.χ. **Ο έμπιστος φίλος** κρατά σταθερά μια φίλια.

Ως επιθετικοί προσδιορισμοί, εκτός από **επίθετα**, χρησιμοποιούνται και **αντωνυμίες, μετοχές, αριθμητικά, ουσιαστικά, επιρρήματα, προθετικά σύνολα** ή άλλες **φράσεις**, που συνήθως παρεμβάλλονται μεταξύ άρθρου και ουσιαστικού.

Π.χ. Κάποιοι άνθρωποι αδιαφορούν για τα προβλήματά τους.

Ο εργαζόμενος άνθρωπος ανταμείβεται.

Χίλιοι στρατιώτες πέθαναν.

Ο έξω κόσμος είναι επικίνδυνος.

→ Μερικές φορές χάνεται το ουσιαστικό που προσδιορίζεται και στη θέση του μένει μόνο το επίθετο, που **ουσιαστικοποιείται** (λειτουργεί ως ουσιαστικό).

Π.χ. επιθ. Υ

Οι νέοι άνθρωποι δείχνουν ευαισθησία σε κοινωνικά θέματα.

Υ

Οι νέοι δείχνουν ευαισθησία σε κοινωνικά θέματα.



Ενότητα 4η - Γλώσσα Α' Γυμνασίου - ΘΕΩΡΙΑ



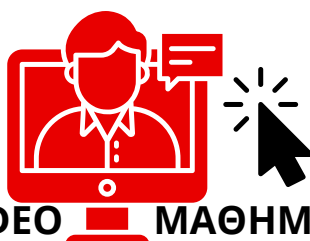
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΛΙΣΗ ΕΠΙΘΕΤΩΝ



1. <u>-ος, -η, -ο:</u>			2. <u>-ος, -η, -ο:</u>		
Ενικ.:	καλός, -ή, -ό	όμορφος, -η, -ο	Ενικ.:	ωραίος, -α, -ο	πλούσιος, -α, -ο
Πληθ.:	καλοί, -ές, -ά	όμορφοι, -ες, -α	Πληθ.:	ωραίοι, -ες, -α	πλούσιοι, -ες, -α

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

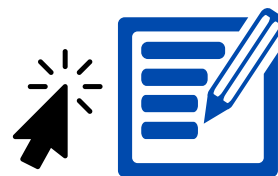
3. <u>-ός, -ιά, -ιό:</u>			4. <u>-ύς, -ιά, -ύ:</u>		
Ενικ.:	γλυκός, -ιά, -ό	κακός, -ιά, -ό	Ενικ.:	βαθύς, -ιά, -ύ	μακρύς, -ιά, -ύ
Πληθ.:	γλυκοί, -ές, -ά	κακοί, -ές, -ά	Πληθ.:	βαθιοί, -ιές, -ιά	μακριοί, -ιές, -ιά



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

5. <u>-ής, -ιά, -ί (όσα επίθετα σημαίνουν χρώμα):</u>		
Ενικ.:	βυσινής, -ιά, -ί	σταχτής, -ιά, -ί
Πληθ.:	βυσσινιοί, -ιές, -ιά	σταχτιοί, -ιές, -ιά

6. <u>-ης, -α, -ικο (με το αρσενικό ανισοσύλλαβο):</u>		
Ενικ.:	ζηλιάρης, ζηλιάρα, ζηλιάρικο	απλοχέρης, απλοχέρα, απλοχέρικο
Πληθ.:	ζηλιάρηδες, ζηλιάρες, ζηλιάρικα	απλοχέρηδες, απλοχέρες, απλοχέρικα



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

(Το επίθετο γράφεται με ένα -λ-, όταν το -λ- βρίσκεται δίπλα σε -υ-: πολύς, πολύ).



7. Ανώμαλα επίθετα:	
α.	
Ενικ.:	πολύς, πολλή, πολύ
Πληθ.:	πολλοί, πολλές, πολλά
β.	
Ενικ.:	συνεχής, -ής, -ές
Πληθ.:	συνεχείς, -είς, -ή

(Η γενική πληθυντικού τονίζεται πάντα στη λήγουσα: των συνεχών, των στοιχειωδών)



Παρατήρηση:

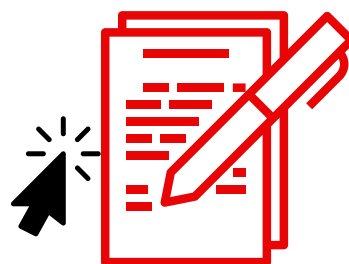
Όπου τονίζεται η ονομαστική ενικού του αρσενικού, εκεί τονίζονται όλοι οι τύποι του επιθέτου (σε όλα τα γένη, τους αριθμούς, τις πτώσεις).

Π.χ.

ο έμπιστος	οι έμπιστοι
του έμπιστου	των έμπιστων
τον έμπιστο	τους έμπιστους
έμπιστε	έμπιστοι



ONLINE TEST



ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

5



ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

Το θέατρο

Θέατρο είναι κάτι που βλέπουμε να παίζεται σε μια Σκηνή. Το θέατρο μας κάνει να γελάμε, να κλαίμε ή να τρομάζουμε. Μας κάνει δηλαδή να συμμετέχουμε.

Τις λέξεις «θέατρο» και «δράμα» τις χρησιμοποιούν όλοι σχεδόν οι λαοί. Είναι λέξεις ελληνικές και αυτό μας δείχνει την προέλευση του θεάτρου. Η λέξη **«θέατρο»** προέρχεται από το αρχαίο ελληνικό ρήμα **θεῶμαι** (= βλέπω, παρακολουθώ). Θέατρο στα αρχαία σήμαινε τον τόπο στον οποίο είχαν τη **θέα** μιας παράστασης οι **θεατές**. Η λέξη «δράμα» είναι επίσης αρχαία ελληνική. Προέρχεται από το ρήμα **δρῶ** που σημαίνει πράττω. Όστε δράμα σημαίνει πράξη θεατρική. Οι θεατές βλέπουν στη Σκηνή μια πράξη που την παίζουν ηθοποιοί. Οι ηθοποιοί παίζουν με τις κινήσεις του σώματός τους και κυρίως με τα λόγια που λένε.

Το θέατρο ως σύνθετη δημιουργία

Το θέατρο είναι μια σύνθετη δημιουργία στην οποία συναντιούνται και συνεργάζονται πολλές τέχνες. Κάθε θεατρική παράσταση είναι το αποτέλεσμα της **συλλογικής δουλειάς** πολλών ανθρώπων, είναι δηλαδή μια δημιουργία καθαρά **ομαδική**.

Οι τέχνες οι οποίες συμβάλλουν στη δημιουργία μιας θεατρικής παράστασης είναι οι εξής:

1. Η τέχνη του λόγου: Το θέατρο ανήκει στη λογοτεχνία, αφού ο θεατρικός συγγραφέας γράφει ένα κείμενο πάνω στο οποίο θα στηθεί η παράσταση.

2. Η υποκριτική ή ηθοποιία: Οι ηθοποιοί θα υποδυθούν το ρόλο τους, θα ενσαρκώσουν τους ήρωες του έργου.

3. Η σκηνογραφία: Ο σκηνογράφος θα διαμορφώσει το σκηνικό στο οποίο εκτυλίσσεται το έργο.

Οι τέχνες οι οποίες συμβάλλουν στη δημιουργία μιας θεατρικής παράστασης είναι οι εξής:	4. Η ενδυματολογία: Ο ενδυματολόγος θα φτιάξει τα κουστούμια ανάλογα με τους ρόλους που υποδύονται οι ηθοποιοί και την εποχή στην οποία διαδραματίζεται το έργο.
	5. Η τέχνη του μακιγιάζ και η κομμωτική παίζουν επίσης σημαντικό ρόλο και συμπληρώνουν τη δουλειά του ενδυματολόγου.
	6. Η μουσική θα δημιουργήσει το κατάλληλο κλίμα στην παράσταση.
	7. Η χορογραφία θα συντονίσει την κίνηση της θεατρικής ομάδας.
	8. Η σκηνοθεσία: Ο σκηνοθέτης θα συντονίσει τις ενέργειες όλων των προηγούμενων και θα δώσει την άποψή του για το έργο.

Επίσης, στην ολοκληρωμένη παρουσίαση ενός θεατρικού έργου καθοριστικό ρόλο παίζουν όσοι ασχολούνται με κάποια τεχνικά επαγγέλματα, όπως ο υπεύθυνος του φωτισμού και της σκηνικής τεχνολογίας (που προμηθεύει τα διάφορα τεχνολογικά μέσα με τα οποία καλύπτονται διάφορες ανάγκες της παράστασης), ο μαραγκός, ο σιδεράς κ.λπ. Τέλος, στο ανέβασμα ενός έργου συμβάλλει και ο παραγωγός του θεάτρου, ο οποίος στηρίζει οικονομικά την παράσταση, και οι υπεύθυνοι της διαφήμισης, που φροντίζουν για την ενημέρωση του κοινού και την προβολή της συγκεκριμένης θεατρικής δουλειάς.

Η αξία του θεάτρου

Η αξία του θεάτρου είναι αδιαμφισβήτητη, καθώς αυτό πλουτίζει τον πνευματικό και συναισθηματικό μας κόσμο. Πιο συγκεκριμένα, το θέατρο:

1. Καλλιεργεί τη σκέψη και τη φαντασία μας και διευρύνει τους πνευματικούς μας ορίζοντες, αφού μας βοηθά να γνωρίσουμε καλύτερα τον κόσμο γύρω μας, να προβληματιστούμε σχετικά με τον άνθρωπο και τις ανάγκες του, ενώ ταυτόχρονα μας φέρνει σε επαφή με διάφορες ιδέες, με την ιστορία, την παράδοση και με ποικίλες μορφές τέχνης (μουσική, σκηνοθεσία, κ.λπ.).

2. Συμβάλλει στην ηθική μας διάπλαση, επηρεάζοντας θετικά το χαρακτήρα μας. Μέσα από τις περιπέτειες, τα παθήματα και τις συγκρούσεις των ηρώων που εκτυλίσσονται στη σκηνή ερευνούμε την ανθρώπινη συμπεριφορά, προβληματιζόμαστε για το καλό και το κακό, το δίκαιο και το άδικο και άλλα στοιχεία της ανθρώπινης ζωής και αποκτάμε πρότυπα προς μίμηση ή αποφυγή.

3. Μας ψυχαγωγεί και μας διασκεδάζει, προσφέροντάς μας τη δυνατότητα να αξιοποιήσουμε δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο μας. Στο θέατρο λυτρωνόμαστε από τις έγνοιες της καθημερινής ζωής, πλουτίζουμε τις εμπειρίες μας και βιώνουμε ποικίλα συναισθήματα, στοιχεία που δε μας προσφέρουν μόνο στιγμές χαράς και χαλάρωσης, αλλά μας βοηθούν να ανανεώσουμε τις δυνάμεις μας για να αντιμετωπίσουμε τις διάφορες απαιτήσεις της ζωής.

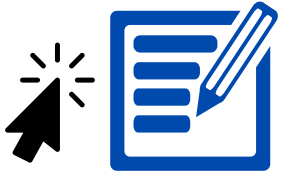
Για όλους αυτούς τους λόγους το θέατρο ομορφαίνει και πλουτίζει τη ζωή μας.

Ο κινηματογράφος ως τρόπος ψυχαγωγίας

Ο κινηματογράφος αποτελεί ένα σπουδαίο τρόπο ψυχαγωγίας για τον άνθρωπο. Η παρακολούθηση μιας ταινίας δίνει τη δυνατότητα στους θεατές να ταυτιστούν με τους ήρωές της και να ζήσουν φανταστικές καταστάσεις και μαγικές περιπέτειες, που τους προκαλούν μοναδικές συγκινήσεις, τις οποίες είναι δύσκολο να βιώσουν στην πραγματική τους ζωή. Παράλληλα, ο συναρπαστικός κόσμος του κινηματογράφου αποτελεί μια διέξοδο από την ανία, τη μονοτονία και την πλήξη της καθημερινότητας που φθείρουν τον άνθρωπο. Η μαγεία της οθόνης, όπου τόσα παράξενα και απροσδόκητα συμβαίνουν, κυριεύει την ψυχή του θεατή και την απαλλάσσει από το άγχος και την αφόρητη πίεση που της ασκεί η ρουτίνα. Από την άλλη πλευρά ο κινηματογράφος καλλιεργεί πολύπλευρα τον άνθρωπο. Του προσφέρει γνώσεις, τον προβληματίζει και τον ευαισθητοποιεί πάνω σε ποικίλα ζητήματα της ζωής, τον πλουτίζει σε εμπειρίες και του αποκαλύπτει άγνωστες πλευρές της πραγματικότητας και του εαυτού του, αλλά και του προκαλεί έντονα συναισθήματα, χαρά, φόβο, αγωνία, συγκίνηση, που αναζωογονούν την ψυχή του. Για όλους αυτούς τους λόγους ο κινηματογράφος θα ελκύει συνεχώς τους ανθρώπους που επιζητούν μοναδικές στιγμές απόλαυσης και ψυχαγωγίας.



Ενότητα 5η - Γλώσσα Α' Γυμνασίου - ΘΕΩΡΙΑ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ



ΤΟ ΡΗΜΑ

Ρήμα λέγεται η λέξη που φανερώνει ότι ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα ενεργεί ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

Οι μορφές του ρήματος



1. ΠΡΟΣΩΠΟ

Πρώτο (Ενικό-Πληθυντικό)

Δεύτερο (Ενικό-Πληθυντικό)

Τρίτο (Ενικό-Πληθυντικό)

2. ΑΡΙΘΜΟΣ

α. Ενικός

β. Πληθυντικός

3. ΣΥΖΥΓΙΑ

	Α' συζυγία	Β' συζυγία	
Ενεργητική φωνή	λύν-ω	α' τάξη	β' τάξη
		αγαπ-ώ	αδικ-ώ
Παθητική φωνή	λύν-ομαι	αγαπ-ιέμαι	αδικ-ούμαι

4. ΦΩΝΗ

Φωνή είναι το σύνολο των τύπων που μπορεί να σχηματίσει το ρήμα και είναι δύο:

α. Η ενεργητική φωνή :

Σ' αυτήν τη φωνή ανήκουν όλα τα ρήματα που στο α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα έχουν κατάληξη **-ω** ή **-ώ**:
Π.χ. γράφω, ρωτώ.

β. Η παθητική φωνή :

Σ' αυτήν τη φωνή ανήκουν όλα τα ρήματα που στο α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα έχουν κατάληξη **-μαι**:
Π.χ. θυμάμαι, αισθάνομαι.

5. ΔΙΑΘΕΣΗ

Διάθεση του ρήματος λέγεται η ιδιότητα αυτή του ρήματος να δείχνει κάθε φορά **τι κάνει ή τι παθαίνει ή σε ποια κατάσταση βρίσκεται το υποκείμενο.**

Οι διαθέσεις του ρήματος είναι τέσσερις :

α. ενεργητική, **β.** μέση, **γ.** παθητική και **δ.** ουδέτερη:

α. Ρήματα με ενεργητική διάθεση ή ενεργητικά

λέγονται εκείνα που σημαίνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί (η ενέργεια όμως δεν επιστρέφει σε αυτό):
Π.χ. Ο γεωργός οργώνει το χωράφι.

β. Ρήματα με μέση διάθεση ή μέσα

λέγονται εκείνα που σημαίνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί και η ενέργεια γυρίζει σ' αυτό:
Π.χ. Ο Γιάννης ντύνεται.

γ. Ρήματα με παθητική διάθεση ή παθητικά	λέγονται εκείνα που σημαίνουν ότι το υποκείμενο δέχεται μian ενέργεια από άλλο πρόσωπο ή πράγμα, δηλαδή παθαίνει κάτι: Π.χ. Το δέντρο ξεριζώθηκε από τον αέρα.
δ. Ρήματα με ουδέτερη διάθεση ή ουδέτερα	λέγονται εκείνα που σημαίνουν ότι το υποκείμενο ούτε ενεργεί ούτε παθαίνει παρά βρίσκεται απλά σε μια κατάσταση: Π.χ. Το παιδί κοιμάται.

6. ΧΡΟΝΟΙ:

- 1.** Ενεστώτας **2.** Παρατατικός **3.** Μέλλοντας Στιγμιαίος (συνοπτικός)
- 4.** Μέλλοντας Εξακολουθητικός (διαρκής) **5.** Αόριστος **6.** Παρακείμενος
- 7.** Υπερσυντέλικος **8.** Συντελεσμένος Μέλλοντας

**Συνοπτικός πίνακας για τις σημασίες των χρόνων του ρήματος
(κατά τη χρονική βαθμίδα και τον τρόπο)**

Τρόποι του ρήματος	Χρονική βαθμίδα		
	α. στο παρελθόν	β. στο παρόν	γ. στο μέλλον
Εξακολουθητικός	Παρατατικός ταξιδεύω	Ενεστώτας ταξιδεύω	Εξακολουθητικός μέλλοντας θα ταξιδεύει
Συνοπτικός (ή στιγμιαίος)	Αόριστος ταξίδεψε		Συνοπτικός μέλλοντας θα ταξιδέψει
Συντελεσμένος	Υπερσυντέλικος είχε ταξιδέψει	Παρακείμενος έχει ταξιδέψει	Συντελεσμένος μέλλοντας θα έχει ταξιδέψει

Τα συνδετικά ρήματα

Το ρήμα που μεσολαβεί μεταξύ του υποκειμένου και του κατηγορουμένου λέγεται **συνδετικό ρήμα**.

Τα κυριότερα συνδετικά ρήματα είναι:

α. Τα ρήματα **είμαι** και **γίνομαι**.

β. Όσα ρήματα έχουν συγγενική σημασία με τα παραπάνω, δηλαδή:

φαίνομαι

μοιάζω

λέγομαι

νομίζομαι

θεωρούμαι

καταντώ

ονομάζομαι

δείχνομαι

αποδεικνύομαι

παρουσιάζομαι

αναγνωρίζομαι

λογαριάζομαι

καλούμαι

εκλέγομαι

διορίζομαι

κληρώνομαι

χειροτονούμαι

ανακηρύσσομαι

αναγνωρίζομαι

διακρίνομαι

χρηματίζω

διατελώ

υπηρετώ

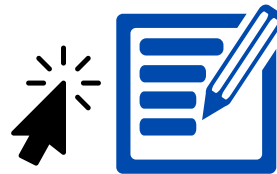
ζω, πεθαίνω

Σημείωση: Ορισμένα από τα παραπάνω ρήματα δεν είναι πάντοτε συνδετικά. Κάποτε αλλάζουν σημασία και δεν έχουμε τότε κατηγορούμενο.

Π.χ. Εδώ και τρεις μέρες **είμαι** (= βρίσκομαι) στη Θεσσαλονίκη.



ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΡΗΜΑΤΑ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ρήματα παράγονται από άλλα ρήματα, από ονόματα και από άκλιτα.

1. Από άλλα ρήματα

Ρήμα	Παραγωγική κατάληξη	Παράγωγο ρήμα
φέγγω	-ίζω	φεγγίζω
ψάχνω	-εύω	ψαχουλεύω



VIDEO  ΜΑΘΗΜΑ

2. Από ονόματα

Όνομα (ουσ. ή επίθ.)	Παραγωγική κατάληξη	Παράγωγο ρήμα
δόξα	-άζω	δοξάζω
αγκαλιά	-ιάζω	αγκαλιάζω
αρχή	-ίζω	αρχίζω
πρόοδος	-εύω	προοδεύω
κρύο	-ώνω	κρυώνω
ζεστός	-αίνω	ζεσταίνω

3. Από άκλιτα ή φράσεις

Άκλιτο ή φράση	Παραγωγική κατάληξη	Παράγωγο ρήμα
συχνά	-ζω	συχνάζω
καλώς όρισες	-ίζω	καλωσορίζω
αγνάντια	-εύω	αγναντεύω
χαμηλά	-ώνω	χαμηλώνω







ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ



Οι δημιουργικές δραστηριότητες

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Εκτός από τις ποικίλες υποχρεώσεις που το άτομο έχει στην καθημερινή του ζωή (επαγγελματικές, οικογενειακές, οικονομικές κ.λπ.), συχνά επιζητά να διοχετεύει ένα μέρος του ελεύθερου χρόνου του σε κάποιες δημιουργικές δραστηριότητες που είτε του προσφέρουν εκτόνωση και ξεκούραση είτε τον διασκεδάζουν είτε αποτελούν ευκαιρία για διεύρυνση των πνευματικών του οριζόντων, για ανάπτυξη της δημιουργικότητάς του ή της κοινωνικότητάς του ή ακόμα για ευαισθητοποίηση πάνω σε ποικίλα θέματα και προβλήματα της σύγχρονης ζωής.

Το με ποιες δραστηριότητες επιλέγει το άτομο να ασχοληθεί εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως:	Τη μόρφωσή του.
	Τα ενδιαφέροντα και τα ταλέντα του.
	Τις συνήθειές του.
	Τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες που του προσφέρει το περιβάλλον στο οποίο ζει.
	Την οικονομική του κατάσταση.
	Το χρόνο που διαθέτει κ.ά.

Είδη δημιουργικών δραστηριοτήτων

Υπάρχουν πολλά πράγματα με τα οποία το άτομο μπορεί να ασχοληθεί δημιουργικά, όπως:

1.Η μελέτη βιβλίων. Τα βιβλία προσφέρουν γνώσεις, εξάπτουν τη φαντασία, μας ταξιδεύουν σε κόσμους γοητευτικούς και μας δίνουν τη δυνατότητα να βιώσουμε έντονες συγκινήσεις και ποικίλα συναισθήματα.

2.Η επαφή με την τέχνη. Το θέατρο, ο κινηματογράφος, ο χορός, η μουσική κ.λπ. φέρνουν σε επαφή τον άνθρωπο με το ωραίο, καλλιεργούν την ευαισθησία του, του χαρίζουν στιγμές αισθητικής απόλαυσης και χαράς, του μεταδίδουν εμπειρίες και τον βοηθούν να σκεφτεί για τη ζωή, τις θετικές και τις αρνητικές πλευρές της.

3.Η επαφή με τη φύση είτε σε ατομικό επίπεδο είτε με τη συμμετοχή σε κάποια περιβαλλοντική οργάνωση. Στην πρώτη περίπτωση το άτομο απολαμβάνει την ηρεμία, τη γαλήνη και την αναζωογόνηση που προσφέρει η επαφή με τις ομορφιές της φύσης, ενώ στη δεύτερη γνωρίζει το περιβάλλον του, αποκτά οικολογική συνείδηση και ενεργοποιείται με στόχο την προστασία της φύσης από τους κινδύνους που την απειλούν.

4. Ο αθλητισμός. Η ενασχόληση με τον αθλητισμό βοηθά τον άνθρωπο να εκτονωθεί και να ανανεώσει τις δυνάμεις του, ενώ ταυτόχρονα τον φέρνει σε επαφή με άλλους ανθρώπους και τον καλλιεργεί ψυχικά και πνευματικά.

5. Τα ταξίδια και οι εκδρομές. Με τα ταξίδια το άτομο αλλάζει παραστάσεις, ξεφεύγει από τη ρουτίνα της καθημερινότητας και γνωρίζει άλλους τόπους, λαούς και πολιτισμούς.

6. Η ερασιτεχνική ενασχόληση με κάποιο αντικείμενο (κατασκευές, συλλογές, ψάρεμα κ.λπ.). Τέτοιες δραστηριότητες προσφέρουν ικανοποίηση στον άνθρωπο, του δίνουν τη δυνατότητα να αναπτύξει τα ενδιαφέροντα και τα ταλέντα του και τον κάνουν να νιώθει δημιουργικός.

7. Επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, που βοηθούν να γνωρίσουμε σε βάθος την καλλιτεχνική δημιουργία του παρελθόντος και του παρόντος και να συνειδητοποιήσουμε την ευθύνη που έχουμε να την τιμούμε και να την προστατεύουμε αφού αποτελεί κομμάτι του πολιτισμού μας.

8. Οι κοινωνικές δραστηριότητες με τη συμμετοχή σε οργανώσεις, συλλόγους ή ομάδες που ασχολούνται με διάφορα κοινωνικά προβλήματα και την προσφορά βοήθειας σε κοινωνικές ομάδες που πάσχουν, όπως άτομα με ειδικές ανάγκες, ηλικιωμένοι, άποροι, πρόσφυγες κ.λπ. Η εθελοντική εργασία με τη συμμετοχή σε τέτοιες οργανώσεις βοηθά το άτομο να συνειδητοποιήσει τις ευθύνες που έχει ως μέλος του κοινωνικού συνόλου και να γευθεί την πληρότητα και την ψυχική και ηθική ικανοποίηση που προσφέρει η ανιδιοτελής βοήθεια προς το συνάνθρωπο.

Το παιχνίδι

Μια μορφή δημιουργικής δραστηριότητας αποτελεί και το παιχνίδι. Το παιχνίδι παίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη και τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού, γιατί:

- Καλλιεργεί τη φαντασία, την κρίση και τη δημιουργικότητά του.
- Το βοηθά να ανακαλύψει και να κατανοήσει τον κόσμο γύρω του.
- Του προσφέρει χαρά και απόλαυση.

Ειδικά τα ομαδικά παιχνίδια συμβάλλουν στην κοινωνικοποίηση του παιδιού, δηλαδή βοηθούν στην ομαλή ένταξή του στην κοινωνία, εφόσον:

1. Καλλιεργούν το ομαδικό πνεύμα, τη συνεργασία και αισθήματα αλληλεγγύης και συναδελφικότητας.
2. Μαθαίνουν στο παιδί να σέβεται και να πειθαρχεί σε κανόνες.
3. Του διδάσκουν να θέτει το συμφέρον της ομάδας πάνω από το ατομικό.
4. Καλλιεργούν την αγωνιστικότητα και την ευγενή άμιλλα.
5. Του μαθαίνουν να σέβεται τη διαφορετική άποψη.

Επομένως, με το παιχνίδι το παιδί αποκτά όλες εκείνες τις κοινωνικές αρετές που είναι αναγκαίες για να συμβιώσει ομαλά με τους συνανθρώπους του.

Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια

Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια είναι ιδιαίτερα αγαπητά στα παιδιά. Είναι ένας τρόπος ψυχαγωγίας που τα γοητεύει και τα συναρπάζει. Η μαγεία των ηλεκτρονικών παιχνιδιών βρίσκεται κυρίως στο γεγονός ότι παρουσιάζουν έναν κόσμο φανταστικό, όπου κυριαρχεί η δράση και η περιπέτεια, στοιχεία που συνήθως απουσιάζουν από τη ζωή του παιδιού. Επιπλέον, καθώς συνδυάζουν ήχο και εικόνα, είναι εύκολα στη χρήση τους και συνεχώς τελειοποιούνται τεχνολογικά παρουσιάζοντας νέες δυνατότητες, συγκεντρώνουν όλο και περισσότερο τις προτιμήσεις των παιδιών.

Όμως τα ηλεκτρονικά παιχνίδια μπορεί να έχουν απρόβλεπτες συνέπειες, εάν δε ληφθούν εγκαίρως τα κατάλληλα μέτρα. Οι κυριότερες είναι οι εξής:	Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια απομονώνουν το παιδί από τον περίγυρό του (οικογένεια, παρέες συνομηλίκων), γεγονός που επιδρά αρνητικά στην ψυχική και κοινωνική ανάπτυξή του.
	Η ενασχόληση με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια οδηγεί σε παραμέληση της σωματικής κίνησης και άσκησης. Τα παιδιά γίνονται μαλθακά και γενικά επηρεάζεται αρνητικά η σωματική τους ανάπτυξη και υγεία.
	Πολλές φορές τα ηλεκτρονικά παιχνίδια καθίστανται επιβλαβή για την υγεία. Για παράδειγμα έχουν αναφερθεί περιπτώσεις ηλεκτρονικών παιχνιδιών που προκάλεσαν στα παιδιά κρίσεις επιληψίας.
	Το παιχνίδι συνδέεται άρρηκτα με τη φαντασία. Όμως μερικά ηλεκτρονικά παιχνίδια αλλοιώνουν την πραγματικότητα με τέτοιο τρόπο και σε τέτοιο βαθμό, που δημιουργούν στο παιδί επικίνδυνη σύγχυση το υ πραγματικού με το φανταστικό.
	Συχνά τέλος δημιουργούν εθισμό, με αποτέλεσμα το παιδί να μην ενδιαφέρεται για τίποτε άλλο.

Για να αποφευχθούν αυτοί οι κίνδυνοι, μια λύση είναι οι γονείς να ελέγχουν το χρόνο που αφιερώνουν τα παιδιά τους στα ηλεκτρονικά παιχνίδια και να τα αποτρέπουν από την υπερβολική χρήση. Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια μπορεί να αποτελέσουν δημιουργική απασχόληση (βοηθούν κάποια απ' αυτά στην ανάπτυξη και την άσκηση διανοητικών ικανοτήτων ή συντελούν στην εξοικείωση με τη σύγχρονη τεχνολογία) μόνο όταν τα προσεγγίζει κανείς με μέτρο. Διαφορετικά γίνονται απειλή.



ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΜΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ



ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ
(ουσιαστικό προσδιορίζει ουσιαστικό)

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

α. Παράθεση

- 1. Κανονική** (π.χ. Ήρθε η Άννα, η αδερφή μου)
- 2. Προεξαγγελτική παράθεση** (π.χ. Και το σπουδαιότερο, κανένας δεν αντιλήφθηκε την αλλαγή)

β. Επεξήγηση

(π.χ. Ήρθε κάποιος μαθητής, ο Κώστας)

γ. Άλλες σχέσεις

- 1. Το μέτρο** (π.χ. Δώσε μου ένα καλάθι σταφύλια)
- 2. Την τοπική έκταση** (π.χ. Δε μας έμεινε ούτε μια πήχη τόπος)
- 3. Τη χρονική έκταση** (π.χ. Δουλεύει πέντε ώρες την ημέρα)

α. Σε γενική

- 1. Κτητική** (π.χ. Τα τετράδια του Δημήτρη είναι καθαρά)
 - 2. Της ιδιότητας** (π.χ. Τους ακολουθούσαν παιδιά της θάλασσας)
 - 3. Του περιεχομένου** (π.χ. Φυλάει την αποθήκη σταριού)
 - 4. Διαιρετική** (π.χ. Αντίγραψε πέντε σελίδες βιβλίου)
 - 5. Υποκειμενική** (π.χ. Η ευημερία των Ελλήνων)
 - 6. Αντικειμενική** (π.χ. Οι στρατιώτες είναι οι φρουροί της πατρίδας)
 - 7. Της αιτίας** (π.χ. Είναι ένοχος φόνου)
 - 8. Του σκοπού** (π.χ. Παράγγειλε τα ρούχα του γάμου)
-

- 1. Καταγωγή ή συγγένεια** (π.χ. Η μητέρα του Γιάννη ήρθε στο σχολείο)
- 2. Προέλευση** (π.χ. Πήρα δροσερό αεράκι του βουνού)
- 3. Εξάρτηση** (π.χ. Οι υπήκοοι των Τούρκων)
- 4. Του δημιουργού** (π.χ. Ο Ερμής του Πραξιτέλη)
- 5. Τόπο** (π.χ. Η ναυμαχία της Σαλαμίνας έγινε το 480 π.Χ.)
- 6. Χρόνο** (π.χ. Του χρόνου θα έρθω από την Αμερική)
- 7. Παρομοίωση** (π.χ. Είχε λαγού περπατησιά)
- 8. Ποσότητα** (π.χ. Αγόρασα ψάρι ενός κιλού)

β. Σε αιτιατική

- 1. Αναφορά** (π.χ. Αγόρασε ένα σεντόνι τέσσερα μέτρα το μάκρος)
- 2. Ποσό ή μέτρο** (π.χ. Αγόρασε ένα ύφασμα δέκα πήχες)



ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Ουσιαστικά παράγωγα από ουσιαστικά:



Ουσιαστικό	Παραγωγική κατάληξη	Παράγωγο ουσιαστικό	Σημασία
πορτοκάλι	-ιά	πορτοκαλιά	δέντρο
τριαντάφυλλο	-ιά	τριανταφυλλιά	φυτό
ανήφορος	-ιά	ανηφοριά	τόπος
χρόνος	-ιά	χρονιά	χρονική διάρκεια
σύννεφο	-ιά	συννεφιά	φυσικό φαινόμενο
άρχοντας	-ιά	αρχοντιά	ιδιότητα
ψαλίδι	-ιά	ψαλιδιά	ενέργεια
πιρούνι	-ιά	πιρουνιά	ποσότητα
Όμηρος	-ιστής	ομηριστής	μελετητής
Βούδας	-ιστής	βουδιστής	οπαδός
Χριστιανός	-ισμός	χριστιανισμός	θρησκεία, θεωρία
δεσπότης	-άτο	δεσποτάτο	επικράτεια
έγκλημα	-ίας	εγκληματίας	δράστης
κτήμα	-ίας	κτηματίας	κάτοχος
τιμόνι	-ιέρης	τιμονιέρης	υπεύθυνος
ασήμι	-ικό	ασημικό	αντικείμενο
άρχοντας	-λό(γ)ι	αρχοντολόι	σύνολο
πόλη	-ίτης	πολίτης	σύνολο
κλέφτης	-ουριά	κλεφτουριά	σύνολο
δήμος	-ότης	δημότης	σύνολο
ταξίδι	-ιώτης	ταξιδιώτης	αυτός που...

2. Ουσιαστικά παράγωγα από επίθετα:

Επίθετο	Παραγωγική κατάληξη	Παράγωγο ουσιαστικό
σκληρός μαύρος δίκαιος τρυφερός βαρύς άσπρος βουβός ψόφιος	-άδα -ίλα -οσύνη -ότητα -ύτητα -άδι -(αμ)άρα -ίμι	σκληράδα μαυρίλα δικαιοσύνη τρυφερότητα βαρύτητα ασπράδι βουβαμάρα ψοφίμι

➤ Από κάποια οξύτονα επίθετα σχηματίζονται παροξύτονα θηλυκά ουσιαστικά σε **-α** και σε **-η**: π.χ. φοβερός -> φοβέρα, ζεστός -> ζέστη.

➤ Με τη μετακίνηση ή χωρίς μετακίνηση του τόνου δημιουργήθηκαν κάποτε από επίθετα κύρια ονόματα (βαπτιστικά ή οικογενειακά): π.χ. κοντός -> Κοντός, ξανθός -> Ξάνθος, αγνή -> Αγνή.



3. Ουσιαστικά παράγωγα από ρήματα:

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

α. Το πρόσωπο που ενεργεί		
Ρήμα	Παραγωγική κατάληξη	Παράγωγο ουσιαστικό
οργανώνω τραγουδώ συμβουλευώ γράφω πέμπω	-της, -τρια -ιστής -(ά)τορας -έας, / -ιάς -ος	οργανωτής, οργανώτρια τραγουδιστής συμβουλάτορας γραφέας, γραφιάς πομπός

β. Την ενέργεια ή το αποτέλεσμα της

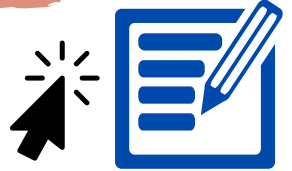
Ρήμα	Παραγωγική κατάληξη	Παράγωγο ουσιαστικό
λυτρώνω διευθύνω, φυλάγω, λάμπω χάνω, φταίω, ράβω κλαδεύω στολίζω παραμιλώ κλείνω ανασαίνω κολυμπώ, γελώ, κοστίζω μιλώ, βαθμολογώ δουλεύω, θεραπεύω ωφελώ	-μός -ση (-ξη, -ψη) -σιμο (-ξιμο, -ψιμο) -μα -ίδι -ητό -ούρα -α -ι, -ιο, -ος -ιά, -ία -ειά, -εία -εια (προπαροξύτονο)	λυτρωμός διεύθυνση, φύλαξη, λάμψη χάσιμο, φταίξιμο, ράψιμο κλάδεμα στολίδι παραμιλητό κλεισούρα ανάσα κολύμπι, γέλιο, κόστος μιλιά, βαθμολογία δουλειά, θεραπεία ωφέλεια

γ. Το έργο, το μέσο ή και τον τόπο μιας ενέργειας

Ρήμα	Παραγωγική κατάληξη	Παράγωγο ουσιαστικό
κινώ κλαδεύω γυμνάζω	-τήρας -τήρι -τήριο	κινητήρας κλαδευτήριο γυμναστήριο



ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ - ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

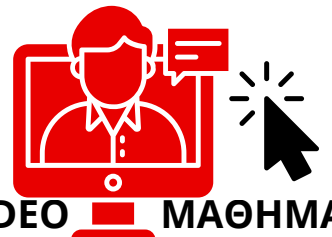
Υποκείμενο

Ονομάζουμε το πρόσωπο, το ζώο ή το πράγμα το οποίο ενεργεί ή δέχεται μια ενέργεια ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

Το υποκείμενο βρίσκεται πάντοτε σε πτώση **ονομαστική** (ενικού ή πληθυντικού αριθμού).

Αντικείμενο

Λέγεται το πρόσωπο, ζώο ή πράγμα στο οποίο μεταβαίνει η ενέργεια του υποκειμένου του μεταβατικού ρήματος. Το αντικείμενο βρίσκεται σε **πλάγια πτώση** (**γενική** ή **αιτιατική**).



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

Κατηγορούμενο

Είναι το όνομα (επίθετο ή ουσιαστικό) που αποδίδει στο υποκείμενο μια ιδιότητα ή ένα γνώρισμα.

Π.χ. Ο Γιάννης είναι **μαθητής**.

Το κατηγορούμενο, όταν είναι **επίθετο ή ουσιαστικό**, μπαίνει στην ίδια πτώση με το υποκείμενο, δηλαδή στην **ονομαστική**.

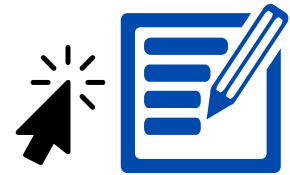
Π.χ. Ο Δημήτρης είναι **καθηγητής**.

Το ρήμα που μεσολαβεί μεταξύ του υποκειμένου και του κατηγορουμένου λέγεται **94**
συνδετικό ρήμα.



ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Οι **ονοματικοί προσδιορισμοί** είναι ονόματα (ουσιαστικά ή επίθετα) ή άλλες λέξεις και φράσεις που προσδιορίζουν άλλα ονόματα. Διακρίνονται σε **ομοιόπτωτους** και **ετερόπτωτους προσδιορισμούς**.



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί

Οι ονοματικοί προσδιορισμοί που βρίσκονται στην ίδια πτώση με τη λέξη που προσδιορίζουν λέγονται **ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί**.

α. Παράθεση

Η **παράθεση** είναι συνήθως **ουσιαστικό**, μπορεί να τεθεί μεταξύ κομμάτων, μεταφράζεται με αναφορική πρόταση και αποδίδει ένα **γνωστό γνώρισμα** στο ουσιαστικό που προσδιορίζει. Είναι **ευρύτερη έννοια** από εκείνη που προσδιορίζει.

Π.χ. Φώναξε τότε ο Πέτρος, **ο συμμαθητής μου**.

➔ Όταν η παράθεση δεν αναφέρεται σε μία λέξη αλλά σε ολόκληρη την πρόταση, συνήθως προηγείται και χαρακτηρίζει από πριν το περιεχόμενο της πρότασης που ακολουθεί, το «προεξαγγέλλει» (**προεξαγγελτική παράθεση**).

Π.χ. **Και το σπουδαιότερο**, κανένας δεν κατάλαβε την αλλαγή.

β. Επεξήγηση.

Η **επεξήγηση** είναι συνήθως **ουσιαστικό**, μπορεί να τεθεί μεταξύ κομμάτων και μεταφράζεται με το **δηλαδή**. Διασαφηνίζει μια γενική έννοια που προηγείται, ενώ η ίδια η επεξήγηση είναι **συγκεκριμένη έννοια**.

Π.χ. Από το κεφάλι του Δία γεννήθηκε η θεά της σοφίας, **η Αθηνά**.

Η παράθεση και η επεξήγηση δεν είναι πάντα ουσιαστικά. Μπορεί να είναι και άλλα μέρη του λόγου ή προθετικά σύνολα ή ακόμα και δευτερεύουσες προτάσεις. Όμως και ο όρος που προσδιορίζεται μπορεί να είναι όχι μόνο ουσιαστικό αλλά και αντωνυμία, επίρρημα κτλ.

Π.χ. Έφυγε μακριά, **στην Αμερική** (η επεξήγηση προθετικό σύνολο).



γ. Άλλες σχέσεις

Με το ονομαστικό σύνολο δύο ομοιόπτωτων ουσιαστικών (που το ένα προσδιορίζει το άλλο) μπορούν να εκφραστούν και άλλες σχέσεις, μερικές από τις οποίες είναι οι ακόλουθες:

- Σχέση περιέχοντος και περιεχόμενου: π.χ. Δύο πιάτα φαΐ.
- Σχέση μέτρου και του πράγματος που μετριέται με αυτό: π.χ. Ένα κιλό σταφύλια.
- Σχέση γένους και είδους: π.χ. Το πουλί τ' αηδόνι.
- Σχέση ποσού και της ύλης από την οποία αυτό αποτελείται: π.χ. Μια σταλαματιά νερό.
- Σχέση χρονικής διάρκειας του άλλου ουσιαστικού: π.χ. Πέντε ώρες δρόμος.

Ετερόπτωτοι προσδιορισμοί

Οι ονοματικοί προσδιορισμοί που βρίσκονται σε διαφορετική πτώση (σε ετέρα πτώση) από τη λέξη που προσδιορίζουν λέγονται **ετερόπτωτοι προσδιορισμοί** και **εκφέρονται με μια από τις πλάγιες πτώσεις (γενική, αιτιατική)**.

Υπάρχουν πολλά είδη ετερόπτωτων προσδιορισμών. Ελάχιστα από αυτά είναι σε πτώση αιτιατική, ενώ τα περισσότερα είναι σε γενική (**γενική προσδιοριστική**). Η γενική προσδιοριστική μπορεί να έχει διάφορες σημασίες. Έτσι έχουμε **γενική κτητική, της ιδιότητας, του περιεχομένου, διαιρετική, της αιτίας, του σκοπού, υποκειμενική, αντικειμενική κ.ά.**

Η γενική προσδιοριστική μπορεί να αντικατασταθεί από αναφορική πρόταση, από προθετικό σύνολο ή επιθετικό προσδιορισμό.

Π.χ. Έταν ένα δώρο τριών ευρώ -> Έταν ένα δώρο που άξιζε τρία ευρώ.
Η χαρά της νίκης ήταν μεγάλη -> Η χαρά για τη νίκη ήταν μεγάλη.

➤ Από τις γενικές προσδιοριστικές αξιοπρόσεχτες είναι **η γενική υποκειμενική και η γενική αντικειμενική**.

1. Γενική υποκειμενική

Η γενική υποκειμενική είναι ένα ουσιαστικό σε πτώση γενική, που προσδιορίζει ως ετερόπτωτος προσδιορισμός ένα άλλο ουσιαστικό, το οποίο έχει ρηματική σημασία. Δηλώνει το υποκείμενο της ενέργειας του προσδιοριζόμενου ρηματικού ονόματος. Η γενική αυτή γίνεται υποκείμενο, αν τρέψουμε τη λέξη απ' την οποία εξαρτάται σε ρήμα ομμόριζο ή συνώνυμο ενεργητικής φωνής και σπάνια μέσης.

Π.χ. Ακούστηκε το σφύριγμα **του τρένου** (-> σφύριξε το τρένο).

2. Γενική αντικειμενική.

Η γενική αντικειμενική είναι ένα ουσιαστικό σε πτώση γενική, που προσδιορίζει ως ετερόπτωτος προσδιορισμός ένα άλλο ουσιαστικό, το οποίο έχει ρηματική σημασία. Δηλώνει το αντικείμενο της ενέργειας του προσδιοριζόμενου ρηματικού ονόματος. Η γενική αυτή γίνεται αντικείμενο, αν τρέψουμε τη λέξη απ' την οποία εξαρτάται σε ρήμα ομμόριζο ή συνώνυμο ενεργητικής φωνής και σπάνια μέσης. Π.χ. Θεωρήθηκε ευεργέτης **της πόλης** (-> ευεργέτησε την πόλη).







Ο ΚΟΣΜΟΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΘΟΝΗ - ΕΙΚΟΝΑ

Η τηλεόραση

Η τηλεόραση αποτελεί το πιο διαδεδομένο μέσο ενημέρωσης έναντι του Τύπου και του ραδιοφώνου, γιατί διαθέτει τη δύναμη της εικόνας. Η εικόνα προσφέρει ταχύτητα και αμεσότητα στη μετάδοση της είδησης, με την έννοια ότι ο τηλεθεατής παρακολουθεί ένα γεγονός τη στιγμή που συμβαίνει. Το γεγονός αυτό δίνει την εντύπωση ότι η τηλεόραση ως μέσο είναι πιο αντικειμενικό (αν και αυτό δεν είναι απόλυτα σωστό, αφού με το μοντάζ και την κατάλληλη σκηνοθεσία η αλήθεια μπορεί να διαστρεβλωθεί). Ταυτόχρονα ο συνδυασμός ήχου, κίνησης, χρωμάτων προσδίδει ζωντάνια και παραστατικότητα στην είδηση. Ο θεατής έχει τη δυνατότητα να βιώσει άμεσα όσα εκτυλίσσονται στην τηλεοπτική οθόνη, ενώ παράλληλα αποκτά την αίσθηση ότι συμμετέχει στα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα. Όλα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με το ότι η τηλεόραση διαθέτει ποικιλία θεμάτων αλλά και αποτελεί φθηνό μέσο ψυχαγωγίας, προσιτό στις πλατιές μάζες των ανθρώπων, εξηγούν γιατί αυτό το μέσο ενημέρωσης γοητεύει και καθηλώνει τους θεατές.

Ο ρόλος της τηλεόρασης

Η τηλεόραση αποτελεί ένα σημαντικό τεχνολογικό επίτευγμα που ωφελεί πολλαπλά τον άνθρωπο. Κι αυτό γιατί προσφέρει νέες δυνατότητες για ενημέρωση και ψυχαγωγία. Χάρη στη δύναμη της εικόνας που διαθέτει δίνει την ευκαιρία στον κάτοικο ακόμα και των πιο απομακρυσμένων περιοχών να **πληροφορείται άμεσα και έγκαιρα τα διάφορα γεγονότα και να παρακολουθεί τις εξελίξεις σε τοπικό και παγκόσμια επίπεδο**. Επιπλέον, με τα διάφορα προγράμματά της, τα σίριαλ, τις ταινίες και τις ψυχαγωγικές εκπομπές που παρουσιάζει αποτελεί ένα **φθηνό και προσιτό σε όλους τρόπο διασκέδασης**. Η τηλεόραση όμως συμβάλλει και στην **καλλιέργεια του θεατή**. Προβάλλοντας την τέχνη και την πνευματική δημιουργία, επιτρέποντας τη διάδοση των ιδεών και τον πλουραλισμό των απόψεων εμπλουτίζει τις γνώσεις των ανθρώπων και διευρύνει τους πνευματικούς τους ορίζοντες. Ακόμη, η τηλεόραση έχει αναδειχθεί ως μέσο που

φέρει κοντά τους λαούς, αφού προβάλλει την κουλτούρα, τον τρόπο ζωής και τις ιδιαίτερες συνήθειες καθενός από αυτούς και βοηθά να εξαλειφθούν τα στερεότυπα και να επιτευχθεί η μεταξύ τους επικοινωνία. Τέλος, **ενισχύει τη δημοκρατία** αφενός γιατί ενημερώνει τον πολίτη για τα πολιτικά ζητήματα βοηθώντας τον να διαμορφώσει γνώμη και να συμμετέχει άμεσα στην πολιτική ζωή, αφετέρου διότι δίνει τη δυνατότητα σε όλους να εκφράσουν τη γνώμη, τις απόψεις και τις ιδέες τους αλλά και να ασκήσουν κριτική σε κυβερνήσεις, κόμματα και πολιτικά πρόσωπα.

Οι αρνητικές συνέπειες της τηλεόρασης

Η τηλεόραση όμως δεν προσφέρει μόνο οφέλη στο σύγχρονο άνθρωπο, αλλά έχει συνδεθεί με μια σειρά από αρνητικά φαινόμενα. Η ευθύνη δε βαρύνει την ίδια την τηλεόραση, που ως τεχνολογικό μέσο δεν είναι ούτε καλό ούτε κακό, αλλά όσους τη χρησιμοποιούν και κάνουν κατάχρηση της δύναμης και των δυνατοτήτων που προσφέρει.

α. Παραπληροφορεί το κοινό, διαστρεβλώνει την αλήθεια και δημιουργεί μια πλαστή πραγματικότητα. Ισχυρά οικονομικά και πολιτικά κέντρα εξουσίας ελέγχουν την τηλεόραση και επηρεάζουν την ποιότητα της πληροφόρησης με ψευδείς ειδήσεις, ανακρίβειες, κατασκευασμένες πληροφορίες, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντά τους. Έτσι όμως κατευθύνουν την κοινή γνώμη και προσβάλλουν την ελευθερία σκέψης των πολιτών.

β. Προβάλλει πρότυπα βίας και εγκληματικότητας. Η βία αποτελεί αγαπημένο θέμα της τηλεόρασης, διότι εξασφαλίζει υψηλά ποσοστά τηλεθέασης. Τα τηλεοπτικά προγράμματα (ταινίες, σίριαλ, δελτία ειδήσεων κ.λπ.) είναι γεμάτα από βίαιες εικόνες που επηρεάζουν αρνητικά τον ψυχισμό του θεατή. Κυρίως όμως επηρεάζουν τα παιδιά, που, μην έχοντας διαμορφώσει ακόμα την προσωπικότητά τους, εθίζονται στη βία και υιοθετούν αυτά τα πρότυπα συμπεριφοράς

γ. Απομονώνει τους ανθρώπους και οδηγεί στη μοναξιά.

δ. Προσφέρει κακής ποιότητας ψυχαγωγία, που υποβιβάζει το γούστο του τηλεθεατή, προσβάλλει τη νοημοσύνη του και αδρανοποιεί τη σκέψη του.

Ορισμένες από τις **αρνητικές συνέπειες** της τηλεόρασης είναι:

Διαδίκτυο

Το Διαδίκτυο έφερε πραγματική επανάσταση στον τομέα της πληροφορίας. Μέσω αυτού του παγκόσμιου δικτύου υπολογιστών που συνδέονται μεταξύ τους με γραμμές υψηλής χωρητικότητας προσφέρεται με όλο και μικρότερο κόστος μια ευρύτερη κλίμακα υπηρεσιών. Έτσι δίκαια θεωρείται ότι το Διαδίκτυο όχι μόνο ξεπέρασε τα κλασικά μέσα ενημέρωσης και επικοινωνίας (Τύπος, Ραδιόφωνο, Τηλεόραση), αλλά ότι μας οδηγεί και σε μια εποχή όπου αυτό θα παίξει πρωταρχικό ρόλο στην παραγωγή, τη διακίνηση και την επεξεργασία των πληροφοριών και θα καθορίζει ποικιλότροπα τη ζωή μας.

Τα οφέλη του Διαδικτύου

Ο σύγχρονος άνθρωπος ωφελείται πολλαπλά από τη χρήση του Διαδικτύου διότι αυτό:

1. Έκανε εφικτή τη γρήγορη και εύκολη πρόσβαση σ' έναν τεράστιο όγκο πληροφοριών. Ο απλός άνθρωπος, ο επαγγελματίας, ο μαθητής, ο φοιτητής έχουν σήμερα τη δυνατότητα να «μπαίνουν» σε βιβλιοθήκες, σε επιστημονικά και ερευνητικά ιδρύματα, σε κάθε είδους υπηρεσίες και να πληροφορούνται για θέματα που τους αφορούν. Ταυτόχρονα καθένας μπορεί να «επισκέπτεται» τις ιστοσελίδες εφημερίδων και περιοδικών όχι μόνο της χώρας στην οποία ανήκει αλλά και άλλων χωρών και έτσι να ενημερώνεται για την εθνική και παγκόσμια επικαιρότητα αποκτώντας πιο ενεργητική στάση απέναντι στις κάθε είδους εξελίξεις.

2. Ευνόησε ιδιαίτερα τις οικονομικές συναλλαγές μεταξύ ανθρώπων και εταιρειών συμβάλλοντας έτσι στην οικονομική ανάπτυξη. Με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και των τηλεδιασκέψεων υπογράφονται συμφωνίες, κλείνονται συνεργασίες μεταξύ οικονομικών παραγόντων, οργανώνονται στρατηγικές και προωθούνται αγαθά σε παγκόσμιο επίπεδο. Κι όλα αυτά με μεγάλο κέρδος σε χρόνο και χρήμα, αφού το εμπόδιο της απόστασης έχει πλέον ξεπεραστεί. Παράλληλα οι επιχειρήσεις μπορούν όχι μόνο να προβάλλουν τα προϊόντα τους, αλλά και να τα πουλούν στους καταναλωτές χωρίς να χρειάζεται να μετακινηθούν αυτοί από το σπίτι τους. Έτσι, αφενός τονώνεται η αγορά και η οικονομία, αφετέρου διευκολύνεται η ζωή των ανθρώπων, που μπορούν με περισσότερη προσοχή, ηρεμία και χωρίς άγχος να αγοράσουν αυτά που επιθυμούν

3. Χρησιμοποιείται ευρέως και στην επιστήμη. Τα μέλη της επιστημονικής κοινότητας μπορούν να ανταλλάσσουν μεταξύ τους πληροφορίες επιστημονικού ενδιαφέροντος, να συνδιαλέγονται πάνω σε θέματα που τους απασχολούν και να ενημερώνουν τους συναδέλφους τους αλλά και το ευρύ κοινό για τα πορίσματα των ερευνών τους. Έτσι προωθείται η συνεργασία μεταξύ επιστημόνων σε παγκόσμιο επίπεδο, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει και στην πιο γρήγορη επίλυση πολλών σύγχρονων προβλημάτων. Αξίζει εδώ να αναφερθεί η συμβολή του Διαδικτύου και στην τηλεϊατρική, καθώς είναι πλέον εφικτή η διάγνωση ασθενειών, όπως και η πραγματοποίηση κάποιας εγχείρησης από απόσταση.

4. Διεύρυνε τις δυνατότητες ψυχαγωγίας. Ο σύγχρονος άνθρωπος μπορεί να αξιοποιήσει δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο του ακούγοντας μουσική, παίζοντας παιχνίδια, απολαμβάνοντας ταινίες, κάνοντας «επισκέψεις» σε μουσεία και παρακολουθώντας τα πολιτιστικά δρώμενα σε παγκόσμιο επίπεδο. Έτσι διασκεδάζει και ταυτόχρονα εμπλουτίζει τις γνώσεις του και διευρύνει τους ορίζοντές του.

5. Χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση. Η πρόσβαση σε ποικίλες βάσεις δεδομένων απ' όπου ο μαθητής μπορεί να αντλήσει διάφορες πληροφορίες προσφέρει νέες δυνατότητες μάθησης μ' έναν τρόπο πιο ελκυστικό. Το Διαδίκτυο όμως γίνεται και ένα χρήσιμο εργαλείο εκπαίδευσης, γιατί ο νέος μαθαίνει να επεξεργάζεται και να αξιολογεί τον όγκο των πληροφοριών που δέχεται, να παίρνει πρωτοβουλίες και να αυτενεργεί καλλιεργώντας έτσι την κρίση του και κατακτώντας δημιουργικά τη γνώση. Επιπλέον, η εφαρμογή της τηλεεκπαίδευσης όχι μόνο θα δώσει τη δυνατότητα για μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ σχολείων ή πανεπιστημίων, αλλά θα ωφελήσει κάποιες ομάδες νέων, όπως παιδιά με κινητικά προβλήματα, παιδιά απομακρυσμένων περιοχών ή παιδιά με οικονομικές δυσχέρειες, που δεν μπορούν να παρακολουθούν τα μαθήματα στο σχολείο ή σε κάποια ανώτερη ή ανώτατη σχολή.

6. Ευνοεί την επικοινωνία των ανθρώπων. Άτομα διαφορετικού φύλου, εθνικότητας, κοινωνικής προέλευσης και κουλτούρας μπορούν να έρχονται σε επαφή, να ανταλλάσσουν απόψεις και ιδέες, να αναπτύσσουν σχέσεις. Τα σύνορα, οι διακρίσεις, τα στερεότυπα, όλα αυτά που χωρίζουν τους ανθρώπους, καταργούνται και ο πλανήτης μας μετατρέπεται σε μια παγκόσμια κοινωνία, σ' ένα παγκόσμιο χωριό.

Παρά τα οφέλη του Διαδικτύου, υπάρχουν και πολλοί κίνδυνοι που σχετίζονται με την κακή χρήση αυτού του τεχνολογικού μέσου. Οι κυριότεροι είναι:	α. Ο χρήστης του Διαδικτύου δεν έχει τη δυνατότητα να ελέγχει την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των πληροφοριών που δέχεται. Έτσι είναι πιο εύκολο να πέσει θύμα παραπληροφόρησης ή προπαγάνδας.
	β. Ο άνθρωπος δεν μπορεί να προστατέψει την ιδιωτική του ζωή, αφού οποιοσδήποτε μπορεί να έχει πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα και απόρρητες πληροφορίες.
	γ. Αναπτύσσεται το ηλεκτρονικό έγκλημα (π.χ. παραβιάζεται η πνευματική ιδιοκτησία, διενεργούνται ύποπτες οικονομικές συναλλαγές, προβάλλεται ανήθικο υλικό) και υπάρχει ο κίνδυνος εξαπάτησης αλλά και διαφθοράς των χρηστών, και κυρίως των ανηλίκων.
	δ. Η κατάχρηση του Διαδικτύου μπορεί να οδηγήσει το άτομο στην κοινωνική απομόνωση και στη σπατάλη του ελεύθερου χρόνου σε επιζήμιες για τον ψυχισμό του δραστηριότητες.

Μέτρα

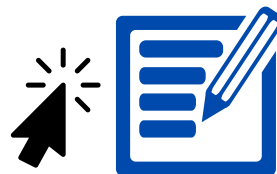
Για να ενισχύσουμε τα οφέλη του Διαδικτύου και να αποφύγουμε τις αρνητικές συνέπειες που μπορούν να προκύψουν κατά τη χρήση του, αναγκαία είναι η λήψη κάποιων μέτρων, όπως:

- 1.** Πρέπει να γνωρίζουμε τους κινδύνους που κρύβει το Διαδίκτυο, ώστε να μπορούμε να τους αποφύγουμε· χρειάζεται επομένως ενημέρωση.
- 2.** Να το χρησιμοποιούμε με μέτρο. Να ικανοποιούμε τις ανάγκες μας χωρίς να κάνουμε κατάχρηση.
- 3.** Απαιτείται η δραστηριοποίηση κρατικών ή μη φορέων, ώστε:
 - α.** Να πληροφορείται ο χρήστης για τους κινδύνους που τον απειλούν.
 - β.** Να δημιουργηθεί ένα νομοθετικό πλαίσιο που θα καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να χρησιμοποιείται το Διαδίκτυο από άτομα και εταιρείες, προκειμένου να παταχθεί το ηλεκτρονικό έγκλημα.

4. Πάνω απ' όλα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι το Διαδίκτυο είναι ένα μέσο, ένα εργαλείο, που στόχο έχει τη διευκόλυνση της ζωής μας. Κατά συνέπεια δεν πρέπει να το θεοποιούμε και να παραμελούμε εξαιτίας του άλλες δραστηριότητες ή ενδιαφέροντα, και κυρίως της ανθρώπινη επαφή.



ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

α. Περιγραφή προσώπου

Μια περιγραφή
προσώπου μπορεί να
περιέχει τα εξής στοιχεία:

1.Εξωτερικά χαρακτηριστικά του προσώπου, στα οποία περιλαμβάνονται:

- Τα τυπικά χαρακτηριστικά (π.χ. ύψος, χρώμα ματιών, σχήμα προσώπου κ.λπ.), τα οποία μπορεί να είναι κοινά σε πολλά άτομα.
- Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, εκείνα που κάνουν το άτομο να ξεχωρίσει (π.χ. ένα σημάδι, μια ιδιαιτερότητα στην εμφάνιση κ.λπ.).

2. Στοιχεία του χαρακτήρα του: αρετές, ελαττώματα, ιδέες, αντιλήψεις κ.λπ.

3. Τρόποι συμπεριφοράς απέναντι στο στενό ή ευρύτερο περιβάλλον (πώς συμπεριφέρεται στην οικογένειά του, στους φίλους του, στη δουλειά του κ.λπ.).

4. Ιδιαίτερες κλίσεις ή συνήθειες.

5. Γενικές κρίσεις για το πρόσωπο αυτό, δικές μας ή άλλων.

β. Περιγραφή έργων τέχνης

1. Γενικό χαρακτηρισμό του έργου (π.χ. εντυπωσιακό, επιβλητικό, αριστούργημα κ.λπ.).

2. Γενικές πληροφορίες, προκειμένου να κατατοπιστεί ο δέκτης της περιγραφής σχετικά με το δημιουργό του έργου, το χρόνο κατασκευής του, τον τόπο στον οποίο βρίσκεται, την κατάστασή του, την ιστορική του πορεία κ.λπ.

3. Πληροφορίες για το **υλικό** από το οποίο είναι κατασκευασμένο, την **τεχνοτροπία** που εκφράζει (π.χ. κλασικισμός, ιμπρεσιονισμός κ.λπ.), το **μέγεθος** ή τα **χρώματά** του.

4. Περιγραφή του **τι παριστάνει** ή **απεικονίζει** το έργο, π.χ. αν θέλουμε να περιγράψουμε έναν πίνακα που απεικονίζει μια σκηνή με πολλά πρόσωπα, παρουσιάζουμε πρώτα το κεντρικό πρόσωπο και στη συνέχεια τα δευτερεύοντα και σχολιάζουμε τη στάση, την έκφραση και την κίνησή τους· αν περιγράψουμε μια τοπογραφία, αποδίδουμε λεπτομερώς το σκηνικό που παριστάνει κ.ο.κ.

5. Αναφορά των **συμβολισμών** του έργου.

6. Αξιολογικές κρίσεις και **αισθητικές παρατηρήσεις** σχετικά με την τεχνική του καλλιτέχνη, π.χ. σχετικά με την ικανότητά του να χειρίζεται τα χρώματα, την αρμονία και τη συμμετρία με την οποία αποδίδει τις μορφές στο έργο του, το ρόλο που παίζει το φως ή η σκιά στην παρουσίαση των αντικειμένων κ.λπ.

7. Σύγκριση του έργου αυτού με άλλα του ίδιου καλλιτέχνη ή με αντίστοιχα άλλων

8. Σκέψεις και **συναισθήματα** που μας δημιουργεί το έργο (αν μας αρέσει ή όχι, αν μας γεμίζει χαρά ή αγαλλίαση ή, αντίθετα, φόβο και δέος κ.λπ.).

Η περιγραφή έργων τέχνης, όπως πινάκων, αγαλμάτων, αρχαίων αγγείων κ.λπ. (εξαιρούνται τα έργα αρχιτεκτονικής, που ανήκουν στις περιγραφές κτιρίων) μπορεί να περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:

Σημείωση :

Κατά την οργάνωση της περιγραφής ενός έργου τέχνης δεν περιλαμβάνονται αναγκαστικά όλα τα παραπάνω στοιχεία ούτε πάντα τηρείται με απόλυτο τρόπο η συγκεκριμένη σειρά στην παρουσίασή τους. Αυτό εξαρτάται από τις γνώσεις που έχουμε γύρω από το συγκεκριμένο έργο τέχνης και τον καλλιτέχνη που το δημιούργησε αλλά κυρίως από το σκοπό της περιγραφής και γενικότερα τις **περιστάσεις επικοινωνίας**. Π.χ. η περιγραφή ενός έργου τέχνης από έναν ξεναγό σε μια ομάδα τουριστών θα είναι στοιχειώδης σε σύγκριση με την πιο λεπτομερή περιγραφή που θα κάνει ένας κριτικός τέχνης και η οποία θα απευθύνεται σ' ένα ειδικό κοινό.

Κάτι ανάλογο ισχύει και για τις περιγραφές προσώπων.



ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

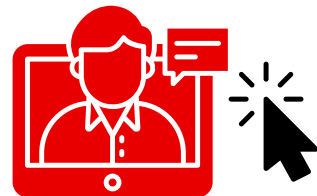
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ				
	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ή ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΟΣ	ΧΩΡΟΥ	ΠΡΟΣΩΠΟΥ ή ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΤΥΠΟΥ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ, ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ, ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗ ΤΑΣ
ΟΡΙΣΜΟΣ -ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Τι είναι; Πού βρίσκεται; Πού χρησιμοποιείται; Πόσο χρησιμοποιείται; Από ποιους;	Πού βρίσκεται; Καθορισμός της θέσης του.	Πού βρίσκεται; Καθορισμός της θέσης του.	Τι σημαίνει; Ποια είναι;
ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ	Γενική περιγραφή. Μέγεθος, χρώμα, διαστάσεις.	Γενική εντύπωση. Ιστορικές αναφορές για τον τόπο.	Εξωτερική εμφάνιση. Ηλικία, ύψος κτλ.	Σε τι χρησιμεύει; Πού αποσκοπεί; Τι επιδιώκει; Ποια τα γενικά γνωρίσματά της;
ΛΕΠΤΟΜΕ ΡΕΙΕΣ ΚΑΤΑ ΣΕΙΡΑ	Απαρίθμηση των λεπτομερειών. Καταγραφή των στοιχείων που το αποτελούν. Χρήση των αισθήσεων μας.	Περιγραφή κυκλική ή κατά επίπεδα ή από δύο ή τρεις πλευρές.	Ιδιαιτερότητες του χαρακτήρα του. Κλίσεις, συνήθειες, αρετές και ελαττώματα, κοινωνική	Πώς λειτουργεί; Κατά βήμα εκτέλεση και εφαρμογή. Τι πρέπει να κάνουμε; Ποια τα ειδικά

		Χρήση όλων των αισθήσεων μας (όραση, ακοή, αφή, όσφρηση, γεύση).	παρουσία, πνευματική κατάσταση. Αναφορά κάποιου περιστατικού ή διαλόγου που αποκαλύπτει το χαρακτήρα του.	χαρακτηριστικά της; Ποια τα στοιχεία της;
ΣΥΓΚΡΙΣΗ	Ομοιότητες και διαφορές με άλλα αντικείμενα.	Ομοιότητες και διαφορές με άλλους χώρους. Τι σου θυμίζει;	Ομοιότητες και διαφορές με άλλα πρόσωπα.	Ομοιότητες και διαφορές με άλλες διαδικασίες.
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ	Συναισθήματα που σου προκαλεί. Απόψεις για τη χρησιμότητά του.	Περιστατικά που σου θυμίζει. Αναμνήσεις και συναισθήματα που σου προκαλεί.	Γενικές κρίσεις. Επίδραση σε σένα. Συναισθήματα που σου προκαλεί.	Αξιολόγηση της διαδικασίας αυτής. Συναισθήματα που σου προκαλεί.



ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

1. Επίθετα παράγωγα από ουσιαστικά:



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

Ουσιαστικό	Παραγωγική κατάληξη	Παράγωγο επίθετο
πείσμα μεροκάματο αφρός μολύβι ξύλο βροχή θάλασσα μετάξι οικογένεια μανία νύφη γέρος άνοιξη αγόρι βουνό άμμος πένθος σφρίγος	-άρης -iάρης -άτος -ένιος -ινος -ερός -ής -ωτός -ακός -ιακός -ικός -ικος -άτικός, -iάτικός -ίστικός -ίσιος -ώδης -ιμος -ηλός	πεισματάρης μεροκαματιάρης αφράτος μολυβένιος ξύλινος βροχερός θαλασσης μεταξωτός οικογενειακός μανιακός νυφικός γέρικος ανοιξιiάτικός αγορίστικός βουνίσιος αμμώδης πένθιμος σφριγηλός



Υπάρχουν και άλλες παραγωγικές καταλήξεις: -λέος, -ωλός, -είος, -ειος, -αίος, -iαίος...

2. Επίθετα παράγωγα από επίθετα:

Επίθετο	Παραγωγική κατάληξη	Παράγωγο επίθετο
μικρός παχύς φτηνός άγριος άσπρος	-ούλης -ουλός -ούτσικος -ωπός -ιδερός	μικρούλης παχουλός φτηνούτσικος αγριωπός ασπριδερός

→ Τα πιο πολλά από τα παραπάνω παράγωγα είναι υποκοριστικά .

3. Επίθετα παράγωγα από επιρρήματα:

Επίρρημα	Παραγωγική κατάληξη	Παράγωγο επίθετο
κοντά αύριο	-ινός -ιανός	κοντινός αυριανός

4. Επίθετα παράγωγα από ρήματα:

Ρήμα	Παραγωγική κατάληξη	Παράγωγο επίθετο
ενοχλώ καμαρώνω λάμπω καρτερώ σώζω κατοικώ αφαιρώ	-τικός (i) -τός (ii) -ερός -ικός -τήριος -σιμος (iii) -τέος (σπάνια) (iv)	ενοχλητικός καμαρωτός λαμπερός καρτερικός σωτήριος κατοικήσιμος αφαιρετέος

- i)** Σημαίνουν εκείνον που μπορεί να κάνει αυτό που λέει το ρήμα (ή που είναι άξιος και κατάλληλος).
- ii)** Λέγονται ρηματικά επίθετα και σημαίνουν ό,τι και η παθητική μετοχή (αγαπημένος). Μερικά δηλώνουν ότι η ρηματική έννοια μπορεί ή αξίζει να πραγματοποιηθεί.
- iii)** Δηλώνουν τον κατάλληλο να δεχτεί την ενέργεια του ρήματος.
- iv)** Λέγονται κι αυτά ρηματικά επίθετα και φανερώνουν εκείνο που πρέπει να γίνει.



ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΑΟΡΙΣΤΟ ΑΡΘΡΟ



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

Οριστικό άρθρο: ο, η, το	Αόριστο άρθρο: ένας, μια, ένα
Δηλώνουν	
α. Ένα ορισμένο, συγκεκριμένο και γνωστό πρόσωπο, ζώο ή πράγμα. Π.χ. Το παιδί του γείτονα φώναζε. β. Ένα σύνολο (συγκεκριμένο) από πρόσωπα, ζώα ή πράγματα που ανήκουν στο ίδιο είδος. Π.χ. Η αλεπού είναι αγρίμι.	α. Κάτι αόριστο και όχι γνωστό πρόσωπο, ζώο ή πράγμα. Π.χ. Ένας περαστικός άκουσε το θόρυβο. β. Ένα ουσιαστικό μ' έμφαση. Π.χ. Μόνο ένας Θεός ξέρει τι τράβηξα.
Κλείνονται	
Στον ενικό και πληθυντικό αριθμό (τα άρθρα δεν έχουν κλητική).	Μόνο στον ενικό αριθμό (αντί για πληθυντικό χρησιμοποιούνται οι αόριστες αντωνυμίες κάποιος, μερικοί ή μένει το ουσιαστικό άναρθρο).
Παραλείπονται ή Πλεονάζουν	
Π.χ. Έχει να θρέψει γυναίκα και παιδιά (= τη γυναίκα και τα παιδιά του). Ένας Θεός το πώς τα κατάφερα (Ένας Θεός ξέρει πώς τα κατάφερα).	Π.χ. Το αεροπλάνο έπεσε σε βουνό (Το αεροπλάνο έπεσε σε ένα βουνό). Είναι άνθρωπος πολυάσχολος (Είναι ένας άνθρωπος πολυάσχολος).

Το **Οριστικό άρθρο** συνοδεύει και άλλα μέρη του λόγου, φράση ή πρόταση, που ισοδυναμούν με ουσιαστικά και αντιστοιχούν με ονοματικό σύνολο (ΟΣ):

- Επίρρημα: Μπήκε μέσα τους **ο** εξαποδώ (= ο διάβολος)

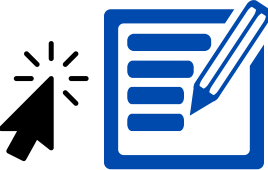
→ ΟΣ - Υποκείμενο
- Απαρέμφατο: Έδωσα όλο **το** είναι μου

→ ΟΣ - Αντικείμενο
- Εμπρόθετο: **Η** από μέσα πόρτα άνοιξε

→ ΟΣ - Προσδιορισμός
- Πρόταση: **Το** ότι κοιμήθηκε τον έσωσε

→ ΟΣ - Υποκείμενο

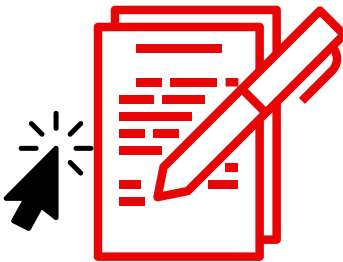
Πίνακας των άρθρων				
		Οριστικό άρθρο		Αόριστο άρθρο
		απλοί τύποι	σύνθετοι τύποι	
Ενικ. Αριθ.	Ον.	ο η το	- - -	ένας μια ένα
	Γεν.	του της του	στου της του	ενός μιας ενός
	Αιτ.	το(ν) τη(ν) το	στο(ν) στη(ν) στο	ένα(ν) μια ένα
Πληθ. Αριθ.	Ον.	οι οι τα	- - -	- - -
	Γεν.	των των των	στων στων στων	- - -
	Αιτ.	τους τις τα	στους στις στα	- - -



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ



ONLINE TEST



ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

8



ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ: ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΩ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΩ



Η προσφορά του αθλητισμού

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ο αθλητισμός είναι μια από τις ωραιότερες δραστηριότητες του ανθρώπου. Η ενασχόληση του ατόμου με κάποιο άθλημα, ατομικό ή ομαδικό, και η προσπάθεια ν' αναδειχθεί σ' αυτό μέσα στο πλαίσιο της ευγενούς άμιλλας συμβάλλουν στην έκφραση του αγωνιστικού του πνεύματος και την ανάπτυξη των δημιουργικών του δυνάμεων. Γιατί ο αθλητισμός δε συνδέεται μόνο με τη σωματική άσκηση και την υγεία του ανθρώπου, αλλά έχει άμεση σχέση με την πνευματική, ψυχική και ηθική καλλιέργειά του, την ψυχαγωγία του και την προβολή συμπεριφορών που βελτιώνουν και ομορφαίνουν τη ζωή του. Ειδικότερα:

1. Ο αθλητισμός συμβάλλει στην καλή υγεία του ατόμου. Η συνεχής άσκηση βοηθά στην αρμονική διάπλαση του σώματος και στη φυσιολογική λειτουργία του οργανισμού. Ο αθλούμενος αποκτά καλή φυσική κατάσταση, ευεξία, σωματική ευρωστία, αλλά και ανθεκτικότητα απέναντι στην κούραση και τις ασθένειες. Επιπλέον με την άθληση τα άτομα απομακρύνονται από κακές συνήθειες, όπως το αλκοόλ, το κάπνισμα ή τα ναρκωτικά, που είναι ιδιαίτερα βλαβερές για την υγεία.

2. Ο αθλητισμός συντελεί στην πνευματική καλλιέργεια των ανθρώπων. Η συμμετοχή σ' ένα άθλημα δεν απαιτεί μόνο μυϊκή δύναμη, αλλά και ευστροφία και οξυδέρκεια εκ μέρους του αθλητή, για να μπορεί αυτός να εκτιμά σωστά τις δυσκολίες και να παίρνει τις σωστές αποφάσεις, προκειμένου να ξεπεράσει τους αντιπάλους του και να φτάσει στη νίκη. Έτσι, με τον αθλητισμό, το άτομο αναπτύσσει την κριτική του ικανότητα, την αντίληψη, τη φαντασία, τη μνήμη και την προσοχή του, μαθαίνει να ενεργεί ψύχραιμα και λογικά και να βρίσκεται πάντα σε ετοιμότητα και πνευματική εγρήγορση.

3. Ο αθλητισμός **προσφέρει** και **ψυχαγωγία**. Για τον αθλούμενο αποτελεί ευκαιρία για ξεκούραση και ανάπαυλα από την πίεση και το άγχος που δημιουργούν οι υποχρεώσεις της καθημερινής ζωής. Ο άνθρωπος που αθλείται αξιοποιεί σωστά τον ελεύθερο χρόνο του και απομακρύνεται από νόθες μορφές ψυχαγωγίας, όπως η τηλεόραση, η ανούσια διασκέδαση σε νυχτερινά κέντρα, το αλκοόλ κ.λπ. Αλλά και για το θεατή ο αθλητισμός αποτελεί τρόπο διασκέδασης με το πλούσιο θέαμα που προσφέρει. Ο φίλαθλος, παρακολουθώντας έναν αθλητικό αγώνα, συμμετέχει συναισθηματικά στην προσπάθεια του αθλητή ή της ομάδας που υποστηρίζει (αγωνιά για το αποτέλεσμα, θαυμάζει τις επιδόσεις των αθλητών, χαίρεται για τη νίκη της ομάδας του ή απογοητεύεται αν χάσει) και ταυτόχρονα παραδειγματίζεται από το σθένος, την αποφασιστικότητα και το ήθος των αθλητών.

4. Επίσης ο αθλητισμός **καλλιεργεί ψυχικά** το άτομο. Μέσα από τη συνεχή άσκηση και την επίμονη προσπάθεια για την επίτευξη της νίκης, ο αθλούμενος αποκτά αποφασιστικότητα, τόλμη, ισχυρή θέληση, υπομονή και επιμονή, αυτοκυριαρχία και αυτοπεποίθηση. Διαμορφώνει έτσι έναν ισχυρό χαρακτήρα, με αποτέλεσμα να αντεπεξέρχεται στις όποιες δυσκολίες και να αντιμετωπίζει επάξια τους αντιπάλους του. Παράλληλα, αυτές οι αρετές τον ατσαλώνουν και στην κοινωνική του ζωή και τον οπλίζουν με ψυχική δύναμη, ώστε να ανταποκρίνεται στον ακόμα πιο δύσκολο αγώνα, αυτόν της επιβίωσης.

5. Με τον αθλητισμό το άτομο **ηθικοποιείται**. Μαθαίνει να σέβεται τον αντίπαλο και να συνεργάζεται με τους συναθλητές του, αλλά και να υπακούει στους κανόνες που ρυθμίζουν τη διεξαγωγή του αθλήματος με το οποίο ασχολείται. Επίσης αναπτύσσει την αλληλεγγύη και το ομαδικό πνεύμα και μαθαίνει να εργάζεται για το καλό της ομάδας και όχι για να ικανοποιεί τις φιλοδοξίες του και να αναδεικνύει τον εαυτό του. Ασκεί την αυτοκριτική του και αποκτά αυτογνωσία αναφορικά με τα προτερήματα και τα μειονεκτήματά του. Μαθαίνει ακόμη να νικά έντιμα, στηριζόμενο στις δικές του δυνάμεις και στις ικανότητες των συμπαικτών του (αν πρόκειται για ομαδικό άθλημα), και όχι με ύπουλο και αθέμιτο (ανήθικο) τρόπο. Τέλος εθίζεται στην ευγενή άμιλλα και όχι στο σκληρό ανταγωνισμό, που ωθεί τους ανθρώπους να επιδιώκουν τη νίκη με κάθε τρόπο, και αποκτά συναίσθηση των ευθυνών και των υποχρεώσεών του απέναντι στο άθλημα που υπηρετεί, στην ομάδα του, αλλά και στους φιλάθλους. Επομένως ο αθλητισμός διαμορφώνει ηθικά αkéραιους χαρακτήρες και κοινωνικοποιεί τα άτομα καλλιεργώντας τους βασικές κοινωνικές αρετές.

6. Τέλος, με τη διοργάνωση αθλητικών αγώνων και συναντήσεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο **επιτυγχάνεται η επαφή και η επικοινωνία** των ατόμων και των λαών, και ευνοείται η σύσφιξη των σχέσεών τους. Ο αθλητισμός δίνει την ευκαιρία σε ανθρώπους από διαφορετικές χώρες να γνωριστούν μεταξύ τους και να ξεπεράσουν τις τυχόν προκαταλήψεις που καλλιεργούν στην ψυχή τους το μίσος και το φανατισμό. Κατ' αυτή την έννοια ο αθλητισμός βοηθά στην οικοδόμηση της ειρήνης και στη συμφιλίωση των λαών.

Εκφυλιστικά φαινόμενα στον αθλητισμό

Η καταναλωτική-υλιστική εποχή μας δεν έχει αφήσει ανεπηρέαστο το χώρο του αθλητισμού. Ο ανταγωνισμός και τα οικονομικά συμφέροντα έχουν αλλοιώσει τους στόχους και τις αξίες που υπηρετεί ο αθλητισμός. Το αθλητικό ιδεώδες, έτσι όπως διαμορφώθηκε στην αρχαία Ελλάδα και που στηριζόταν σε αξίες όπως η ευγενής άμιλλα, το «ευ αγωνίζεσθαι» (το να αγωνίζεται κανείς με έντιμα μέσα), ο σεβασμός, η νίκη για τη δόξα και όχι για τα χρήματα κ.λπ., αμαυρώνεται σήμερα από μια σειρά εκφυλιστικών φαινομένων:

1. Κατ' αρχάς **ο αθλητισμός έχει εμπορευματοποιηθεί** και έχει μετατραπεί σε επικερδή επιχείρηση. Πολυεθνικές εταιρείες, οικονομικοί κολοσσοί, αλλά και μικρότερες επιχειρήσεις, επενδύουν τεράστια χρηματικά ποσά σε ομάδες και γίνονται χορηγοί αθλητικών εκδηλώσεων. Στόχος τους βέβαια είναι η διαφήμιση και η προβολή των προϊόντων τους και επομένως το κέρδος. Οι ομάδες και οι αθλητές καταντούν να εξαρτώνται άμεσα από αυτούς τους οικονομικούς παράγοντες και να αγωνίζονται τελικά για τα δικά τους συμφέροντα.

2. Επίσης είναι φανερό ότι **πολλοί αθλητές δεν αγωνίζονται για τη δόξα αλλά για τα χρήματα.** Δέχονται να διαφημίσουν διάφορα προϊόντα (αθλητικά ή μη), φυσικά με το ανάλογο αντίτιμο (ακόμα και τα αθλητικά ρούχα που φορούν οι αθλητές στη διάρκεια των αγώνων αποτελούν διαφημίσεις μιας συγκεκριμένης εταιρείας), ενώ σε αθλήματα όπως το ποδόσφαιρο ή το μπάσκετ, που είναι ιδιαίτερα δημοφιλή, οι αμοιβές των αθλητών, και κυρίως των πιο πετυχημένων, προκειμένου να παίξουν σε μια ομάδα, φτάνουν σε αστρονομικά ύψη.

3. Επιπλέον ο αθλητισμός έχει ταυτιστεί με την έννοια του πρωταθλητισμού. Όλοι οι αθλητές προετοιμάζονται για να γίνουν πρωταθλητές και να φτάσουν στη νίκη με κάθε κόστος. Μπαίνουν έτσι σ' ένα παιχνίδι υψηλών επιδόσεων, όπου διαρκώς πρέπει να ξεπερνούν τον εαυτό τους, για να παραμένουν στην κορυφή. Ο αθλητής μετατρέπεται έτσι σε μια μηχανή που παράγει ρεκόρ. Για να ανταποκριθούν όμως οι αθλητές σ' αυτές τις υψηλές απαιτήσεις, καταφεύγουν στη χρήση αναβολικών και άλλων απαγορευμένων ουσιών, που αυξάνουν την αντοχή τους, τους επιτρέπουν να προπονούνται σκληρά και αδιάκοπα χωρίς να καταρρέουν και τους εξασφαλίζουν υψηλές επιδόσεις, αλλά θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο την υγεία τους. Έτσι όμως πλήττεται και ο αθλητισμός, αφού η νίκη ορισμένων αθλητών δεν επιτυγχάνεται με έντιμα μέσα και με τους όρους της ευγενούς άμιλλας.

4. Τέλος, ένα σοβαρό φαινόμενο που εκφυλίζει την αθλητική ιδέα είναι η επικράτηση του φανατισμού και της βίας στα γήπεδα. Ο χουλιγκανισμός αποτελεί πληγή για τον αθλητισμό, καθώς παύουν να ισχύουν μερικές από τις βασικότερες αξίες του, όπως είναι ο σεβασμός του αντιπάλου, ο αγώνας για τη συμμετοχή και όχι για τη νίκη, ο ευγενής συναγωνισμός. Οι εικόνες οπαδών που καταστρέφουν αθλητικές εγκαταστάσεις, πετούν αντικείμενα στον αθλητικό χώρο με στόχο τους αθλητές ή τους διαιτητές, καταστρέφουν περιουσίες, βρίζουν και φωνάζουν, οδηγούνται σε ξυλοδαρμούς και συμπλοκές κάθε άλλο παρά τιμούν τον αθλητισμό.

Την ευθύνη και εδώ έχουν οι διάφοροι οικονομικοί παράγοντες που, για να υπηρετήσουν τα συμφέροντά τους, καλλιεργούν το φανατισμό στους θεατές. Η ομάδα γίνεται «θρησκεία», «υψηλή ιδέα», και οι φίλαθλοι μετατρέπονται σε οπαδούς που ενεργούν χωρίς καμία λογική. Το φαινόμενο όμως αυτό καλλιεργείται και από ορισμένα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, που με δημοσιεύματά τους εξάπτουν τα πάθη των οπαδών και τους υποκινούν σε βίαιη συμπεριφορά εναντίον της αντίπαλης ομάδας.

Προτάσεις για την αντιμετώπιση των εκφυλιστικών φαινομένων στον αθλητισμό

Για να περιοριστούν ή ίσως και να εξαλειφθούν εντελώς τα φαινόμενα που εκφυλίζουν τον αθλητισμό, θα μπορούσαν να γίνουν τα εξής:	α. Να καταργηθεί ο επαγγελματισμός και να δοθεί έμφαση στον ερασιτεχνικό αθλητισμό. Με τον τρόπο αυτό μπορεί το θέαμα που προσφέρει ο αθλητισμός να γίνει λιγότερο εντυπωσιακό, όμως θα περιοριστούν τα φαινόμενα εμπορευματοποίησής του.
	β. Να προωθηθεί η ιδέα να αμείβονται οι αθλητές κυρίως ηθικά (κατά το πρότυπο των αρχαίων χρόνων) και λιγότερο υλικά.
	γ. Το κράτος , σε συνεργασία μάλιστα και με άλλα κράτη, να κινηθεί για τον περιορισμό των αρνητικών φαινομένων με τη θέσπιση ειδικών νόμων και την επιβολή ποινών σε όλους όσοι καπηλεύονται τον αθλητισμό για να προωθήσουν τα οικονομικά τους συμφέροντα. Συγκεκριμένα μέτρα πρέπει να ληφθούν και για την πάταξη του χουλιγκανισμού.
	δ. Να ενταχθεί η προσπάθεια για τη σωστή διαπαιδαγώγηση αθλητών και φιλάθλων. Αν μέσω της παιδείας καλλιεργηθούν στα άτομα τα ιδανικά που υπηρετεί ο αθλητισμός και γίνει συνείδηση η σπουδαιότητά του για τις κοινωνίες, τότε μπορούμε να προσδοκούμε ότι θα αλλάξει η στάση τους απέναντί του.

Οι Ολυμπιακοί αγώνες είναι θεσμός που ξεκίνησε από την αρχαία Ελλάδα. Δεν γνωρίζουμε πότε ακριβώς θεσπίστηκαν για πρώτη φορά, συμβατικά όμως θεωρούμε ως πρώτη Ολυμπιάδα αυτή που έγινε το **776 π.Χ.** Οι αρχαίοι μύθοι αναφέρουν ως ιδρυτή τους τον **Ηρακλή**, ενώ άλλοι τον **Πίσο** ή τον **Πέλοπα**.

Οι Ολυμπιακοί αγώνες τελούνταν κάθε **τέσσερα χρόνια** στην **Ολυμπία**, προς τιμήν του θεού **Δία**. Γίνονταν συνήθως το μήνα **Αύγουστο** και διαρκούσαν **πέντε μέρες**. Οι αθλητές έφταναν στην Ολυμπία ένα μήνα πριν από τους αγώνες για να προετοιμαστούν. Δικαίωμα συμμετοχής στους αγώνες είχαν μόνο οι ελεύθεροι Έλληνες πολίτες που δεν είχαν καταδικαστεί για κάποιο έγκλημα, ενώ δεν μπορούσαν να πάρουν μέρος σ' αυτούς οι ξένοι, οι δούλοι, οι ιερόσυλοι και οι φονιάδες. Στις γυναίκες δεν επιτρεπόταν ούτε καν να παρακολουθήσουν τους αγώνες που ήταν γυμνικοί.

Κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών αγώνων επιβαλλόταν **εκεχειρία**, δηλαδή σταματούσαν οι εχθροπραξίες μεταξύ των πόλεων, και αναβάλλονταν οι θανατικές ποινές. Το μήνυμα της εκεχειρίας έφερναν σ' όλο τον ελλαδικό χώρο ειδικοί κήρυκες. Όποια πόλη όμως την παραβίαζε ή αρνούσαν να συμμορφωθεί με αυτήν τιμωρούνταν με ισόβιο αποκλεισμό από τους αγώνες.

Την τελευταία μέρα των αγώνων οι νικητές στεφανώνονταν με τον **κότινο**, ένα κλαδί αγριελιάς, που δεν είχε μεν υλική αξία, συμβόλιζε όμως τη μεγάλη δόξα που αποκτούσαν.

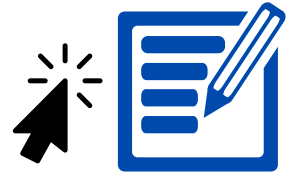
Τη δόξα αυτή οι νικητές των Ολυμπιακών αγώνων τη μετέφεραν και στην πόλη τους, η οποία για το λόγο αυτό τους τιμούσε ιδιαίτερα. Λέγεται λοιπόν ότι, όταν ένας αθλητής που κέρδισε στους αγώνες επέστρεφε στην πόλη του, οι υπόλοιποι κάτοικοι, για να τον τιμήσουν, **γκρέμιζαν ένα μέρος από το τείχος της**. Η πράξη αυτή είχε βαθύτερη σημασία: μια πόλη που είχε τέτοιους ένδοξους άντρες για να την υπερασπιστούν δεν είχε ανάγκη από τείχη.

Οι τελευταίοι Ολυμπιακοί αγώνες της αρχαιότητας έγιναν το **393 μ.Χ.**, οπότε καταργήθηκαν από τον αυτοκράτορα του Βυζαντίου Θεοδόσιο, επειδή θεωρήθηκαν ειδωλολατρική συνήθεια. Ύστερα από 15 αιώνες θα αναβιώσουν με ενέργειες του Γάλλου βαρόνου **Pierre de Coubertin**. Η πρώτη Ολυμπιάδα μετά την αναβίωση των αγώνων έγινε το **1896** στην **Αθήνα**, όπου Ολυμπιονίκης στο αγώνισμα του μαραθώνιου ήταν ο **Σπύρος Λούης**.

Στη σύγχρονη εποχή την ευθύνη για την τέλεση των Ολυμπιακών αγώνων έχει η **Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή**, η οποία κάθε **τέσσερα χρόνια** αναθέτει σε διαφορετική χώρα τη διεξαγωγή της. Η έναρξή τους γίνεται με το **άναμμα της Ολυμπιακής φλόγας στην Ολυμπία**, απ' όπου αθλητές τη μεταφέρουν στην πόλη που τους έχει αναλάβει. Στην τελετή έναρξης ακούγεται ο **Ολυμπιακός ύμνος**, τους στίχους του οποίου έγραψε ο **Κωστής Παλαμάς**, ενώ τη μουσική ο **Σπύρος Σαμαράς**.



ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ - ΑΣΥΝΔΕΤΟ ΣΧΗΜΑ



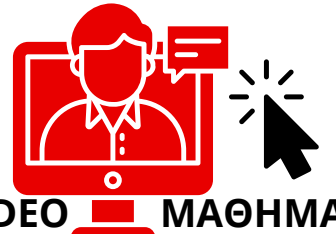
ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Παρατακτική σύνδεση (παράταξη)

Όμοιες προτάσεις (κύριες + κύριες, δευτερεύουσες + δευτερεύουσες) παρουσιάζονται η μία δίπλα στην άλλη ισοδύναμες («παρατάσσονται») και συνδέονται μεταξύ τους με **παρατακτικούς συνδέσμους**.

Π.χ.

Σήκωσα το τηλέφωνο **και** σχημάτισα τον αριθμό.
Όταν ακούει **και** προσέχει, καταλαβαίνει.



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

Η παρατακτική σύνδεση των προτάσεων γίνεται με συνδέσμους:

1. Συμπλεκτικούς: **και (κι), ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ.**
2. Αντιθετικούς: **μα, αλλά, παρά, όμως, ωστόσο, μόνο.**
3. Διαχωριστικούς ή διαζευκτικούς: **ή, είτε.**
4. Συμπερασματικούς: **λοιπόν, επομένως, άρα, ώστε.**

Ασύνδετο σχήμα

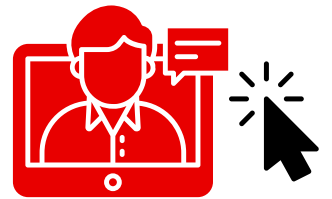
Όμοιες προτάσεις (κύριες + κύριες, δευτερεύουσες + δευτερεύουσες) παρουσιάζονται η μία δίπλα στην άλλη χωρίς να συνδέονται με κανένα σύνδεσμο **απλώς χωρίζονται με κόμμα**.

Π.χ.

Έβλεπε, άκουγε, σιωπούσε.
Αν βρέξει, αν χιονίσει, αν φοβηθώ, θα φύγω.



ΑΦΗΓΗΣΗ



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

Η οπτική γωνία της αφήγησης

Σημαντικό στοιχείο σ' ένα αφηγηματικό κείμενο είναι **η οπτική γωνία της αφήγησης**, δηλαδή η θέση και η στάση που παίρνει ο αφηγητής απέναντι στα γεγονότα που αφηγείται. Εδώ μπορούμε να διακρίνουμε δύο περιπτώσεις:

α. Αν ο αφηγητής παρουσιάζει με ουδέτερο τρόπο τα γεγονότα, τότε εκφράζει μια **αντικειμενική στάση**. Αν αντίθετα μαζί με τα γεγονότα εκφράζει τα προσωπικά του συναισθήματα ή διατυπώνει σχόλια, τότε κρατά **υποκειμενική στάση**.

β. Αν ο αφηγητής συμμετέχει στην ιστορία που αφηγείται, έχουμε **αφήγηση σε α' πρόσωπο** (πρωτοπρόσωπη αφήγηση), αν δεν συμμετέχει έχουμε **αφήγηση σε γ' πρόσωπο** (τριτοπρόσωπη αφήγηση).

Η χρονολογική σειρά των γεγονότων

Σε ό,τι αφορά τη χρονολογική σειρά με την οποία επιλέγει ο αφηγητής να εξιστορήσει τα γεγονότα υπάρχουν οι εξής περιπτώσεις:

α. Ο αφηγητής να παρουσιάζει τα γεγονότα με τη σειρά που συνέβησαν (χρονολογική ευθύγραμμη παράθεση των γεγονότων).

β. Ο αφηγητής να αρχίζει την αφήγησή του από τη μέση της υπόθεσης και, ώσπου να τελειώσει την αφήγησή του, να βρει ευκαιρία να αφηγηθεί και τα αρχικά γεγονότα (σχήμα *in media res* · αυτό το σχήμα ακολουθείται στην Οδύσσεια του Ομήρου, όπου ο ποιητής ξεκινά την αφήγησή του από τη στιγμή που ο Οδυσσέας βρίσκεται στο νησί της Καλυψώς, ενώ στη συνέχεια, όταν ο ήρωας φτάνει στο νησί των Φαιάκων, βρίσκει την ευκαιρία και μας αφηγείται τα γεγονότα που προηγήθηκαν).

γ. Ο αφηγητής να ενσωματώσει μια σύντομη δευτερεύουσα ιστορία στο πλαίσιο της κύριας.

δ. Ο αφηγητής να παραθέσει παράλληλα την εξέλιξη δύο ιστοριών.

Με τις επιλογές του αφηγητή που αφορούν τη χρονική σειρά με την οποία αφηγείται τα γεγονότα συνδέονται:

α. Οι αναδρομικές αφηγήσεις (όταν ο αφηγητής μάς ξεκινάει την αφήγησή του από ένα συγκεκριμένο σημείο και στη συνέχεια γυρνάει στο παρελθόν για να μας διηγηθεί τα γεγονότα που προηγήθηκαν).

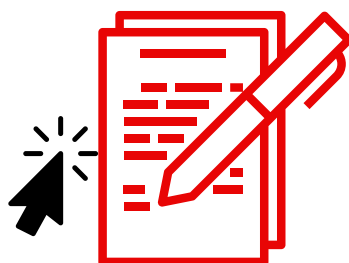
β. Οι προοικονομικές αφηγήσεις (όταν ο αφηγητής μάς προϊδεάζει για γεγονότα που πρόκειται να συμβούν).

Αφήγηση - Διάλογος - Περιγραφή



Συχνά η αφήγηση συνδυάζεται με το διάλογο και την περιγραφή. Οι διάλογοι κάνουν πιο ζωντανή την αφήγηση, καθώς παρουσιάζονται άμεσα οι χαρακτήρες, οι γνώμες και οι σκέψεις των προσώπων. Το ίδιο συμβαίνει και με την περιγραφή. Ανάμεσα στα αφηγηματικά μέρη συναντάμε συχνά κομμάτια στα οποία ο αφηγητής περιγράφει κάποιο χώρο ή πρόσωπο, γεγονός που δίνει παραστατικότητα στην αφήγηση. Εξάλλου, ενώ η αφήγηση ανήκει στα δυναμικά στοιχεία του κειμένου, αφού υπάρχει δράση, πλοκή, η περιγραφή ανήκει στα στατικά στοιχεία του κειμένου, αφού μας δίνει πληροφορίες για το χώρο και όχι για το τι συμβαίνει μέσα σ' αυτόν.

➤ Γενικά, με τον διάλογο και την περιγραφή, η αφήγηση αποκτά μεγαλύτερο ενδιαφέρον.







ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΩ ΤΗ ΜΑΓΕΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ



Η μαγεία της γνώσης

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Η γνώση είναι δύναμη που απελευθερώνει τον άνθρωπο. Αποκτώντας γνώσεις, ο άνθρωπος μπόρεσε (ως ένα βαθμό τουλάχιστον) να κατανοήσει την ύπαρξή του και τον κόσμο γύρω του, να λύσει πρακτικά προβλήματα και να διευκολύνει τη ζωή του, να οξύνει την κρίση του και να διευρύνει τους ορίζοντές του και τελικά να προωθήσει τον πολιτισμό του. Χρησιμοποιώντας τη λογική του, ο άνθρωπος δε σταματά να μαθαίνει καινούρια πράγματα, να πολλαπλασιάζει τις γνώσεις του, να πλουτίζει τις εμπειρίες του και να απελευθερώνεται σταδιακά απ' όλα τα δεσμά που δημιουργεί η άγνοια: φόβους, ανασφάλειες, προλήψεις και δεισιδαιμονίες, προκαταλήψεις, αίσθηση αδυναμίας απέναντι στους περιορισμούς της φύσης κ.λπ. Παρακάτω θα αναφερθούμε σε ορισμένους παράγοντες που διευρύνουν τους γνωστικούς ορίζοντες του ανθρώπου.

Επιστήμη και Τεχνολογία

Ο όρος **επιστήμη** αναφέρεται στο σύνολο των γνώσεων που προκύπτουν από τη συστηματική μελέτη και παρατήρηση των διαφόρων φυσικών και κοινωνικών φαινομένων και των νόμων που τα διέπουν. Οι επιστήμες διακρίνονται σε **θεωρητικές-ανθρωπιστικές**, που μελετούν κοινωνικά φαινόμενα (Νομική, Ιστορία, Κοινωνιολογία κ.λπ.) και σε **θετικές-φυσικές επιστήμες**, που μελετούν φυσικά φαινόμενα (Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία κ.λπ.).

Τεχνολογία είναι η πρακτική εφαρμογή των πορισμάτων των θετικών επιστημών που οδηγεί στη δημιουργία τεχνικών, μεθόδων και εργαλείων με τα οποία ο άνθρωπος μπορεί να ικανοποιεί τις ανάγκες του και να αλλάζει τον κόσμο του.

Η επιστήμη και η τεχνολογία εξελίχθηκαν ραγδαία στη σύγχρονη εποχή. Αξιοποιώντας τις γνώσεις του παρελθόντος, ο άνθρωπος προχώρησε σε νέες ανακαλύψεις και εφευρέσεις που προκάλεσαν ριζικές αλλαγές σ' όλους τους τομείς της ζωής: την κοινωνία, την οικονομία, τις αξίες. Η διάσπαση του ατόμου, η ανακάλυψη της δομής του DNA, η έξοδος του ανθρώπου στο διάστημα, οι τηλεπικοινωνίες αποτελούν κορυφαία επιτεύγματα του 20ού αιώνα, ενώ δημιουργούν τις προϋποθέσεις για ακόμα σπουδαιότερες κατακτήσεις στον αιώνα που διανύουμε.

Το Βιβλίο

Το βιβλίο έχει χαρακτηριστεί ως «ο φίλος του ανθρώπου», ως «η πιο πιστή συντροφιά του ανθρώπου» ή ως «η μνήμη της ανθρωπότητας», ενώ ταυτόχρονα θεωρείται ότι «είναι πολιτισμός και μέσο με το οποίο προάγεται και διατηρείται κάθε πολιτισμός». Όλοι αυτοί οι χαρακτηρισμοί εκφράζουν ουσιαστικά την πολύπλευρη προσφορά του βιβλίου στον άνθρωπο και τη σημασία του στην εξέλιξη του πολιτισμού μας.

Εξετάζοντας, λοιπόν, τον καθοριστικό ρόλο του στη ζωή μας, και γενικά στην ανθρώπινη ιστορία, μπορούμε να επισημάνουμε τα εξής:

1. Το βιβλίο **αποτελεί αστείρευτη πηγή γνώσεων** για τον άνθρωπο. Μέσα από τα βιβλία αντλούμε ποικίλες πληροφορίες και γνώσεις που αφορούν όλους τους τομείς της ζωής (ιστορία, τέχνη, επιστήμη, οικονομία κ.λπ.) και αποκτούμε μια πληρέστερη εικόνα του κόσμου μας. Ταυτόχρονα ακονίζουμε την κρίση μας και δραστηριοποιούμε τη σκέψη μας, διευρύνοντας έτσι τους πνευματικούς μας ορίζοντες.

2. Το βιβλίο **μεταφέρει την πείρα του παρελθόντος στο παρόν**, και απ' αυτή την άποψη αποτελεί τη «μνήμη της ανθρωπότητας». Μέσα από τις σελίδες των βιβλίων κάθε νέα γενιά πληροφορείται τα πολιτιστικά επιτεύγματα και τις κατακτήσεις των προγενεστέρων, τις οποίες στη συνέχεια μπορεί να αξιοποιήσει για να δημιουργήσει άλλες καινούριες. Έτσι ο πολιτισμός εξελίσσεται και προοδεύει. Παράλληλα, γνωρίζοντας το παρελθόν, τις λαμπρές στιγμές αλλά και τα λάθη που έγιναν, η εκάστοτε γενιά **παραδειγματίζεται στο παρόν και εμπνέεται για να δημιουργήσει ένα καλύτερο μέλλον.**

3. Το βιβλίο μάς **προσφέρει μια ανώτερη μορφή ψυχαγωγίας**, η οποία μας απομακρύνει από την πλήξη και την ανία της καθημερινότητας. Δίνοντας φτερά στη φαντασία μας, το βιβλίο μάς ταξιδεύει συχνά σε κόσμους γοητευτικούς και συναρπαστικούς, μας κάνει να ονειρευόμαστε και μας επιτρέπει να αποκτάμε πρωτόγνωρες εμπειρίες που είναι αδύνατο να βιώσουμε στην καθημερινή ζωή μας.

4. Το βιβλίο είναι επίσης και ένας χώρος όπου **διακινούνται ελεύθερα οι ιδέες και οι απόψεις** και όπου αποκαλύπτονται οι αλήθειες της ζωής. Έτσι, διαβάζοντας ένα βιβλίο, μαθαίνουμε να σκεπτόμαστε, να κρίνουμε και να αμφισβητούμε, οπότε ωριμάζουμε πνευματικά. Πολλές φορές εξάλλου μέσα από τα βιβλία διαδόθηκαν επαναστατικές θεωρίες και απόψεις, που ώθησαν τους ανθρώπους να αγωνιστούν ενάντια σε αυταρχικά καθεστώτα και να διεκδικήσουν δυναμικά τα δικαιώματά τους.

5. Το βιβλίο **συμβάλλει στην ηθική καλλιέργεια** του ανθρώπου με τα πρότυπα ζωής και τις αξίες που προβάλλει και **αναπτύσσει το συναισθηματικό κόσμο** του, αφού του δίνει την ευκαιρία να βιώσει ποικίλα συναισθήματα και να ζήσει έντονες συγκινήσεις μέσα από τις περιπέτειες και τα πάθη των ηρώων.

6. Επιπλέον, σημαντική είναι η προσφορά του βιβλίου στην **καλλιέργεια της γλώσσας** μας. Σε πολλές περιπτώσεις δεν μπορούμε να μη θαυμάσουμε τον εκφραστικό πλούτο, την αρμονία του λόγου, τη ιδιαιτερότητα του ύφους πολλών συγγραφέων, στοιχεία τα οποία μας κάνουν όχι μόνο να απολαύσουμε την ανάγνωση ενός βιβλίου, αλλά και να γνωρίσουμε τις δυνατότητες που έχει η γλώσσας μας.

7. Τέλος, αξίζει να σημειώσουμε ότι χάρη στο βιβλίο **επικοινωνούμε με άλλους λαούς και τους γνωρίζουμε καλύτερα**. Διαβάζοντας βιβλία που έχουν γραφτεί από ξένους συγγραφείς, μπορούμε να προσεγγίσουμε τον πολιτισμό της χώρας τους, να κατανοήσουμε τον τρόπο ζωής και σκέψης του λαού που αντιπροσωπεύεται στα έργα τους, και έτσι να διευρύνουμε τους ορίζοντές μας.

Διαβάζουν όσο θα έπρεπε οι άνθρωποι σήμερα;

Παρά την αναμφισβήτητη προσφορά του, δυστυχώς στην εποχή μας το βιβλίο δε φαίνεται να βρίσκει μεγάλη ανταπόκριση από το ευρύ κοινό. Στο παρελθόν κάτι τέτοιο δικαιολογούνταν από το γεγονός ότι οι περισσότεροι άνθρωποι δεν είχαν ούτε τη μόρφωση ούτε την οικονομική δυνατότητα για να αγοράζουν και να διαβάζουν βιβλία. Σήμερα όμως, παρόλο που οι συνθήκες έχουν αλλάξει και το βιβλίο είναι πιο προσιτό, τουλάχιστον στους περισσότερους ανθρώπους, οι παθιασμένοι αναγνώστες, οι άνθρωποι που αγαπούν και σέβονται το βιβλίο, είναι λίγοι, σε σύγκριση μάλιστα και με την τεράστια εκδοτική παραγωγή.

Ως **αιτία** αυτού του φαινομένου θα μπορούσαν να αναφερθούν τα εξής:

α. Η μεγάλη επίδραση της τηλεόρασης. Χάρη στην εικόνα, τα τηλεοπτικά προγράμματα διαθέτουν μεγαλύτερη ζωντάνια και παραστατικότητα, είναι πιο ελκυστικά από τα βιβλία, ενώ μπορεί να τα παρακολουθήσει κανείς χωρίς να διαθέτει ιδιαίτερη μόρφωση. Αντίθετα, η μελέτη ενός βιβλίου απαιτεί πνευματική καλλιέργεια, κρίση και φυσικά αυτοσυγκέντρωση, και γι' αυτό συχνά είναι μια επίπονη και δύσκολη διαδικασία. Έτσι ο άνθρωπος ακολουθεί την εύκολη λύση, γίνεται παθητικός θεατής των προγραμμάτων της τηλεόρασης και όχι ενεργητικός αναγνώστης ενός βιβλίου.

β. Η έλλειψη ελεύθερου χρόνου. Οι ποικίλες υποχρεώσεις και το άγχος της καθημερινότητας δεν αφήνουν περιθώρια στον άνθρωπο να ασχοληθεί με το βιβλίο, που απαιτεί χρόνο αλλά και καθαρό μυαλό.

γ. Η αντίληψη ότι το βιβλίο δεν προσφέρει ψυχαγωγία. Η ψυχαγωγία στην εποχή μας συνδέεται, σε γενικές γραμμές, με τη διασκέδαση σε νυχτερινά κέντρα, την τηλεόραση, εν μέρει με τον κινηματογράφο και το θέατρο κ.λπ., αλλά όχι με το βιβλίο, για το οποίο πολλοί πιστεύουν ότι είναι μια ανιαρή και κουραστική ασχολία.

δ. Η υλιστική και καταναλωτική νοοτροπία της εποχής μας. Ο άνθρωπος, παρασυρόμενος από τη διαφήμιση και τον καταναλωτισμό, θεοποιεί τα υλικά αγαθά και αδιαφορεί για τις πνευματικές του ανάγκες. Έτσι το βιβλίο, το κατεξοχήν πνευματικό αγαθό, παραγκωνίζεται.

ε. Η αδυναμία του σχολείου να καλλιεργήσει την αγάπη για το βιβλίο. Η πίεση των μαθημάτων, το άγχος των διαγωνισμάτων και η κακή ποιότητα ορισμένων σχολικών βιβλίων είναι μερικά από τα αίτια που κάνουν τους μαθητές να αποκτούν αντιπάθεια για το διάβασμα και για το βιβλίο γενικότερα. Επιπλέον, στο σχολείο δεν προωθείται επαρκώς η επαφή των μαθητών με εξωσχολικά βιβλία (λογοτεχνικά, επιστημονικά κ.λπ.), έτσι ώστε να στραφεί το ενδιαφέρον τους στη μελέτη βιβλίων· πολλά σχολεία άλλωστε δεν έχουν καν βιβλιοθήκη, ενώ σπάνια οργανώνονται εκθέσεις βιβλίων.

στ. Η ελλιπής διαφήμιση και προώθηση του βιβλίου,
σε σύγκριση με άλλα καταναλωτικά προϊόντα που
προβάλλονται κατά κύριο λόγο από τα Μαζικά Μέσα
Ενημέρωσης.

Τι διαβάζουν κυρίως οι άνθρωποι σήμερα ;

Εκτός από το αν οι άνθρωποι διαβάζουν αρκετά, ένα δεύτερο ερώτημα που θα έπρεπε να μας απασχολήσει είναι το τι διαβάζουν. Γιατί, παρόλο που σήμερα εκδίδονται καθημερινά δεκάδες βιβλία, πολλά από αυτά δεν είναι ποιοτικά, με την έννοια ότι δεν προσφέρουν στον αναγνώστη τίποτα απ' όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως. Πρόκειται στην ουσία για κακογραμμένα βιβλία που στερούνται δημιουργικής έμπνευσης και που αποτελούν εύκολα αναγνώσματα (π.χ. φθηνά ρομάντζα, κακής ποιότητας αστυνομικά βιβλία κ.λπ.). Αυτά δυστυχώς βρίσκουν μεγαλύτερη απήχηση στο κοινό, που, καθώς δεν είναι σωστά ενημερωμένο σχετικά με το τι είναι ποιοτικό και τι όχι, τα προμηθεύεται έχοντας την ψευδαίσθηση ότι διαβάζει και καλλιεργείται. Στην πραγματικότητα αυτοί που επωφελούνται είναι οι διάφοροι εκδοτικοί οίκοι που βλέπουν τα έσοδά τους να αυξάνονται, καθώς αφενός αυτά τα βιβλία έχουν μικρό κόστος έκδοσης και αφετέρου παρουσιάζουν μεγαλύτερες πωλήσεις σε σχέση με τα ποιοτικά βιβλία.

Τι μπορεί να γίνει ;

Είναι ανάγκη επομένως το βιβλίο -και μάλιστα το ποιοτικό- να υποστηριχτεί και να πάρει τη θέση που του αξίζει. Αυτό μπορεί να γίνει:	α. Με την κατάλληλη προβολή του από τα ΜΜΕ και την οργάνωση εκθέσεων βιβλίου.
	β. Με την απόκτηση από τον άνθρωπο της κατάλληλης παιδείας και καλλιέργειας. Εδώ σημαντικό ρόλο μπορεί να παίξει η οικογένεια και το σχολείο, που μπορούν να εμπνεύσουν στο νέο άνθρωπο την αγάπη για το βιβλίο και να τον ωθήσουν στη μελέτη.

Το ηλεκτρονικό βιβλίο

Η εμφάνιση του ηλεκτρονικού βιβλίου σηματοδοτεί μια καινούρια εποχή στην πληροφόρηση, καθώς αυτό αποτελεί ένα επαναστατικό τεχνολογικό επίτευγμα που ίσως απειλήσει το παραδοσιακό βιβλίο. Πρόκειται στην ουσία για μια φορητή συσκευή με οθόνη στην οποία μπορεί κανείς να αποθηκεύσει κείμενα τα οποία αγοράζει από το ηλεκτρονικό βιβλιοπωλείο, δηλαδή το Ίντερνετ.

➤ Οι **υπέρμαχοι** αυτής της νέας τεχνολογίας υποστηρίζουν ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο παρέχει πολλές δυνατότητες στο χρήστη του και γι' αυτό γρήγορα θα καθιερωθεί. Τα **πλεονεκτήματα** του ηλεκτρονικού βιβλίου είναι τα εξής:

- Είναι εύκολο στη χρήση του.
- Μπορεί να το χρησιμοποιήσει κανείς οποιαδήποτε στιγμή (ακόμα και στο σκοτάδι, αφού η οθόνη φωτίζεται) και σε οποιαδήποτε στάση κι αν βρίσκεται (όρθιος, καθιστός ή ξαπλωμένος).
- Έχει κανείς τη δυνατότητα να αποθηκεύσει απεριόριστο αριθμό βιβλίων, χωρίς να δημιουργείται πρόβλημα χώρου (σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει με τις παραδοσιακές βιβλιοθήκες).
- Οι τιμές των βιβλίων που αγοράζουμε από το ηλεκτρονικό βιβλιοπωλείο είναι περίπου οι ίδιες με αυτές των συμβατικών βιβλίων.

Επιπλέον, οι υποστηρικτές του ηλεκτρονικού βιβλίου θεωρούν ότι θα έχει μεγάλη απήχηση στους νέους, γιατί αυτοί αποδέχονται πιο εύκολα τις αλλαγές και τις καινοτομίες και είναι πιο εξοικειωμένοι με τη νέα τεχνολογία, και κυρίως τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και το Ίντερνετ. Γι' αυτό πιστεύουν ότι το ηλεκτρονικό βιβλίο θα βελτιώσει τη σχέση των νέων με το βιβλίο και το διάβασμα και θα τους παρακινήσει να ασχοληθούν περισσότερο μ' αυτό.

➤ Από την άλλη πλευρά οι **πολέμιοι** του ηλεκτρονικού βιβλίου πιστεύουν ότι αυτό ποτέ δε θα μπορέσει να αντικαταστήσει το συμβατικό βιβλίο. Κι αυτό γιατί η σχέση αναγνώστη-βιβλίου είναι πιο ζωντανή. Η χαρά της ανάγνωσης συνδέεται τόσο με το περιεχόμενο του βιβλίου όσο και με κάποιες μικρές απολαύσεις που προσφέρει η προσωπική επαφή με αυτό, όπως το ξεφύλλισμα των σελίδων του, η χαρακτηριστική μυρωδιά του τυπωμένου χαρτιού κ.λπ. Για τους επικριτές του ηλεκτρονικού βιβλίου, αυτό το επίτευγμα δίνει στο βιβλίο μια πιο τεχνική μορφή και σπάει τον ψυχικό δεσμό αναγνώστη-βιβλίου.

Πολυγλωσσία

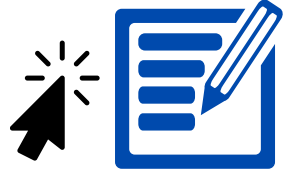
Η σημασία της πολυγλωσσίας

Στην παγκοσμιοποιημένη κοινωνία της εποχής μας είναι ανάγκη να γνωρίζουμε εκτός από τη μητρική και άλλες γλώσσες. Καθώς οι δυνατότητες επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης των λαών έχουν διευρυνθεί, απαιτείται να δίνονται τα κίνητρα σε όλους να μαθαίνουν περισσότερες γνώσεις προκειμένου να κατανοούν καλύτερα τον πολιτισμό και τη νοοτροπία των ανθρώπων και των λαών με τους οποίους έρχονται σε επαφή, συνεργάζονται ή αποφασίζουν για διάφορα θέματα.

Γενικά η εκμάθηση ξένων γλωσσών έχει ποικίλες θετικές συνέπειες, όπως:	α. Διευρύνονται οι πνευματικοί ορίζοντες του ατόμου, καθώς έρχεται σε επαφή με τον πολιτισμό άλλων λαών, την τέχνη, την επιστήμη τους κ.λπ., εμπλουτίζει τις γνώσεις του και δέχεται ερεθίσματα για προβληματισμό πάνω σε ποικίλα ζητήματα της ζωής.
	β. Ευνοείται η επικοινωνία των λαών. Γνωρίζουμε και κατανοούμε τον τρόπο σκέψης, τις αντιλήψεις, την ιστορία και γενικότερα την κουλτούρα άλλων λαών. Έτσι απαλλασσόμαστε από στερεότυπα και προκαταλήψεις που γεννούν ρατσιστικές συμπεριφορές, ενώ μπορούμε αντίθετα να αντλήσουμε από αυτούς θετικά πρότυπα και πολιτιστικά στοιχεία. Παράλληλα τίθενται οι βάσεις για συνεργασία και γόνιμο διάλογο μεταξύ των λαών, προκειμένου να αντιμετωπιστούν κοινά προβλήματα.
	γ. Αποτελεί εφόδιο για την επαγγελματική αποκατάσταση και ανέλιξη του ατόμου. Στα περισσότερα επαγγέλματα η επαρκής γνώση κυρίως της αγγλικής θεωρείται αναγκαία, καθώς υπάρχει επαφή και συνεργασία με αντίστοιχους επαγγελματικούς κλάδους στο εξωτερικό, ενώ οι εργαζόμενοι θα πρέπει να παρακολουθούν τις διεθνείς εξελίξεις που αφορούν τον τομέα στον οποίο εργάζονται, αλλά και να επιμορφώνονται συνεχώς. Επιπλέον, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα άτομα μπορούν να αναζητήσουν εργασία σε όποια χώρα επιθυμούν, υπό την προϋπόθεση ότι γνωρίζουν τη γλώσσα που μιλιέται εκεί, γεγονός που τους δίνει ένα πλεονέκτημα στην εύρεση εργασίας.
	δ. Συμβάλλει στην καλύτερη προσαρμογή του ατόμου στις νέες συνθήκες που έχει δημιουργήσει ο σύγχρονος τρόπος ζωής, ο οποίος χαρακτηρίζεται από την ανάπτυξη της τεχνολογίας. Η χρήση των Η/Υ και του Διαδικτύου, η κατανόηση πλήθους τεχνολογικών επιτευγμάτων είναι πιο εύκολα για το γλωσσομαθή παρά για τον άνθρωπο που γνωρίζει μόνο τη μητρική του γλώσσα.

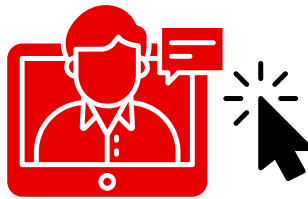
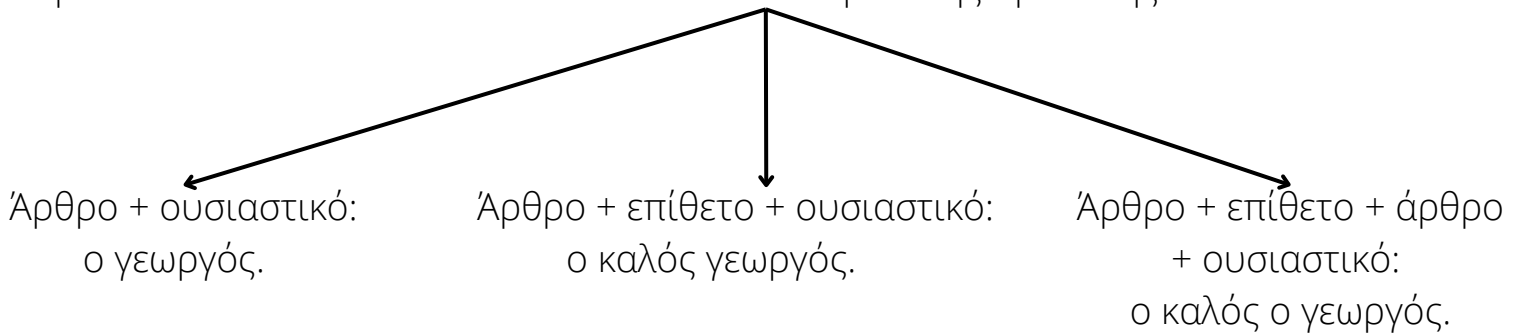


Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΣ & Ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ



ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Σύνταγμα είναι μορφήματα λεκτικά ή γραμματικά που συνδυάζονται με σταθερό τρόπο και αποτελούν λεκτικό σύνολο στο εσωτερικό της πρότασης:



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

Συνταγματικός άξονας είναι ένα σύνολο από γλωσσικά στοιχεία (μορφήματα, λέξεις, λεκτικά σύνολα) που αναπτύσσονται το ένα δίπλα στο άλλο και συνδυάζονται μεταξύ τους σε μια νοητή ευθεία οριζόντια γραμμή (με κατεύθυνση από αριστερά προς τα δεξιά), για να σχηματίσουν μια λέξη, ένα λεκτικό σύνολο ή μια πρόταση (**άξονας συνδυασμού - οριζόντιος άξονας**).

Π.χ.

Ο νεαρός άνδρας ήταν ένας εξαιρετικά ευφυής άνθρωπος.
Ήταν ένας εξαιρετικά ευφυής άνθρωπος ο νεαρός άνδρας.
Ένας εξαιρετικά ευφυής άνθρωπος ήταν ο νεαρός άνδρας.

Το καθένα από τα γλωσσικά στοιχεία (μορφήματα, λέξεις, λεκτικά σύνολα) του συνταγματικού άξονα μπορούμε να τα αντικαταστήσουμε με άλλα, που έχουν τον ίδιο ρόλο. Αυτά τα γλωσσικά στοιχεία τα λέμε **παραδείγματα** και τα τοποθετούμε το ένα κάτω από το άλλο σ' έναν κάθετο νοητό άξονα (με κατεύθυνση από πάνω προς τα κάτω), που ονομάζεται **παραδειγματικός άξονας** (**άξονας επιλογής - κάθετος άξονας**). Π.χ.

ΟΜ

- Ο καθηγητής της τάξης
- Ο διευθυντής του σχολείου
- Ο γυμναστής
- ↓ Ο πρόεδρος του 15μελούς

ΡΜ

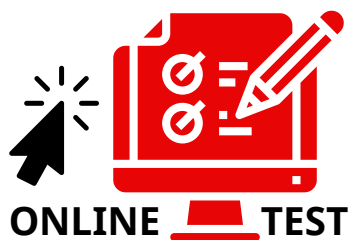
παρότρυνε τους μαθητές

ΟΜ

Ο διευθυντής του σχολείου

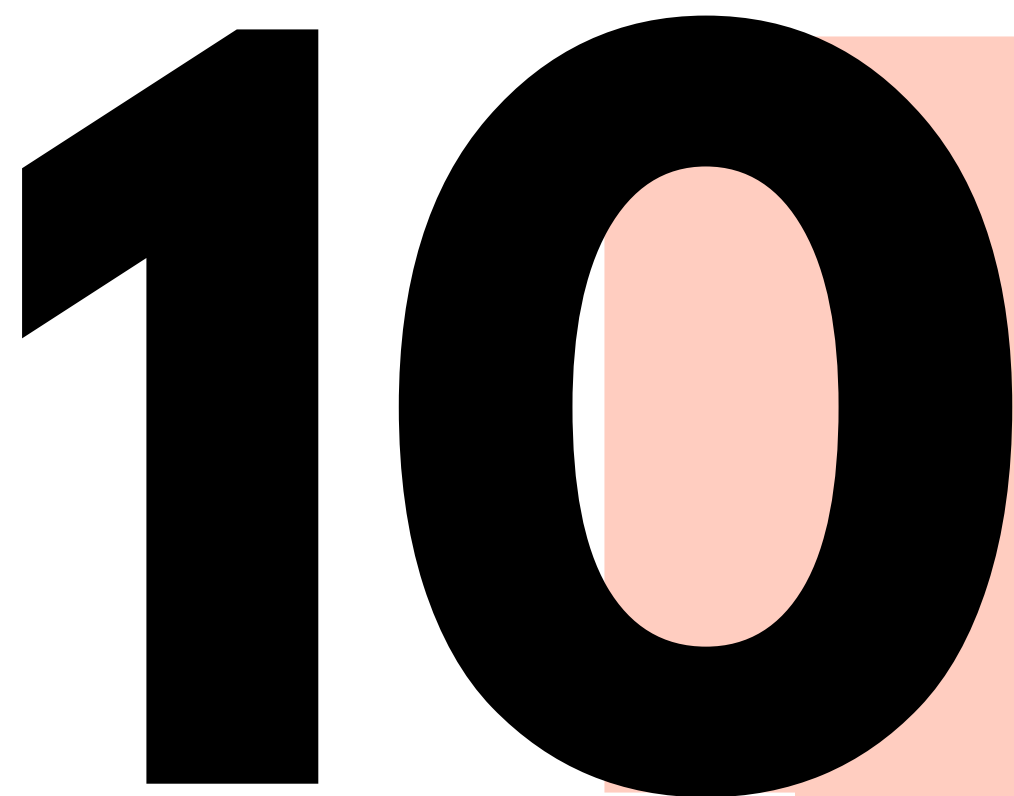
ΡΜ

- τιμώρησε τους μαθητές
- συγκάλεσε συνέλευση των καθηγητών
- μίλησε στους γονείς
- ↓ διοργάνωσε την εκδρομή



10

10

The image features a large, bold, black number '10' in a sans-serif font. The number is positioned on the left side of the frame. Behind the number, there is a light orange or peach-colored geometric shape that extends from the right edge of the image towards the center, partially obscuring the number. The shape has a flat top and a pointed bottom, resembling a stylized arrow or a speech bubble tail. The overall composition is minimalist and modern.



ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΤΟΥ

Άνθρωποι και τόποι

Οι άνθρωποι συνήθως δένονται με τον τόπο στον οποίο γεννιούνται και μεγαλώνουν. Τα ιδιαίτερα στοιχεία που συνθέτουν κάθε τόπο, όπως

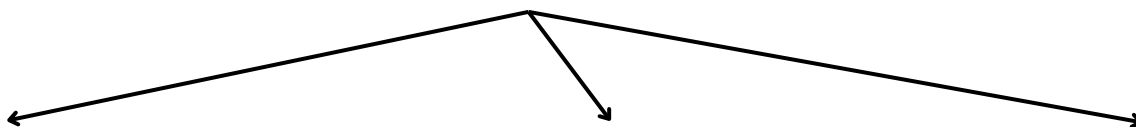
- το φυσικό περιβάλλον,
- το ιστορικό του παρελθόν,
- τα ήθη και τα έθιμα,
- η νοοτροπία των κατοίκων,
- η τέχνη (αρχιτεκτονική, μουσική κ.λπ.),
- η ανάπτυξη οικονομική και κοινωνική,



**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Όλα αυτά δηλαδή που δημιουργούν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία και τον πολιτισμό κάθε περιοχής, διαμορφώνουν τον άνθρωπο, επηρεάζουν την προσωπικότητα και τη ψυχοσύνθεσή του. Εικόνες, βιώματα, μυρωδιές και γεύσεις, που χαράσσονται στη μνήμη του από την παιδική του ηλικία, θα τον συνοδεύουν σ' όλη τη διάρκεια της ζωής του και θα τον δένουν με τον τόπο του μ' έναν τρόπο μοναδικό.

Ωστόσο, ένας τόπος (μια πόλη, μια περιοχή) δε μένει ποτέ ο ίδιος και απaráλλαχτος στο πέρασμα του χρόνου. Οι αλλαγές που συμβαίνουν είναι πολλές και μερικές φορές αναπότρεπτες. Ιστορικές συγκυρίες, κοινωνικά ή πολιτικά γεγονότα, φυσικές καταστροφές και πολλοί άλλοι παράγοντες μπορεί να επιδράσουν και να καθορίσουν την πορεία μιας περιοχής. Έτσι:



Άλλοι τόποι αναπτύσσονται, ακμάζουν, ευημερούν (με όλες τις συνέπειες θετικές ή αρνητικές της ανάπτυξης).

Άλλοι χάνουν την αίγλη του παρελθόντος, αλλά εξακολουθούν να επιβιώνουν μ' έναν αξιοπρεπή τρόπο.

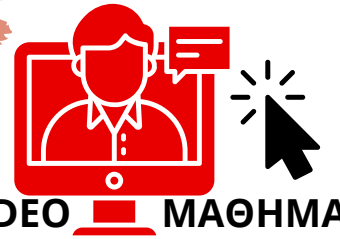
Άλλοι ερημώνονται.

Όλες αυτές οι αλλαγές επηρεάζουν και τον άνθρωπο, που θα πρέπει να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα αλλά και πολλές φορές να αγωνιστεί για να υπερασπιστεί τον τόπο του και όσα τον δένουν μαζί του.



ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ (υπόταξη)

Υποτακτική σύνδεση (υπόταξη)



Μια δευτερεύουσα πρόταση, επειδή δε μπορεί να σταθεί μόνη της στον λόγο, στηρίζεται σε μιαν άλλη, ισχυρή (συνήθως κύρια αλλά και δευτερεύουσα), από την οποία εξαρτάται («υποτάσσεται» σ' αυτήν) και συνδέεται μαζί της με **υποτακτικούς συνδέσμους**.

Π.χ. Νομίζω **ότι** έχω δίκιο.
Ήταν πολύ αργά, **όταν** ξεκινήσαμε.

Η υποτακτική σύνδεση των προτάσεων γίνεται με συνδέσμους:

1. Ειδικούς: **ότι, πως, που** => εισάγουν **ειδικές** προτάσεις.

2. Αιτιολογικούς: **γιατί, διότι, επειδή, αφού** => εισάγουν **αιτιολογικές** προτάσεις.

3. Τελικούς: **για να, να** => εισάγουν **τελικές** προτάσεις.

4. Συμπερασματικούς ή αποτελεσματικούς: **ώστε, που** => εισάγουν **συμπερασματικές** προτάσεις.

5. Ενδοιαστικούς ή διστακτικούς: **μη(ν), μήπως** => εισάγουν **ενδοιαστικές** προτάσεις.

6. Χρονικούς: **όταν, σαν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν (πριν να), μόλις, προτού, ώσπου, ωστόσο, όσο που, όποτε, άμα** => εισάγουν **χρονικές** προτάσεις.

7. Υποθετικούς: **αν, εάν** => εισάγουν **υποθετικές** προτάσεις.

8. Εναντιωματικούς ή παραχωρητικούς: **αν και, ενώ, μολονότι, μόλο που, και που, και ας** => εισάγουν **εναντιωματικές** προτάσεις.



ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΗΣ



VIDEO ΜΑΘΗΜΑ

Σημείο	Χρήση
1. Τελεία (.)	Στο τέλος περιόδων με πλήρες νόημα => π.χ. Η μπόρα πέρασε. Ο ήλιος βασίλεψε.
2. Άνω τελεία (·)	Χωρίζει φράση που: - εξηγεί => π.χ. Δεν ήταν άνθρωπος· ήταν θεριό ανήμερο. - συμπληρώνει άλλη => π.χ. Περίμενε στην προκυμαία· μπροστά στο πλοίο.
3. Κόμμα (,)	Χωρίζει λέξεις, προτάσεις κ.λπ. => π.χ. Μου αρέσει η μεθοδικότητα, η υπομονή, η επιμονή και η πειθαρχία.
4. Διπλή τελεία (:)	- εξήγηση => π.χ. Ήταν όλοι εκεί: φίλοι, γνωστοί, συγγενείς. - απαρίθμηση => π.χ. Το κουτί περιείχε: βιβλία, τετράδια, χαρτιά. - εισαγωγικά => π.χ. Ο Χριστός είπε: «Αγαπάτε αλλήλους».
5. Ερωτηματικό (;)	Στο τέλος ευθείας ερώτησης => π.χ. Ξέρεις πού πήγε;
6. Θαυμαστικό (!)	Ύστερα από επιφώνημα ή φράση: - λύπης, πόνου, φόβου => π.χ. Αχ! Ντροπή! Πρόσεχε! - χαράς, ελπίδας => π.χ. Ω! Ζήτω! Μακάρι να ζει!
7. Αποσιωπητικά (...)	Στο τέλος φράσης μισοτελειωμένης => π.χ. Τι ωραία περάσαμε τότε...

8. Παύλα (-)	Στους διαλόγους για αλλαγή προσώπων => π.χ. -Θα φύγετε αύριο; -Όχι, γιατί το ταξίδι αναβλήθηκε.
9. Διπλή παύλα (- -)	Όπως και η παρένθεση =>π.χ. Ο θείος μου -καλή του ώρα- μ' αγαπούσε.
10. Παρένθεση ()	Περιέχει λέξη ή φράση που: • εξηγεί =>π.χ. Η μία κοπέλα (η ξανθιά) ήταν όμορφη. • συμπληρώνει τα προηγούμενα => π.χ. Να κάνετε όλες τις ασκήσεις (γραπτά).
11. Εισαγωγικά (« »)	Περικλείουν λόγια: • αυθεντικά => π.χ. Ο Σωκράτης δίδασκε το «γνώθι σαυτόν». • ειρωνικά => π.χ. Είναι «αετός» στα γράμματα.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

A. Χωρίζονται με κόμμα:	1. Όμοιοι όροι μιας πρότασης (υποκείμενα, αντικείμενα, κατηγορούμενα κ.ά.), που δε συνδέονται με συνδέσμους.
	2. Ασύνδετα ρήματα - ισοδύναμες προτάσεις (κύριες από κύριες, δευτερεύουσες από δευτερεύουσες).
	3. Κύριες προτάσεις που συνδέονται με αντιθετικούς συνδέσμους (μα, αλλά, παρά, όμως, ωστόσο, μόνο).
	4. Η κλητική προσφώνηση.
	5. Η παράθεση και η επεξήγηση.

6. Επιρρήματα, μόρια, διάφορες φράσεις στην αρχή περιόδου, που συνήθως συνδέουν με τα προηγούμενα.

7. Μια πρόταση, λέξη ή φράση, που μπαίνει παρενθετικά.

8. Μια μετοχική πρόταση, όταν είναι μεγάλη ή είναι επεξήγηση.

9. Διάφορες λέξεις ή φράσεις, για να διευκολυνθεί το σωστό διάβασμα και να αποφευχθούν παρανοήσεις.

10. Οι ακόλουθες δευτερεύουσες προτάσεις:
α. Τελικές (για να, να).
β. Αιτιολογικές (γιατί, διότι, επειδή, αφού).
γ. Αποτελεσματικές - συμπερασματικές (ώστε, που).
δ. Χρονικές (όταν, σαν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν [πριν να], μόλις, προτού, ώσπου, ωςότου, όσο που, όποτε, άμα).
ε. Υποθετικές (αν, εάν).
στ. Εναντιωματικές (αν και, ενώ, μολονότι, μόλο που, και που, και ας).
ζ. Αναφορικές προσθετικές.
η. Προτάσεις που εισάγονται με τα: χωρίς να, αντί να.
θ. Προτάσεις που εισάγονται με το παρά να (β' όρος σύγκρισης), κυρίως αν είναι μεγάλες.

Β. Δε χωρίζονται με κόμμα:	1. Όμοιοι όροι μιας πρότασης, που συνδέονται με συνδέσμους: α. Συμπλεκτικούς (και [κι], ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ). β. Αντιθετικούς (μα, αλλά, παρά, όμως, ωστόσο, μόνο). γ. Διαζευκτικούς (ή, είτε).
	2. Προτάσεις κύριες ή δευτερεύουσες, αν συνδέονται με συνδέσμους: α. Συμπλεκτικούς (και [κι], ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ). β. Διαζευκτικούς (ή, είτε).
	3. Οι ακόλουθες δευτερεύουσες προτάσεις: α. Ειδικές (ότι, πως, που). β. Βουλητικές (να). γ. Ενδοιαστικές (μη(ν), μήπως). δ. Πλάγιες ερωτηματικές (αν, γιατί, μήπως..., ποιος, πόσος, τι..., πού, πότε, πώς, πόσο...). ε. Αναφορικές προσδιοριστικές.



ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ:
Πρόδρομος Μιχαλάκης

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΛΥΣΑΡΙ | LISARI.GR
& Πρόδρομος Μιχαλάκης



Πανόρμου 14 & Σμύρνης,
12242, Αιγάλεω
τηλ.: 210 5982 614
e-mail: info@lisari.gr
www.lisari.gr

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται από τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και από τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή οποιοδήποτε μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

